

СЕКЦІЯ 1

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ТА ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ ТА ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

АНАНСЬКА М.О

ТОВКАН Д.М.

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ТОВ «УКРТАЙЗЕР» В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Ананська М.О. – к.е.н, доц. каф. обліку, аналізу і аудиту,

Товкан Д.М. – студентка

Одеський національний політехнічний університет

В сучасних умовах оплата праці на підприємстві є одним з найбільш важливих аспектів господарської діяльності. Слід зазначити, що в соціально-економічному аспекті заробітна плата є природним джерелом доходу для працездатного населення і однією з основних форм індивідуального і колективного стимулювання. У системі бухгалтерського обліку питання, пов'язані з нарахуванням та виплатою заробітної плати, є одними з найбільш важливих аспектів. На даній ділянці бухгалтерського обліку знаходиться відображення особистий внесок кожного працівника в кінцеві результати роботи підприємства, в відповідності з якими нараховується заробітна плата. При цьому максимальної межі заробітна плата не має, а мінімальний розмір оплати праці встановлений в Україні законодавчо і переглядається щороку в бік збільшення.

В умовах переходу до ринкової економіки удосконаленню повинна бути піддана і організація бухгалтерського обліку оплати праці на підприємствах України. Актуальність розгляду даного питання обумовлена зміною нормативної та документальної бази оплати праці та її оподаткування на підприємствах і підприємницьких структурах [1]. Сьогодні спостерігається велика диференціація заробітної плати між окремими соціальними групами.

У ТОВ «УКРТАЙЗЕР» використовується структура заробітної плати, що складається із таких її видів:

– основна заробітна плата – це винагорода за виконану роботу згідно із встановленими нормами праці. Вона встановлюється у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників та посадових окладів для службовців;

– додаткова заробітна плата – це винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці. Вона включає доплати, надбавки, гарантійні та компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством, премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій;

– інші компенсаційні та заохочувальні виплати – це виплати у формі винагород за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами та положеннями, компенсаційні та інші грошові й матеріальні виплати, які не передбачені актами діючого законодавства, або які проводяться понад норми [2].

На підприємстві погодинна форма оплати праці (за відпрацьований час), тобто кількість праці визначається відпрацьованим часом. Вона сплачується шляхом перерахування коштів на банківську картку працівника.

Облік і оподаткування заробітної плати на ТОВ «УКРТАЙЗЕР» регулюється:

- Податковим Кодексом України;
- Законом України «Про оплату праці»;
- Кодексом України про адміністративні правопорушення;
- Кодексом законів про працю України;
- Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;
- Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам»;
- Наказом «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам»»;
- Наказом «Про затвердження Інструкції зі статистики заробітної плати»;
- Законом України «Про внесення зміни до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування військовим збором грошового забезпечення військовослужбовців та інших осіб, які беруть безпосередню участь в анти терористичній операції»;
- та іншими документами.

Згідно нормативних та економічних джерел надамо у табл. 1 визначення терміну «заробітна плата».

Таблиця 1 – Визначення терміну «заробітна плата»

Джерело	Визначення заробітної плати
Закон України «Про оплату праці» [2]	заробітна плата - це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу
Мандибура В.О., Тимофеев В.О. [3]	заробітна плата – це грошова винагорода, яку отримує працівник за роботу протягом повного робочого часу (рік, тиждень, день).
Асташкевичер Є.Т [4]	заробітна плата – це винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норм часу, норм виробітку, норм обслуговування).
Луговий В.А. [5]	заробітна плата – це винагорода згідно із затвердженими, на умовах, передбачених трудовим на підприємстві ставками (окладами) та відрядними розцінками договором.
Завгородній В.П. [6]	заробітна плата – це заробіток, розрахований, як правило, в грошовому виразі який за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує за виконану роботу або надані послуги.

У ТОВ «УКРТАЙЗЕР» одні податки і платежі сплачує підприємство, а другі утримуються із заробітної плати робітників. На рис. 1 розглянемо податки, збори та їх ставки, що нараховуються та утримуються із заробітної плати.

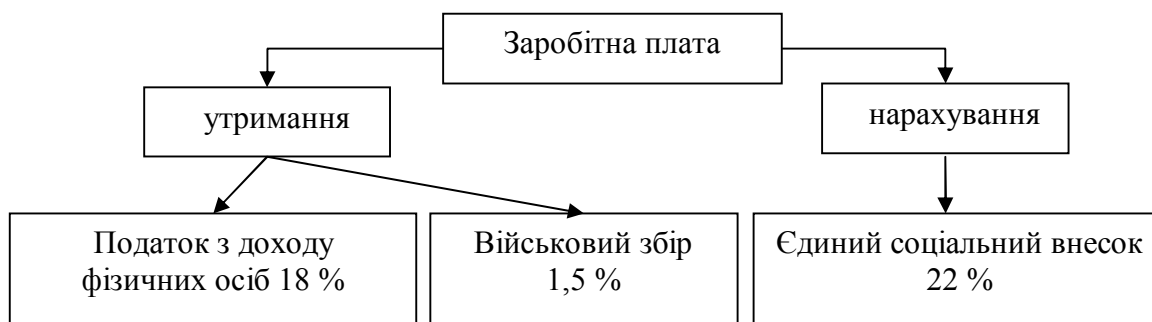

Рис. 1 – Схема податків, зборів та їх ставок, що нараховуються та утримуються із заробітної плати у ТОВ «УКРТАЙЗЕР»

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) – загальнодержавний податок, який стягується з доходів фізичних осіб резидентів та не резидентів, які отримують доходи з джерел їх походження в Україні. Ставка податку становить 18 відсотків бази оподаткування щодо доходів, нарахованих (виплачених, наданих) у тому числі, але не виключно у формі: заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховуються (виплачуються, надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами [7]. Також у ТОВ «УКРТАЙЗЕР» є працівники, які мають право користуватися податковою пільгою.

Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ) – консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування. Єдиний внесок для платників встановлюється у розмірі 22 відсотки до бази нарахування єдиного внеску [8].

Військовий збір (ВЗ) – загальнодержавний податок, який стягується з доходів фізичних осіб резидентів та не резидентів, які отримують доходи з джерел їх походження в Україні. Ставка податку становить 1,5 відсотків бази оподаткування [9].

В обліковій політиці підприємства сказано, що нарахування виплат працівникам здійснюється із використанням рахунків витрат класу 9 «Витрати діяльності». У табл. 2 надано кореспонденція рахунків при нарахуванні заробітної плати [10].

Таблиця 2 – Кореспонденція рахунків при нарахуванні заробітної плати.

Рахунок по Д-ту	Назва рахунку	Рахунок по К-ту	Назва рахунку
23	«Виробництво»	661	«Розрахунки за заробітною платою»
92	«Адміністративні витрати»		
93	«Втрати на збут»	651	«За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування»

Також надамо кореспонденцію рахунків утримань із зарплати (табл. 3).

Таблиця 3 – Кореспонденція рахунків утримань заробітної плати

Рахунок по Д-ту	Назва рахунку	Рахунок по К-ту	Назва рахунку
661	«Розрахунки за заробітною платою»	641/ПДФО	«Розрахунки за податками»
		642/ВЗ	«Розрахунки за обов'язковими платежами»

Особливістю є те, що у ТОВ «УКРТАЙЗЕР» працює 8 робітників, але не укладені трудові відносини з інвалідами. Підприємства і організації на яких працюють інваліди ставка єдиного соціального внеску становить 8,41 % для працюючих інвалідів. Є норматив працевлаштування – це 4 % середньооблікової кількості штатних працівників облікового складу на рік, а якщо працюють від 8 до 25 осіб – одне робоче місце для інваліда [11]. У ТОВ «УКРТАЙЗЕР» необхідно взяти на роботу хоча б одного інваліда.

Якщо підприємство не виділить одне робоче місце для інваліда, то буде накладено адміністративний штраф за невиконання нормативу працевлаштування інвалідів та за неподання звіту до Фонду захисту інвалідів (ст. 1881 КУпАП). Цей штраф загрожує товариству з обмеженою відповідальністю «УКРТАЙЗЕР».

На підприємстві між працівником та роботодавцем укладають договір цивільно-правового характеру. Він регламентується ні трудовим законодавством, а виключно цивільним. Тобто дві рівноправних сторони домовляються:

- про виконання робіт або надання послуг, із зазначенням їх вичерпного переліку в договорі. Факт виконання обов'язково оформляють актом виконаних робіт/наданих послуг;
- конкретні строки виконання робіт/надання послуг або кожного окремого їх етапу;
- вартості виконання робіт, надання послуг;
- інші умови, які сторони вважають за потрібне внести в договір [12].

Література:

1. Філіппова С.В. Вибір системи оподаткування та організація податкового обліку суб'єктами малого підприємництва – юридичними особами на засадах альтернативності [моногр.] / С.В. Філіппова, М.О. Ананська. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (Донецьке відділення), 2013. – 120 с.
2. Закон України «Про оплату праці» № 108/95-ВР від 24.03.1995 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>
3. Мандибура В. О., Тимофеев В. О. «Аналіз економічних та правових методів регулювання мінімальної заробітної плати». – К.: Парламент, видавництво, 1997.
4. Асташкевичер Е. Т. «Бухгалтерский учет на машиностроительном предприятии», учебник – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Изд-во «Машиностроение», 1979.
5. Луговий В. А. «Оплата труда: бухгалтерський учт и расчеты». – М.: «Бухгалтерский учет», 1997.
6. Завгородній В. П. «Бухгалтерський учет, контроль и аудит в системе управления предприятием». К.: А. С. К., 1998.
7. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page20>.
8. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 2464-VI від 08.07.2010 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17/page>.
9. Військовий збір [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovi-zmini-2015/podatkovi-zmini-dlya-fizichnih-osib/viyskoviy-zbir/>.
10. Просянюк Н.О., Ананська М.О., Кірсанова В.В., Станіславик О.В. Бухгалтерський облік. Теоретичні основи: [навчальний посібник] / [за ред. д-ра екон.наук, проф. С.В. Філіппової]. – Харків: Бурун Книга, 2010. – 240 с.
11. Інваліди на підприємстві. Трудові відносини з інвалідом [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://yaremche.org/files/filez/invalidi_na_pidpriemstvi_trudovi_vidnosini_z_invalidom_.pdf.
12. Договори ЦПХ з фізичними особами (Для підприємців I-III груп і юридичних осіб III групи) [Електронний ресурс] –<https://help.smcs.com.ua/uk/reader/articles/read/10176/dohovory-tspkh-z-fizychnymy-osobamy>.

**БОЯРСЬКА А.Д.
КОВТУНЕНКО Ю.В.**

НОРМАТИВНО-МЕТОДИЧНА БАЗА ОБЛІКУ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ В УКРАЇНІ

**Боярська А.Д. – студентка,
Ковтуненко Ю.В. – к.е.н., доц. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Одеський національний політехнічний університет**

Державні реформи у всіх своїх сферах певною мірою стосуються економіки країни, яка в свою чергу впливає на підприємства. З появою ринкових відносин, нормативна база України постійно піддається змінам, проте деякі економічні категорії вимагають досить детального перегляду та переосмислення. Однією з таких категорій є доходи і витрати майбутніх періодів. Так, як вони досі викликають неоднозначне ставлення щодо їх складу, структури та особливості обліку.

Зокрема вважають що, доходи майбутніх періодів – це кошти які були отримані підприємством в звітному періоді, проте відносяться, згідно правилам бухгалтерської звітності, до майбутніх періодів, тому що не були підкріплені жодними відповідними витратами [1].

Через те що на законодавчому рівні структуризації даної категорії не існує, підприємства виходячи із специфіки своєї діяльності, самостійно встановлюють які доходи варто формулювати як доходи майбутніх періодів. На рис. 1 представлені доходи, які доцільно відносити до складу доходів майбутніх періодів.

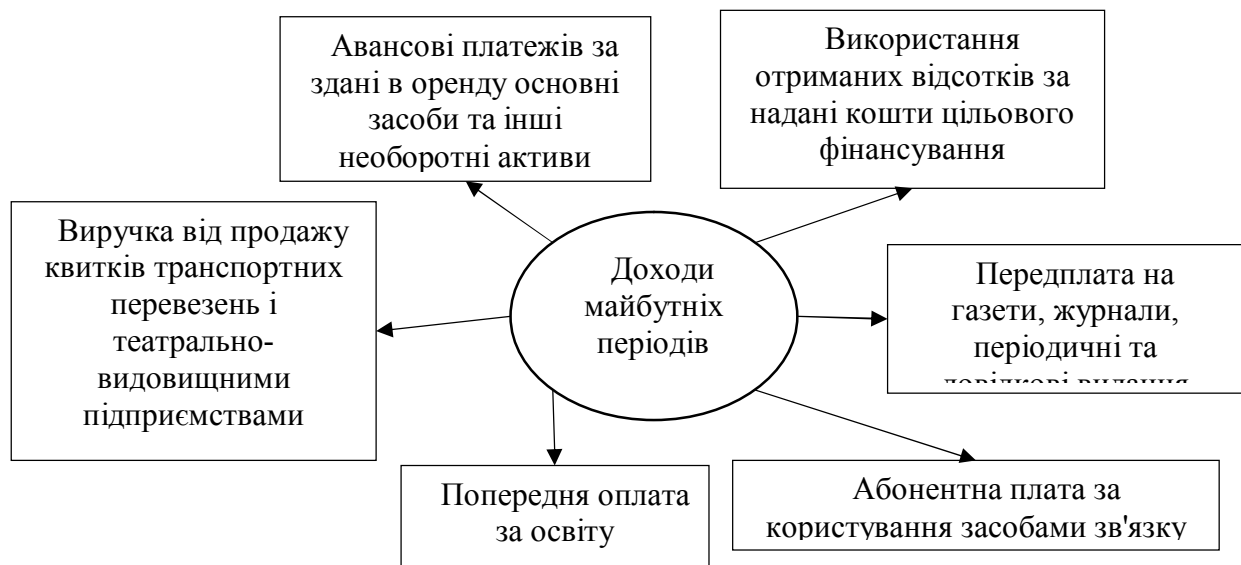

Рис. 1 – Склад доходів майбутніх періодів

Відповідно, витрати майбутніх періодів – це витрати, які були сплачені в звітному чи попередніх звітних періодах, та відносяться до собівартості реалізованої продукції в наступних звітних періодах шляхом капіталізації, що дає змогу підприємству отримати економічну вигоду в майбутньому [1].

Витрати майбутніх періодів наведені на рис. 2.

Рис. 2 – Склад витрат майбутніх періодів

Незважаючи на свою специфіку обліку та важкість в сприйнятті безпосередньо предметом аналізу в законодавчих та нормативних документах ця економічна категорія не являється. А є лише складовою доходів і витрат підприємства, що показано в табл. 1.

З даної таблиці можна зробити висновок, що головною законодавчою і нормативною базою обліку є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99р., з новими змінами і додатками.

Згідно з даним законом, зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок колишніх подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди. Тобто, згідно з правилами бухгалтерського обліку та законодавчими нормами та положеннями, доходи та витрати майбутніх періодів визначаються як особливий вид зобов'язань [8-9].

Таблиця 1 – Нормативні акти, які регулюють питання обліку доходів і витрат майбутніх періодів

Нормативне джерело	Стислий зміст
Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99р. [2]	Цей Закон є основною законодавчою, нормативною і інструктивною базою обліку на підприємстві. Він визначає правові засади регулювання, організації, та головні цілі ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. У законі зазначено поняття бухгалтерського обліку, доходу, витрат, зобов'язання, господарської операції, та відповідність нарахування доходів та витрат для складення фінансової звітності.
Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [3]	Визначається об'єкт оподаткування, правила ведення податкового обліку, ставки оподаткування, а також порядок нарахування та строки сплати податку на прибуток.
НП(С)БО 1 «Вимоги до фінансової звітності» за № 391/3684 від 21 червня 1999 року [1]	Даний стандарт визначає мету, склад і правила підготовки фінансової звітності підприємства і основні вимоги для визначення його елементів. В ньому зазначено про те що доходи та витрати майбутніх періодів обов'язково повинні бути відображенні в Балансі підприємства.
НП(С)БО 11 «Зобов'язання» № 20 від 31.01.2000 [4]	Згідно положення так категорія як «доходи майбутніх періодів» та «витрати майбутніх періодів» відокремлюються як вид зобов'язань, які з'явилися в звітному періоді та підлягають погашенню в наступних звітних періодах.
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, (затверджена МФУ від 31 березня 1999 р. № 291), [5]	Дана Інструкція утворює призначення і систему ведення рахунків бухгалтерського обліку методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб. В даній інструкції визначено що рахунку 69 «Доходи майбутніх періодів» відображається облік доходів майбутніх а на рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів» відображає облік даних витрат Аналізуються рахунки з якими кореспондують дані рахунки.
НП(С)БО 14 «Оренда» № 181 від 28.07.2000 [6]	Положення визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про оренду необоротних активів, що є одним із елементів доходів майбутніх періодів, та їх розкриття у фінансовій звітності.
НП(С)БО 15 «Дохід» № 290 від 29.11.99 [7]	Це Положення (стандарт) визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності. В стандарті зазначено визначення та класифікація доходу, та його оцінка.

Отже, були розкриті склад, структуру доходів та витрат майбутніх періодів та зокрема було проаналізовано їх законодавчу та нормативну базу. Було виявлено, що жоден закон в повній мірі не регламентує дану економічну категорію, а підприємства вправі самі обирати, що саме відносити до їх складу так коли і в якому розмірі списувати їх на доходи та витрати звітного періоду.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
2. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99р. №996-ХІІ із змінами і доповненнями.
3. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. / Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00>.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/lawsshow/z0085-00>.
8. Ковтуненко Ю.В. Сутність поняття доходи майбутніх періодів на підприємстві / Ю.В. Ковтуненко, А. Боярська // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Інтеграційна система освіти, науки і виробництва в сучасному інформаційному просторі» 19-20 травня 2016 р. – Тернопіль: Крок, 2016. – С.202-204
9. Ковтуненко Ю.В. Аналіз структури витрат промислового підприємства / Ю.В. Ковтуненко, А.В. Крисенко, О.В. Амурова // Праці Одеського політехнічного університету: Науковий та науково-виробничий збірник. – Одеса, 2014. – Вип. 2(44). – С.202–207.

**ГОМОНЮК Г.І.
БАЛАН О.С.**

ОБЛІК ТА ЗВІТНІСТЬ ВИПЛАТ ПРАЦІВНИКАМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

**Гомонюк Г.І. – студентка
Балан О.С. – д.е.н., проф. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Одеський національний політехнічний університет**

Характеризуючи сучасний стан організації обліку виплат працівникам на підприємствах, варто зазначити, що нині ця ділянка обліку потребує більш детального дослідження для формування цілісної і ефективної системи розрахунків. Актуальність питання оплати праці, яка має відтворювальну і стимулюючу функції, на фоні зростання соціально-економічної кризи в країні є беззаперечною. Крім того, постійні зміни правової та організаційної бази обліку вимагають від сучасного бухгалтера своєчасного здійснення уточнень як у порядку обліку, так і при відображенні інформації про виплати працівникам у звітності підприємства.

Виплати працівникам – це всі форми компенсації, що їх надає суб'єкт господарювання в обмін на послуги, надані працівникам. Що стосується послуг працівника, то він може їх надавати протягом повного чи неповного робочого дня на основі постійної, періодичної чи тимчасової зайнятості.

Організація обліку поточних виплат працівникам на підприємствах здійснюється відповідно до нормативно правових актів, трудових та колективних договорів згідно із Законом України «Про оплату праці» [1]. Основою організації оплати праці є тарифна система, яка включає: тарифні сітки, тарифні ставки, схеми посадових окладів і тарифно-кваліфікаційні характеристики. Тарифна система оплати праці використовується для розподілу робіт залежно від їх складності, а працівників – залежно від їх кваліфікації та за розрядами тарифної сітки. Вона є основою формування та диференціації розмірів заробітної плати.

Методичні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати (у грошовій та не грошовій формах) за роботи, виконані працівниками, та її розкриття у фінансовій звітності визначає П(С)БО №26 «Виплати працівникам» [2], який введено в дію з 01 січня 2004 року. Виплати працівникам включають виплати, які надаються або працівникам, або їхнім утриманцям, та можуть бути надані у формі грошових виплат (або товарів чи послуг) безпосередньо працівникам, їхнім дружинам, чоловікам, дітям чи іншим утриманцям або іншим особам, наприклад, страховим компаніям.

Виплати працівникам відповідно до П(С)БО №26 поділяються на п'ять груп, які показано на рис. 1.

У плані розрахунків для узагальнення інформації про розрахунки за виплати працівникам передбачений балансовий рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», що має три субрахунки:

- 661 «Розрахунки за заробітною платою»;
- 662 «Розрахунки з депонентами»;
- 663 «Розрахунки за іншими виплатами».

Аналізуючи види поточних виплат, що згадуються в П(С)БО №26 «Виплати працівникам» та займають найбільшу частку в складі всіх виплат працівникам, можна з упевненістю твердити, що до цієї категорії належать будь-які виплати персоналу, які вказані в інструкції зі статистики заробітної плати в ЗУ «Про оплату праці» і які підприємство планує здійснити в найближчі 12 місяців.

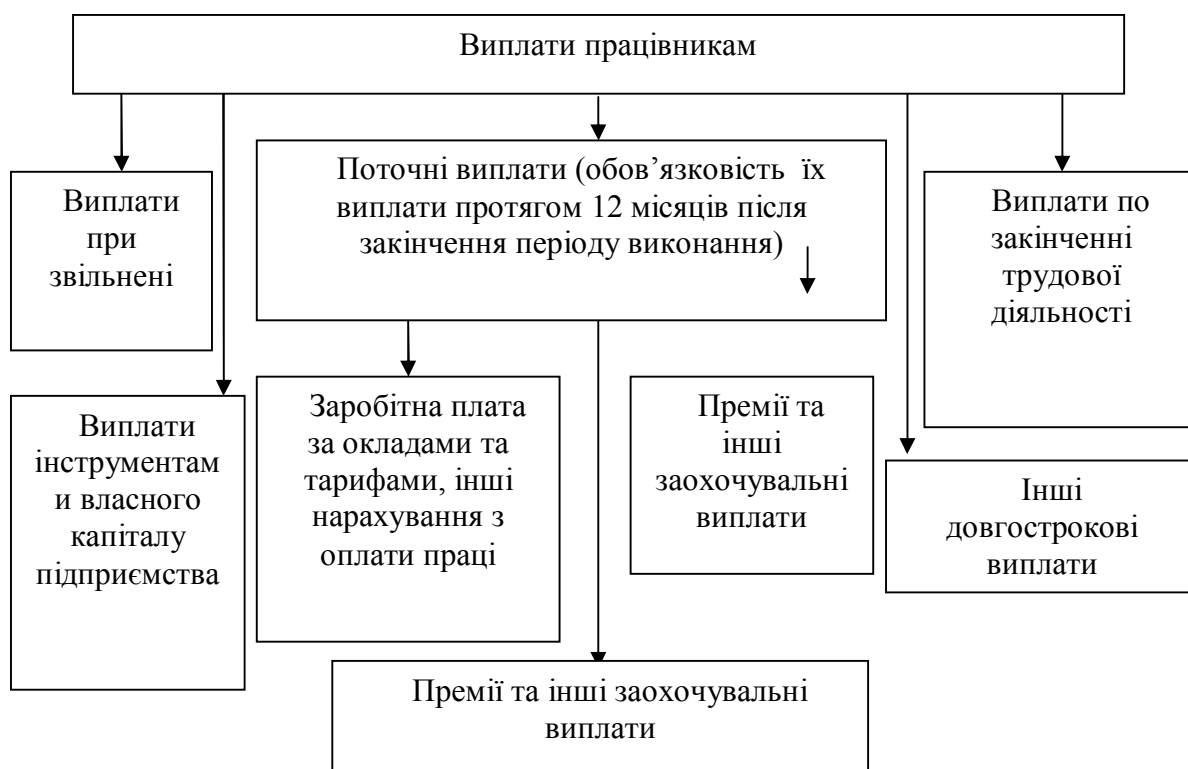

Рис.1 – Структура виплат працівникам підприємства відповідно до П(С)БО №26 «Виплати працівникам»

До таких виплат, зокрема, належать: основна й додаткова заробітна плата; оплата відпусток (у т.ч. й відпусток через хворобу в частині, оплачуваній за рахунок роботодавця); заохочувальні виплати (премії за результатами праці, іншими словами – виплати за програмою участі працівників у прибутку підприємства); не грошові виплати (наприклад, такі як: надання працівникам різних безкоштовних послуг, оплата транспортних витрат на житло тощо). Усі ці виплати називаються поточними, якщо вони виплачуються на регулярній основі або плануються до виплати не пізніше ніж закінчиться 12 місяців від дати балансу. Зобов'язання за поточними виплатами не дисконтуються, тобто їх оцінка (крім випадків індексації внаслідок затримки) не переглядається. Тобто,

для оцінки зобов'язань за поточними виплатами не треба застосовувати актуарні припущення, у зв'язку з чим у майбутньому за цими виплатами не можуть виникати актуарні прибутки або актуарні збитки [3]. У балансі відображаються як поточні зобов'язання всі види поточних виплат працівникам, які не підлягають накопиченню. Виплати, які підлягають накопиченню, відображаються у складі забезпечень (II розділ пасиву балансу).

З 1 січня 2009 року затверджено та введено в дію типові форми первинної облікової документації підприємств, установ, організацій (рис.2) з метою подальшого вдосконалення державних статистичних спостережень підприємств, установ, організацій щодо обліку особового складу, використання робочого часу та розрахунків з працівниками із заробітної плати, наказом Державного комітету статистики України № 489 від 05.12.2008 року [6,7].

Для будь-якого підприємства поточні виплати працівникам є його витратами, тобто є одним з головних елементів витрат звичайної діяльності підприємства. Витрати на оплату праці підприємства відображаються за допомогою рахунків класів 8 «Витрати за елементами» і 9 «Витрати діяльності» враховуючи вимоги П(С)БО 16 «Витрати» та ст.142 Податкового кодексу України.

Поточні виплати працівникам підприємства пов'язані зі сплатою обов'язкових внесків на соціальні заходи, які обліковуються на рахунку бухгалтерського обліку 65 «Розрахунки за страхуванням» відповідно до Плану рахунків: Дт 65 – сплата внесків, Кт 65 – нарахування їх. Витрати по обов'язкових внесках також є одним із елементів витрат і нарівні з іншими елементами витрат регулюються П(С)БО 16 «Витрати» та вимогами ст.143 Податкового кодексу України.

З 1 січня 2015 року набрав чинності Закон України від 28 грудня 2014 року № 77-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці», яким внесено зміни до Закону України від 08 липня 2010 року № 2464 «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [6].

Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок або ЄСВ) – консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Рис. 2. – Типові форми первинної облікової документації зі статистики праці

Одна з найважливіших ділянок обліку будь-якого підприємства – облік поточних виплат працівникам, які значною мірою впливають і на собівартість продукції, робіт (послуг) і на ставлення працівників до підприємства. Крім того, останні зміни в законодавчих актах, якими повинні керуватися підприємства, вимагають від них внесення відповідних змін та коригувань до організаційних, розпорядчих документів та правильного відображення в обліку й звітності таких розрахунків, що потребує певних зусиль як від керівництва підприємства, так і від бухгалтерії.

Література:

1. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.95 р. № 109/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108>

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 "Виплати працівникам": [Затверджено Наказом МФУ від 28.10.09 № 601] [Текст] // Все про бухгалтерський облік. - 2010. - №12. - С.Э-8.
3. Просянюк Н.О., Ананська М.О., Кірсанова В.В., Станіславик О.В. Бухгалтерський облік. Теоретичні основи : [навчальний посібник] / [за ред.д-ра екон.наук, проф. С.В.Філіппової]. – Харків: Бурун Книга, 2010. – 240 с.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року №2756- УІ [Текст] // Голос України. - 2010. - №№229-2Э0. - С.4-62. Э.
5. Закон України "Про відпустки" від 15 листопада 1996 №504/96-ВР [зі змінами та доповненнями] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. - Режим доступу:<http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=504%2F96-%E2%F0>.
6. Закон України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 08.07.2010 р. № 2464 - УІ [Текст] // Головбух. - 2010. - №Э1 - С.20-61.
7. Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці: Наказ Державного комітету статистики України від 08.12.2008 № 489 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2008/489/489_2008.htm.

**КІРСАНОВА В.В.
БОГАЧУК А.В.**

РІВНІ ІНТЕГРАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ

**Кірсанова В.В. – к.е.н., доц. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Богачук А.В. – студентка
Одеський національний політехнічний університет**

В ринкових умовах для забезпечення ефективності господарювання виникає необхідність підвищувати оперативність одержання необхідної інформації для зовнішніх та внутрішніх користувачів. Бухгалтерський облік забезпечує отримання економічної інформації про витрати, яку використовують у функціях управління, а саме під час планування, аналізу, контролювання, регулювання, стимулювання, обґрунтування прийняття рішень щодо стратегічного розвитку та забезпечення фінансово-економічної безпеки. Ключова роль бухгалтерського обліку потребує його певної організації, упорядкування та розвитку його інструментів, що значною мірою впливатиме на управління витратами підприємства. Вчені та фахівці дискутують щодо форм та методів організації обліку витрат, що обумовлює необхідність поглиблення теоретичних досліджень і практичних розробок з удосконалення обліку витрат в нових умовах господарювання, а саме їх інтегрованого обліку. Фінансовий та управлінський облік, контролінг мають єдине базове призначення, як функції управління, – обліково-аналітичне та інформаційне забезпечення управління підприємством за допомогою обліково-аналітичних інструментів, що притаманні бухгалтерському обліку в цілому та його видам [1].

Інтеграцією обліку витрат є створення системи облікової інформації на основі поєднання даних різних видів обліку щодо витрат, при цьому дані одного обліку повинні поєднуватися з даними іншого, не порушуючи загальної методології відображення й обробки даних.

Процес інтеграції обліку можна умовно поділити на декілька рівнів :

- інтеграція на рівні методології та методики обліку;
- інтеграція на рівні організації та техніки обліку;
- інтеграція на рівні автоматизації обліку.

Інтеграція на рівні методики обліку передбачає розробку облікової політики підприємства, як в частині фінансового та і управлінського обліку [2,3].

Відповідно до Наказу Міністерства фінансів № 635 від 27.06.2013 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства» у розпорядчому документі про облікову політику наводяться принципи, методи і процедури, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності та щодо яких нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більш ніж один їх варіант, а також попередні оцінки, які використовуються підприємством з метою розподілу витрат між відповідними звітними періодами.

Облікова політика підприємства за Методичними рекомендаціями визначає методи та алгоритми обліку, чисельні з них відносяться безпосередньо до обліку витрат, зокрема [4]:

- методи оцінки вибуття запасів;
- порядок обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат, ведення окремого субрахунку обліку транспортно-заготівельних витрат;
- методи амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, а також довгострокових біологічних активів та інвестиційної нерухомості, у разі якщо вони обліковуються за первісною вартістю;
- вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів;
- застосування класу 8 та/або 9 Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій;
- перелік створюваних забезпечень майбутніх витрат і платежів;
- перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат, бази їх розподілу;
- перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг).

Зазначені методи та принципи не мають вичерпаного характеру та спрямовані на підготовку фінансової звітності [5]. Це обумовлює необхідність розробки спеціального розділу облікової політики підприємства в частині управлінського обліку. Облікова політика для цілей управлінського обліку повинна передбачати систему обліку витрат (повних і неповних витрат («директ-костинг»); метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (позамовний, попередільний, нормативний); перелік об'єктів витрат, об'єктів калькулювання та калькуляційних одиниць; перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції; перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат; базу розподілу загальновиробничих витрат (години роботи, заробітна плата; обсяг діяльності; прямі витрати тощо); оцінку залишків незавершеного виробництва (за плановою (нормативною) виробничою собівартістю; за плановими прямими витратами; за собівартістю сировини, матеріалів і напівфабрикатів;) варіант зведеного обліку витрат виробництва; оцінку готової продукції (за плановою (нормативною) виробничою собівартістю; за фактичною виробничою собівартістю); перелік планів і бюджетів.

На методологічному рівні необхідно узгодити методичні аспекти управлінського та фінансового обліку на підприємстві.

Інтеграція на рівні організації та техніки обліку має на меті визначення організаційних структур, що будуть займатися управлінським обліком, переліку центрів витрат та центрів відповідальності; розробку стандартів документообігу в частині фінансового та управлінського обліку, форм первинних документів, якщо вони розробляються підприємством самостійно,

переліку реєстрів управлінського обліку, складу та форм внутрішньої звітності, періодичність їх заповнення і подання відповідальними особами.

На переважній більшості підприємств бухгалтерський облік, як правило, автоматизований. Інтеграція на рівні автоматизації обліку зосереджується на виборі програмного продукту для автоматизації управлінського обліку. Існує кілька варіантів інтеграції управлінського та бухгалтерського обліку в залежності від способу відображення господарських операцій в інтегрованій системі обліку та цілей, які хоче досягти підприємство: одночасне відображення господарських операцій в різних контурах обліку від введеного в систему документа; трансформація за певними правилами даних, що вводяться в основний контур і в інші контури обліку. Інтеграція на рівні автоматизації обліку має варіативний та індивідуальний характер для кожного суб'єкту господарювання.

Література

1. Кірсанова В.В. Обліково-аналітичні інструменти управління реальними інвестиціями в процесі інноваційного розвитку промислових підприємств : [моногр.] / В.В. Кірсанова, Л.О. Волощук, С.В. Філіппова. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 198 с. Режим доступу: <http://dSPACE.opu.ua/jspui/handle/123456789/6138>.
2. Селіванова Н.М. Управлінський облік як складова системи управління підприємством / Н.М. Селіванова // Аграрний вісник Причорномор'я: Економічні науки. Вип. 60. – Одеса : СПД ФО «Балушко І.В.», 2011. – С. 136 – 139.
3. Селіванова Н.М. Облікова політика підприємства: проблеми визначення поняття та нормативно-правового регулювання / Н.М. Селіванова // Економіка. Фінанси. Право. – 2016. – № 7. – С. 18 – 22.
4. Наказ Міністерства фінансів № 635 від 27.06.2013 Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України.
5. Кірсанова В.В. Напрямки формування облікової політики підприємства / В.В. Кірсанова // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка :реалії часу та перспективи», Т.1 - Одеса, 2014 – с. 77-80.

**КОВТУНЕНКО Ю.В.
ЗАПЛЕТНЮК Д.К.**

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ВИТРАТ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ В ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

**Ковтуненко Ю.В. – к.е.н., доц. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Заплетнюк Д.К. – студентка
Одеський національний політехнічний університет**

Головною метою, до якої прагнуть всі підприємства в сучасних умовах господарювання це отримання доходу при мінімальних витратах. Проте, існують такі доходи і витрати, які в силу багатьох правил бухгалтерського обліку, не відносяться до даного звітного періоду і не можуть коректно визначатись в фінансовій звітності підприємства. Їх називають доходами і витратами майбутніх періодів.

Зокрема, доходи майбутніх періодів визначають, що за певні цінності, послуги, роботи були отримані активи – здебільшого грошові кошти, з наступним їх застосуванням для отримання економічної вигоди в майбутньому [1].

Доходи майбутніх періодів створюються у наслідку одержання доходів у звітному періоді, однак вони підлягатимуть зарахуванню до їх складу в наступних звітних періодах, оскільки не забезпечені належними витратами.

До них відносять: авансові платежі за здані в оренду основні засоби, передплату на газети, журнали, періодичні та довідкові видання, виручка від продажу квитків транспортних перевезень і театральнo-видовищними підприємствами та ін.

Відповідно до витрат майбутніх періодів відносять: витрати на придбання ліцензії, витрати на телефонні послуги, інтернет та радіозв'язок, витрати на сезонні роботи в підрозділах підприємства, витрати на орендну плату приміщень, цехів та основних засобів, трати на рекламу продукції робіт чи послуг фірми та ін.

Головною проблемою для раціонального обліку доходів та витрат майбутніх періодів є те, що в балансі підприємство повинно відображати майно якого фактично ще не існує, так як воно відноситься до наступного періоду.

Згідно Плану рахунків обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій, затверджений наказом Мінфіну України від 30.11.1999 р. №291 [2] для узагальнення інформації про доходи майбутніх періодів призначено пасивний балансовий рахунок № 69 «Доходи майбутніх періодів», для витрат майбутніх періодів активний рахунок №39 «Витрати майбутніх періодів».

На рис. 1 відображено характеристика пасивний рахунок 69 «Доходи майбутніх періодів»

Кредитова частина рахунку 69 «Доходи майбутніх періодів» призначена для формування доходів майбутніх періодів за належними типами. Дебетова частина призначена для розподілу, тобто списання частини вже попередньо нарахованої суми доходів майбутніх періодів на доходи, що відноситься до даного звітного періоду.

В дебеті рахунку №39 «Витрати майбутніх періодів» проводиться нарахування та сплата витрат, які підлягають віднесенню на собівартість продукції в наступних звітних періодах, кредитова частина даного рахунку призначена для списання уже сформованих сум на витрати звітного періоду залежно від їх характеристик [3,5].

69 «Доходи майбутніх періодів»

<ol style="list-style-type: none"> 1. Відображається списання доходів майбутніх періодів на відповідні рахунки обліку доходів 2. Кореспондує з кредитом рахунків: Дт 69 Кт 701 – списання доходу за продані газети, журнали; Дт 69 Кт 703 – списання доходу від продажу квитків, плату за користування засобами зв'язку та ін.; Дт 69 Кт 713 – списання доходу за здані в оренду основні засоби; Дт 69 Кт 732 – списання отриманих	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відображається сума одержаних доходів майбутніх періодів 2. Кореспондує з дебетом рахунків: Дт 30, 31; Кт 69 – визначає отримання передплати за газети, журнали, виручка від продажу квитків транспортних і інших підприємств, авансові платежі за здані в оренду основні засоби і інші доходи майбутніх періодів; Дт 685 Кт 69 – використання коштів, отримані як відсотки цільового фінансування.
---	--

Рис. 1 – Характеристика рахунку № 69 «Доходи майбутніх періодів»

На рис. 2 наведена характеристика рахунку №39 «Витрати майбутніх періодів»

39 «Витрати майбутніх періодів»

<ol style="list-style-type: none"> 1. Відображається нарахування витрат майбутніх періодів що не включається в собівартість звітного періоду 2. Кореспондує з кредитом рахунків: Дт 39 Кт 20 (23) – нараховано вартість використаних запасів; Дт 39 Кт 30 – оплачені витрати майбутніх періодів готівкою; Дт 39 Кт 311 – здійснено попередню	<ol style="list-style-type: none"> 1. Списання раніше здійснених витрат майбутніх періодів на витрати звітного періоду 2. Кореспондує з дебетом рахунків: Дт 23; Кт 39 – списання витрат на виробництво; Дт 91 Кт 39 – на загальновиробничі витрати; Дт 92 Кт 39 – на адміністративні витрати
---	--

Рис. 2 – Характеристика рахунку №39 «Витрати майбутніх періодів»

Господарські операції, що визначають з'явлення доходів і витрат майбутніх періодів та їх погашення, згідно законам України про фінансову звітність, підлягають відображенню в первинних документах та регістрах аналітичного обліку. Інформаційна база, що визначає факт виникнення та списання доходів і витрат майбутніх періодів наведена у табл. 1.

Таблиця 1 – Інформаційна база виникнення та списання доходів і витрат майбутніх періодів

Група	Джерела інформації
1	2
Первинні документи	Договір оренди, прибутковий касовий ордер, виписка банку, договір передплати, квитанція, проїзний документ, розрахунковий документ, договір про надання послуг, активимоги, матеріальні звіти, акти виконаних робіт, довідки бухгалтерії, розрахунки бухгалтерії, накладні, рахунки, гарантійні бланки на ремонт, акти приймання товару на експертизу тощо
Рахунки бухгалтерського обліку	23 «Виробництво», 30 «Готівка», 39 «Витрати майбутніх періодів», 685 «Розрахунки з іншими кредиторами», 69 «Доходи майбутніх періодів», 701 «Дохід від реалізації готової продукції», 703 «Дохід від реалізації товарів і послуг», 713 «Дохід від операційної оренди активів», 732 «Відсотки одержані», 90 «Собівартість реалізації», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності»
Облікові регістри	Журнал 5, 5А, 6
Фінансова звітність	Ф. № 1 «Баланс», ф. № 2 «Звіт про фінансові результати», ф. № 3 «Звіт про рух грошових коштів», ф. № 5 «Примітки до річної фінансової звітності», ф. № 6 «Звітність за сегментами»
Статистична звітність	Ф. № 1П-НПП (річна) «Звіт про виробництво промислової продукції»
Інші джерела	Норми і нормативи споживання матеріальних, трудових та інших ресурсів; матеріали обстежень, перевірок, спостережень, нарад; конструкторська і технологічна документація; ліцензії; патенти.

В таблиці розглянуті всі джерела інформації виникнення даної економічної категорії, такі як первинні документи та показано на яких рахунках відображають та кореспондують, показана звітність підприємства що повинна відображати дані доходи і витрати.

У П(С)БО 11 «Зобов'язання» [4] доходи майбутніх періодів відокремлюються як вид зобов'язань, у Плані рахунків бухгалтерського обліку [2] рахунок для обліку доходів майбутніх періодів є в одному класі з рахунками

для обліку поточних зобов'язань, а в балансі стаття «Доходи майбутніх періодів» відображається як окремий розділ пасиву балансу.

Правильність організації та віддзеркалення доходів та витрат майбутніх періодів в обліку та фінансовій звітності підприємства має й вагомий аналітичний вплив, адже ці статті безпосередньо впливають на аналітичні індикатори структури майна та зобов'язань підприємства, його ліквідності та фінансової стійкості [6].

Таким чином, було розглянуто склад, охарактеризовані рахунки бухгалтерського обліку та інформаційну базу щодо виникнення та списання доходів та витрат майбутніх періодів. Було виявлено, що для обліку доходів майбутніх періодів існує пасивний рахунок № 69 «Доходи майбутніх періодів», для витрат – активний рахунок № 39 «Витрати майбутніх періодів». Було показано, як саме враховується дана економічна категорія в фінансовій звітності підприємства.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291.
3. Ковтуненко Ю.В. Сутність поняття доходи майбутніх періодів на підприємстві / Ю.В. Ковтуненко, А. Боярська // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Інтеграційна система освіти, науки і виробництва в сучасному інформаційному просторі» 19-20 травня 2016 р. – Тернопіль: Крок, 2016. – С.202-204
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>
5. Ковтуненко Ю.В. Аналіз структури витрат промислового підприємства / Ю.В. Ковтуненко, А.В. Крисенко, О.В. Амурова // Праці Одеського політехнічного університету: Науковий та науково-виробничий збірник. – Одеса, 2014. – Вип. 2(44). – С.202–207.
6. Волощук Л.А. Финансовый анализ : [учебн. пособ.] / Л.А. Волощук, М.А. Юдин; [под ред. С.В.Филипповой]. – К.: Освіта України, 2012. - 328 с. Режим доступу: http://economics.opu.ua/naukova-baza/voloschuk_fin_analiz.pdf.

**КУЗНЕНКО Т.Є.
ВОЛОЩУК Л.О.**

ВІДОБРАЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙ СУБОРЕНДИ В ОБЛІКУ СУБОРЕНДАРЯ

Кузненко Т.Є. – студентка

*Волощук Л.О. – д.е.н., проф. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Одеський національний політехнічний університет*

На сучасному етапі розвитку економіки, ускладненому кризовими явищами, перед багатьма українськими підприємствами стоїть проблема пошуку та залучення коштів для розширення виробництва, продажу товарів та надання послуг, придбання сучасного обладнання, впровадження новітніх технологій. За даними статистики, в Україні майже сімдесят відсотків обладнання підприємств є морально та фізично зношеними [1]. В ситуації, коли підприємствам складно задовольнити потреби у доступних кредитних ресурсах за допомогою банківської системи, оренда є одним із найбільш доступних та ефективних засобів оновлення засобів виробництва.

Розглянемо оренду на прикладі ТОВ «Людмила». Це підприємство орендує приміщення для здійснення торгівельної діяльності, тому це потребує великих витрат іншої операційної діяльності. Орендна плата ТОВ «Людмила» відображається у складі інших операційних витрат. У бухгалтерському обліку це відображається таким чином: Дт рахунків 94 — Кт субрахунків 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками і підрядчиками», 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» [2].

Тому для збільшення прибутку запропонуємо здавати у суборенду частину приміщення. Розглянемо більш детально варіанти здавання в суборенду приміщення на прикладах:

– ТОВ «Людмила» прагне збільшити фінансовий результат іншої операційної діяльності за рахунок надання частини приміщення у оренду іншому підприємству. Так як у нас приміщення орендовані, можна вважати, що ми переносимо частину витрат іншої операційної діяльності на друге підприємство, при цьому отримуючи прибуток.

В обліку орендодавця задача його майна орендарем у суборенду відображається в загальному порядку, без будь-яких особливостей.

Якщо задача майна в оренду – неосновний вид діяльності, то доходи є іншими операційними та відображаються на субрахунку 713 «Дохід від операційної оренди активів», а витрати обліковуються на субрахунку 949 «Інші витрати операційної діяльності».

Облік доходів і витрат у першого орендаря, що здає майно в суборенду, аналогічний обліку в орендодавця. Тобто порядок їх віднесення на ті або інші

рахунки залежить від того, є здача майна в суборенду основним видом діяльності орендаря чи ні.

ТОВ «Людмила» (орендар) і ТОВ «Континент» (орендодавець) – платники податку на прибуток і ПДВ – уклали договір оренди приміщення під офіс на період із 01.05.2017 по 31.12.2017. Щомісячна орендна плата становить 18 000 грн, у т. ч. ПДВ – 3 000 грн.

За договором ТОВ «Людмила» має перерахувати попередню оплату в сумі 144 000 грн, у т. ч. ПДВ – 24 000 грн (18 000 грн/міс. × 8 міс.). Вартість приміщення за договором оренди дорівнює 1 500 000 грн.

За згодою орендодавця з 01.05.2017 по 31.12.2017 ТОВ «Людмила» надає частину приміщення в суборенду ТОВ «Капітолій». Щомісячна оплата суборенди становить 9000 грн, у т. ч. ПДВ – 1500 грн.

Кореспонденція рахунків з обліку суборенди в орендодавця представлена в табл.1.

Таблиця 1 – Кореспонденція рахунків з обліку суборенди в орендодавця

№ з/п	Зміст операції	Сума	Бухгалтерський облік	
			Дебет	Кредит
Оренда				
1	Зараховано на забалансовий рахунок об'єкт оренди	1500000	01	–
2	Перераховано попередню оплату за оренду приміщення ТОВ «Континент»	144000	371	311
3	Відображено право на податковий кредит із ПДВ	24000	6442	6441
4	Нараховано суму податкового кредиту з ПДВ	24000	641/пдв	6442
5	Відображено суму орендної плати за травень	15000	949	685
6	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	3000	6441	685
7	Відображено залік вартості оренди за травень	18000	685	371
Суборенда				
1	Відображено дохід за травень від надання частини приміщення в суборенду	9000	377	713
2	Нараховане податкове зобов'язання з ПДВ в суборенду	1500	713	641/пдв
3	Отримано оплату суборенди за травень	9000	311	377

– Оренда терміналу для подальшого здавання їх в суборенду іншим компаніям.

Платіжний термінал – програмно-апаратний комплекс, що дозволяє здійснювати платежі в режимі самообслуговування. Платіжні термінали (термінали оплати) встановлюються на невеликій площі. Як правило, вистачає 1 м². За допомогою терміналів оплачуються послуги ЖКГ, інтернету, операторів стільникового зв'язку і т.д.

Вартість цих машин коливається від \$ 2000 до 6000, все залежить від їхніх можливостей та системи безпеки.

Найкращим варіантом для ТОВ «Людмила» буде взяти декілька терміналів в оренду.

Аналізуючи ринок, оренда площі під термінал сягає 400-800 грн. за 1 м². Оренда самого терміналу складає 22000 грн.

В обліку орендодавця здача майна орендарем у суборенду відображається в загальному порядку, без будь-яких особливостей.

Здача майна в оренду – неосновний вид діяльності, тобто доходи є іншими операційними та відображаються на субрахунку 713 «Дохід від операційної оренди активів», а витрати обліковуються на субрахунку 949 «Інші витрати операційної діяльності».

При ремонті об'єкта, взятого в суборенду, витрати на проведення ремонту розподіляються аналогічним чином: суборендар здійснює за свій рахунок поточний ремонт, а орендодавець – капітальний (у т. ч. поліпшення), якщо інше не встановлено договором або законом.

Для орендодавця оренда терміналу не є основним видом діяльності. В обліку ці операції відображаються як в табл. 2:

Таблиця 2 – Кореспонденція рахунків з надання в суборенду терміналу

№ з/п	Зміст операції	Сума	Бухгалтерський облік	
			Дебет	Кредит
Оренда				
1	Зараховано на забалансовий рахунок об'єкт оренди (термінал)	22000	01	–
2	Перераховано попередню оплату за оренду терміналу	12000	371	311
3	Відображено право на податковий кредит із ПДВ	2000	6442	6441
4	Нараховано суму податкового кредиту з ПДВ	2000	641/пдв	6442
5	Відображено суму орендної плати за місяць	10000	949	685
6	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	2000	6441	685
7	Відображено залік вартості оренди за місяць	12000	685	371
Суборенда				
1	Відображено дохід за місяць від надання терміналу та частини приміщення в суборенду	18000	377	713
2	Нараховане податкове зобов'язання з ПДВ в суборенду	3000	713	641/пдв
3	Отримано оплату суборенди за місяць	18000	311	377

– Здавання в оренду частини приміщення площею 94 м² (на першому поверсі площа складає 58 м², на другому 36 м²) під міні-пекарню.

Приміщення для міні-пекарні має відповідати вимогам СЕС:

– Повинні бути холодна і гаряча вода, каналізація, побілені стелі і викладені плиткою стіни;

– Обов'язкова наявність вентиляції, складу та туалету;

– Не можна розміщувати міні-пекарню в підвалах приміщень.

Виходячи з цього треба надати відповідні умови для здійснення діяльності.

Про порядок проведення ремонтів орендованого майна йдеться у ст. 776 ЦК. Зокрема, сказано, що поточний ремонт речі, переданої в найм, здійснюється наймачем за його рахунок, якщо інше не встановлено договором або законом. Сторони мають право передбачити в договорі порядок проведення ремонту, у тому числі й обов'язок орендаря узгоджувати необхідність проведення ремонту, його обсяг, матеріали, що використовуються, із орендодавцем [4].

А капітальний ремонт, навпаки, проводиться за рахунок орендодавця, якщо інше не встановлено договором або законом. Зверніть увагу, у тій самій ст. 776 ЦК встановлено: якщо орендодавець вчасно не здійснить капітальний ремонт, через що орендар не зможе користуватися майном, то такий ремонт може провести й орендар. При цьому вартість ремонту зараховується в рахунок орендних платежів, або ж орендодавець може прямо компенсувати орендарю витрати, пов'язані з ремонтом.

Якщо в договорі не прописано право орендаря здійснювати поліпшення орендованої речі, то це повинен робити орендодавець.

Затрати орендаря на поліпшення об'єкта операційної оренди (модернізацію, модифікацію, добудову, дообладнання, реконструкцію тощо), що призводять до збільшення первісно очікуваних економічних вигід від використання об'єкта, відображаються орендарем як капітальні інвестиції у створення (будівництво) інших необоротних матеріальних активів (п. 8 П(С)БО 14 «Оренда»). Таким чином, витрати на ремонт, пов'язані з поліпшенням орендованого об'єкта, в орендаря відображаються за дебетом субрахунка 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів». Після закінчення ремонтних робіт і введення об'єкта в експлуатацію в обліку робиться запис: Кт 153 – Дт 117 «Інші необоротні матеріальні активи» [1,5].

При ремонті об'єкта, взятого в суборенду, витрати на проведення ремонту розподіляються аналогічним чином: суборендар здійснює за свій рахунок поточний ремонт, а орендодавець – капітальний (у т. ч. поліпшення), якщо інше не встановлено договором або законом.

Основні кореспондуючі рахунки при відображенні в обліку операцій з ремонту, технічного обслуговування і поліпшення орендованих об'єктів основних засобів представлені в табл. 3.

Таблиця 3 – Основні рахунки при відображенні в обліку операцій з ремонту, технічного обслуговування і поліпшення орендованих об'єктів

Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік	
	Дебет	Кредит
Відображено витрати щодо робіт (послуг) сторонніх підрядних організацій	15,23, 91, 92, 93, 94	685, 631
Списано матеріали, запчастини, комплектуючі, МШП при здійсненні робіт з ремонту та технічного обслуговування господарським способом	15,23, 91, 92, 93, 94	20, 22
Нараховано заробітну плату працівникам, які здійснювали ремонт і технічне обслуговування, та відображено нарахування відповідних сум ЄСВ	15,23, 91, 92, 93, 94	661, 651

За договором оренди орендар ТОВ "Сигнал" проводить капітальний ремонт орендованого приміщення, а орендодавець ТОВ "Людмила" поступово компенсує йому ці витрати, зараховуючи їх на оплату оренди. Щомісячна орендна плата – 6000 грн (у т. ч. ПДВ – 1000 грн). Капітальний ремонт обійшовся підприємству згідно акту виконаних підрядних робіт у 48000 грн (у т. ч. ПДВ – 8000 грн).

Як здійснюється капітальний ремонт за рахунок орендаря наведено в табл. 4

Таблиця 4 – Відображення витрат на ремонт орендованих основних засобів у рахунок орендної плати

№ з/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Д-т	К-т	
1.	Відображено витрати на ремонт орендованого майна на підставі акта КБ-2в	91	631	90000,00
2.	Відображено ПК з ПДВ на підставі акта підрядника та отриманої ПН	641/ПДВ	631	18000,00
3.	Сплачено підрядній будівельній організації за ремонт	631	311	108000,00
4.	Виставлено орендодавцеві рахунок на суму проведених поліпшень ОЗ	377	712	108000,00
5.	Нараховано ПЗ з ПДВ	712	641/ПДВ	18000,00
6.	Дохід від реалізації поліпшень віднесено на фінансовий результат	712	791	90000,00
7.	Списано собівартість ремонту об'єкта операційної оренди як вартість необоротного активу, утримуваного для продажу	902	91	90000,00
8.	Собівартість необоротного активу, утримуваного для продажу, віднесено на фінансовий результат	791	902	90000,00
9.	Підписано акт отримання послуг з оренди за лютий 2017 року	93	685	3600,00
10.	Нараховано ПК з ПДВ	641/ПДВ	685	600,00
11.	Зараховано відшкодування від орендодавця	685	377	3600,00

Розглянемо порядок визнання витрат на капітальний та поточний ремонт основних засобів за операційної оренди в орендаря та орендодавця (рис. 1).

Незалежно від суб'єкта проведення капітального ремонту, витрати понесені під час нього, включаються до капітальних витрат та збільшують балансову вартість основного засобу з обов'язковим перерахунком амортизації на даний об'єкт [1]. Особливість лише полягає в тому, що якщо такий ремонт проводить орендар, то він повинен в балансі відобразити створений новий об'єкт основних засобів у складі інших основних засобів, незалежно від того, буде відшкодовувати понесені витрати орендар чи ні. Якщо витрати будуть відшкодовані, то в бухгалтерському обліку відшкодування відобразатиметься як реалізація новоствореного об'єкта основних засобів.

З приводу поточного ремонту, то тут ситуація простіша – згідно законодавства поточний ремонт завжди проводить орендар, який включає витрати до витрат поточного звітного періоду. Проте може бути така ситуація, коли понесені витрати на поточний ремонт є занадто великими і їх одноразове включення значно завищуватиме витрати звітного періоду, що, в свою чергу, впливатиме на оподатковуваний фінансовий результат. В такому випадку, для розмежування витрат в об'єкти оренди пропонуємо встановити поріг суттєвості, в межах якого, суми, витрачені на зміну якісних характеристик основного засобу, розглядатимуться як витрати на ремонт.

Рис. 1 – Алгоритм дій бухгалтера щодо відображення витрат на капітальний та поточні ремонти орендованого в операційну оренду основного засобу

Суми, що перевищують поріг суттєвості, повинні або збільшувати балансову вартість активу і розглядатися як капітальні вкладення в об'єкт оренди, або визнаватися в бухгалтерському обліку як витрати майбутніх періодів з поступовим розподілом протягом визначеного періоду часу [6].

Отже, нами були запропоновані аналітичні рахунки для обліку операцій з суборенди: 136 «Знос (амортизація) необоротних активів в оренді», 378 «Розрахунки за необоротні активи в оренді», 713.1 «Дохід від оренди необоротних активів», 949.1 «Витрати від оренди». Для обліку орендних операцій у орендаря до існуючих рахунків запропонуємо ввести субрахунок 686 «Розрахунки за орендовані необоротні активи».

В обліку орендодавця здача його майна орендарем у суборенду відображається в загальному порядку, без будь-яких особливостей.

Облік доходів і витрат у першого орендаря, що здає майно в суборенду, аналогічний обліку в орендодавця. Тобто порядок їх віднесення на ті або інші рахунки залежить від того, є здача майна в суборенду основним видом діяльності орендаря чи ні.

Здача майна в оренду для підприємства – неосновний вид діяльності, тобто доходи є іншими операційними та відображаються на субрахунку 713 «Дохід від операційної оренди активів», а витрати обліковуються на субрахунку 949 «Інші витрати операційної діяльності».

Коли зданий у суборенду об'єкт потребує ремонту, то розглядаються наступні випадки:

– капітальний ремонт (прописано у договорі):

1. Орендодавцем;
2. Орендарем (в балансі відображається створений новий об'єкт основних засобів у складі інших основних засобів).

– поточний ремонт (здійснюється завжди за рахунок орендаря).

Віднесення орендних операцій до основної або неосновної операційної діяльності підприємства, різні варіанти оренди та суборенди майна спрямовані на зростання його доходів, варіанти їх відображення в обліку в свою чергу впливають на формування підсумкових показників вартості активів, зобов'язань, доходів, витрат та фінансових результатів у фінансовій звітності підприємства, розрахінок ключових індикаторів його фінансового стану та ефективності [7].

Аналізуючи всі варіанти здавання частини приміщення у суборенду, найбільше підходить другий. Найбільший прибуток з помірними витратами буде, якщо здавати в суборенду частину приміщення з терміналом.

Кожне підприємство прагне отримувати великі прибутки, запропоновані нами шляхи дають змогу покращити фінансовий стан підприємства та знизити витрати на іншу операційну діяльність.

Література:

1. Кірсанова В.В. Обліково-аналітичні інструменти управління реальними інвестиціями в процесі інноваційного розвитку промислових підприємств : [моногр.] / В.В. Кірсанова, Л.О. Волощук, С.В. Філіппова. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 198 с. Режим доступу: <http://dspace.opu.ua/jsru/handle/123456789/6138>
2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів № 561 від 30 вересня 2003 р. / [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.financforyou.com.ua/wpcontent/uploads/2015/11/nak_minfin_561.pdf.
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 17 «Оренда» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_018
4. Овчіннікова О.О. Відмінності обліку та звітності оренди за МСБО 17 «Оренда» та П(С)БО 14 «Оренда» [Електронний ресурс] / О.О. Овчіннікова. – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/konfer38/458.pdf>.
5. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» № 181 від 28.07.2000 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00>.
6. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/paran3882#n3882>.
7. Волощук Л.А. Финансовый анализ : [учебн. пособ.] / Л.А. Волощук, М.А. Юдин; [под ред. С.В.Филипповой]. – К.: Освіта України, 2012. - 328 с. Режим доступу: http://economics.opu.ua/naukova-baza/voloschuk_fin_analiz.pdf

МІНЯЙЛИК В.В.
БАЛАН О.С.

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ

**Міняйлик В.В. – студентка,
Балан О.С. – д.е.н., проф. каф. обліку, аналізу і аудиту
Одеський національний політехнічний університет**

Комерційні відносини базуються на принципах безперервності та своєчасності поставки сировини та матеріалів. У нинішній час важливим показником є якість та своєчасність обліку розрахунків з постачальниками, тому дана тема є актуальною.

На ряду з обліком розрахунків з постачальниками та підрядниками важливими проблемами є організація, контроль і їх оптимізація, а також їх правдиве відображення у фінансовій звітності.

Серед вітчизняних вчених проблемні аспекти стосовно обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками досліджували Ф.Ф. Бутинець [1], Ю.А. Верига, Г.В. Власюк [2], С.Ф. Голов, О.Є. Гудзь, В.М. Добровський, М.Ф. Огійчук [3], Н.О. Просянюк, М.О. Ананська, В.В. Кірсанова [4], І.М. Ревизюк [5], В.В. Мушинський [6]. Дослідження проблематики обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками знаходить своє відображення і в працях зарубіжних вчених.

Проте і надалі залишаються питання, що потребують подальшого дослідження: визначення економічної сутності зобов'язань перед постачальниками та підрядниками, порядок їх відображення в обліку й звітності, яка, в свою чергу, повинна забезпечувати беззаперечну якість та прозорість даної інформації тощо.

Метою є дослідження обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, узагальнення теоретичних аспектів обліку.

Розрахунки з постачальниками та підрядниками в часі і в обсязі впливають на формування собівартості у фінансовому плануванні. Розрахунки з постачальниками та підрядниками займають вагоме місце в системі розрахункових операцій, а також є найважливішою складовою бухгалтерської діяльності, оскільки вони впливають на формування основної частини грошових надходжень підприємств. Ведення обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками, його правові засади регламентуються П(С)БО 11 «Зобов'язання» [6]. Класифікація розрахунків з постачальниками представлена на рис. 1.

Господарська діяльність будь-якого суб'єкта господарювання пов'язана з використанням коштів, матеріальних і нематеріальних цінностей. Основою їх безперервного кругообігу є господарські процеси. Однією з важливих передумов

подальшої діяльності підприємства є процес постачання, що тісно пов'язаний з розрахунковими операціями, які можуть призводити до утворення зобов'язань.

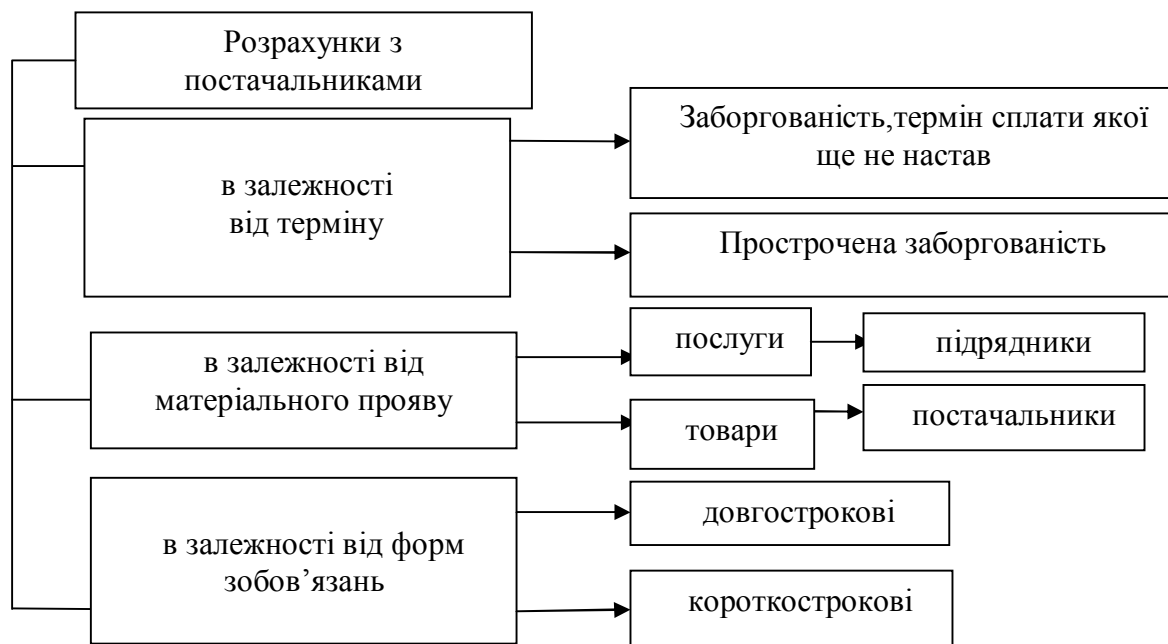

Рис. 1 – Класифікація розрахунків

Через різницю у часі між моментами постачання та сплати за рахунками у підприємства виникає поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги. Даний вид зобов'язань є тимчасово вільними обіговими коштами та здійснює суттєвий вплив на фінансову стійкість та платоспроможність суб'єкта господарювання. Тому їх розмір потрібно ретельно контролювати. Причиною виникнення значної кредиторської заборгованості часто стає недосконалість розрахунків з постачальниками та підрядниками, недбалість працівників, шахрайство та зловживання службовими повноваженнями. Як наслідок – порушення фінансової й розрахункової дисциплін. Тому правильне, ефективне та своєчасне ведення розрахунків з постачальниками та підрядниками, достовірне відображення облікової та аналітичної інформації набуває великого значення, що свідчить про необхідність їх вдосконалення.

Щодо питання, яке стосується технології обробки облікової інформації доцільно зазначити, що вплив на неї спричиняє обрана підприємством форма бухгалтерського обліку. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги може бути як позитивним елементом фінансово-господарської діяльності, так і негативним. Порівняно із зобов'язаннями за отриманими кредитами банків, векселями, облігаціями, вона є «дешевою» заборгованістю. Також виникає можливість користуватися коштами інших підприємств. З іншого боку, якщо величина кредиторської заборгованості є досить великою, то відбуватиметься зниження платоспроможності суб'єктів господарювання [8]. Схематично

бухгалтерський облік розрахункових операцій можна відобразити таким чином (рис. 2).

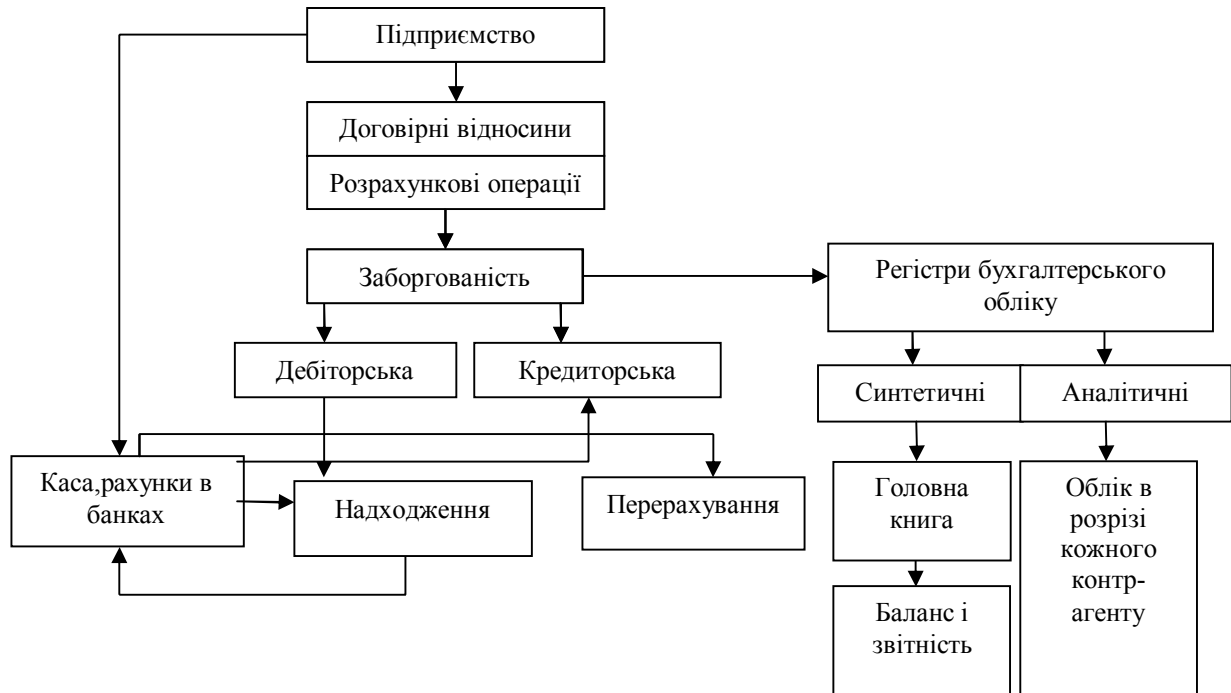

Рис. 2 – Схема бухгалтерського обліку розрахункових операцій

В господарській діяльності підприємств виникають обставини, які впливають на своєчасне виконання зобов'язань або взагалі припиняють їх здійснення. Такими обставинами можуть бути тимчасова або стійка фінансова неплатоспроможність, банкрутство, надзвичайні події. Це означає, що при здійсненні операцій із розрахунків з постачальниками та підрядниками у бухгалтерському обліку може виникати як дебіторська заборгованість – у випадку здійснення передоплати, так і кредиторська заборгованість – за умови такої оплати або іншого погашення зобов'язань. Виконання своєчасної перевірки розрахунків з постачальниками та підрядниками, попередження прострочення кредиторської заборгованості повинні бути основою в організації їх обліку. Для обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконанні роботи та надані послуги використовується рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками».

Вважаємо, що така деталізація не є достатньо детальною, оскільки потрібно враховувати терміни погашення заборгованості, а також виконання умов погашення. Поділ дійсно доцільно робити на субрахунках другого порядку до рахунка 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» (рис. 3).

Застосування в обліку цих рахунків сприятиме контролю за кредиторською заборгованістю, термінами її сплати, що дасть змогу більш правильно планувати розрахунки з постачальниками та підрядниками.

Рис. 3 – Аналітичні рахунки для обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

Література:

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / [Ф. Ф. Бутинець, Т. В. Давидюк, З. Ф. Канурна, Н. М. Малюга, Л. В. Чижевські; за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця]. – 7-ме вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП Рута, 2006. – 832 с.
2. Власюк Г.В. Шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками / Г.В. Власюк // Держава та регіони / Серія: Економіка та підприємництво. – 2009. – № 5. – С. 40–44.
3. Огійчук М. Ф. Аудит: організація і методика: навч. посіб. / М. Ф. Огійчук, І. Т. Новиков, І. І. Рагуліна. — К.: Алерта, 2010. – 584 с.
4. Просянюк Н.О., Ананська М.О., Кірсанова В.В., Станіславик О.В. Бухгалтерський облік. Теоретичні основи: [навчальний посібник] / [за ред. д-ра екон.наук, проф. С.В.Філіппової]. – Харків: Бурун Книга, 2010. – 240 с.
5. Ревизюк І.М. Облік розрахунків з постачальниками / І.М. Ревизюк, Є.В. Калюга // Економічні науки. – 2013. – № 10 (4). – С. 185–190.
6. Мушинський В.В. Внутрішньогосподарський контроль забезпечення виконання зобов'язань підприємства та фактів їх зміни: методичний підхід [Електронний ресурс] / В. В. Мушинський // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – № 1 (22). – С. 263-279.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 18.03.2014, [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>
8. Волощук Л.А. Финансовый анализ : [учебн. пособ.] / Л.А. Волощук, М.А. Юдин; [под ред. С.В.Филипповой]. – К.: Освіта України, 2012. - 328 с. Режим доступу: http://economics.opu.ua/naukova-baza/voloschuk_fin_analiz.pdf

НЕЙКОВ С.О.

ВІДМІННА ХАРАКТЕРИСТИКА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В ПОДАТКОВОМУ СТИМУЛЮВАННІ

*Нейков С.О. – старший викладач кафедри правознавства,
Ізмаїльський інститут водного транспорту*

Змістовність інноваційного розвитку та інноваційної діяльності промислових підприємств як об'єктів податкового стимулювання на тлі системних змін нормативної бази оподаткування досі не має однозначного трактування, що обумовлює доцільність додаткових досліджень.

Також є певні сутнісні розбіжності у характеристиці його інноваційного виду розвитку. Зокрема, В.А. Василенко наполягає на всіх нових параметрах систем, без виключення [1, с. 127], Н.І. Чухрай і О.П. Просович – на обов'язковості досягнення підприємством стратегічних цілей і завдань підприємства через його інноваційний потенціал [2, с. 33], Л.О. Волощук – на наявності ознак інноваційності розвитку, стверджуючи, що інноваційним розвитком є економічний розвиток з ознаками інноваційності [3, с. 24], П.П. Микитюк – на інноваційному потенціалі та нових можливостях розвитку [4, с. 30], Ю.Б. Іванов, А.А. Пилипенко – на набутті розвитком інтегративності в якості домінанти [5, с. 79]. С.В. Філіппова і Н.М. Селіванова під інноваційним розвитком промислового підприємства, тлумачення яких є ширшим за інші, розуміють «незворотний перехід його виробничої, управлінської та інших підсистем в новий стан, якому притаманні сукупність змін, що відбуваються внаслідок впровадження інноваційних перетворень або застосування інновацій та приводять до: а) формування нових властивостей підприємства та його підсистем (покращення якісного стану, потенціалу та рівня ефективності діяльності, набуття нових компетенцій тощо) та б) зміцнення підприємства, посилення здатності його підсистем опиратися впливу негативних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища» [6, с. 36]. Їх визначення з позиції стимулювання державою інноваційного процесу має певні переваги, оскільки: а) традиційно вказує на незворотність змін, але враховує можливість змінювання його всіх підсистем, б) закладає категорійні основи державного стимулювання впровадження інноваційних змін, дозволяючи водночас сформулювати вимоги для податкових преференцій за видами фактичних змін, їх цільовим призначенням, впливом на середовище тощо.

Кожен етап інноваційного процесу має певну цільову спрямованість, форму та специфіку управління, що проявляється на рівні ієрархії у підсистемах

управлінських цілей, інструментів, механізмів відповідальності. Тому система багаторівневого управління інноваційним розвитком промислових підприємств, частиною якої є податкове стимулювання, працює у такий спосіб:

- *на рівні підприємства*: а) у контурі управління на вході виникає управлінський сигнал щодо впровадження змін для досягнення цілей розвитку; б) суб'єкт управління (керівництво) визначає заплановані критерії ефективності розвитку та розробляє систему показників оцінки; в) він же впливає на об'єкт через використання організаційно-економічних механізмів, що відповідають визначеним цілям інноваційного розвитку підприємства; г) на виході оцінюється ефективність розвитку або результати змінювання підсистем або системи в цілому;
- *на рівні країни*: а) визначаються пріоритетні напрями її інноваційного розвитку, стратегічні регіони та сектори, що потребують цільової державної підтримки для досягнення цілей їх розвитку; б) розробляються та застосовуються механізми податкових, фінансових, адміністративних преференцій або пільг для визначених напрямів, регіонів та секторів, їх нормативна база; в) відбувається моніторинг ефективності діючих механізмів і досягнутих результатів на макрорівні, удосконалення нормативно-правової бази в цілому та блокове доопрацювання.

Постійний інноваційний розвиток підприємств відбувається за допомогою певного переліку схем та послідовностей впровадження змін, що сприяє виникненню специфічних об'єктів оподаткування. Це відбувається внаслідок того, що досягти бажаного результату інноваційного розвитку неможливо без його відповідного ресурсного забезпечення. Для цього потрібні: матеріальні, фінансові, кадрово-кваліфікаційні, інформаційні, інтелектуальні, інноваційні та інші ресурси. Саме вони (їх вартість, у першу чергу) формують інноваційні витрати підприємств. Причому існують два боки явища: перший бік – формування вартості ресурсів на підприємствах-постачальниках під впливом опосередкованого податкового тиску, для яких інноваційний розвиток не є метою його діяльності; другий бік – вплив вартості цих ресурсів на показники діяльності підприємства, яке спрямоване на інноваційний розвиток. Тобто, вартість ресурсів за однаковим запитом є однаковою для двох типів підприємств – для тих, що обрали інноваційний розвиток, та тих, що його не обрали.

Перші підприємства можна вважати *інноваційно-орієнтованими*. Всі вони *мають специфіку*, яка втілюється у наявності в них:

- високого рівню науково-дослідного потенціалу;
- спрямованості на постійне здійснення інноваційної діяльності;
- інноваційної оперативності (сприйнятливості до новацій, швидкості прийняття та здійснення рішень щодо змін, здатність отримати кращі результати).

Ознаками інноваційної орієнтації підприємства у розширеному вигляді є: високий рівень інноваційного потенціалу; сприйнятливість до інновацій;

наявність придатних до комерціалізації інноваційних ідей; мобільність та гнучкість підсистем підприємства; готовність здійснювати технологічні та організаційні зміни; високий рівень та розвиненість внутрішніх комунікацій; наявність інтерактивного зворотного зв'язку із середовищем. Ці характеристики як слабо структуровані потребують опосередкованої кількісної оцінки, тому їх *оподаткування є складним і непрозорим.*

Інноваційною активністю є «інтенсивність здійснення економічними суб'єктами діяльності із розробки і впровадження нових технологій або удосконалених продуктів в господарський оборот» [6, с. 52]. Л.І. Федулова визначає *ознаками інноваційної активності* «внутрішні якісні суб'єктивні можливості підприємства проводити інноваційну діяльність, рівень інтенсивності інноваційних процесів на виробництві, ступінь залежності продукту або підприємства від інноваційної діяльності, тобто стан інноваційного потенціалу та показники рівня його використання, що може виражатись показниками ефективності інноваційної діяльності з урахуванням їх динаміки і частки інтенсивних факторів в економічному зростанні» [7, с.10]. Це визнає факт, що інноваційна активність підприємства є рисою внутрішнього походження, що має відображатися у реальних зовнішніх і внутрішніх процесах та явищах.

Водночас, вона пов'язано із поняттям життєвого циклу підприємства. Часовий інтервал між виникненням та припиненням діяльності підприємства – це його *життєвий цикл*, який містить кілька стадій: виникнення, розвитку, росту, зрілості і загасання. Кожне підприємство у процесі розвитку проходить різні стадії діяльності, а інноваційне, інноваційно-орієнтоване та інноваційно-активне підприємство – ще й стадії інноваційної діяльності. Інноваційна активність забезпечує підприємству циклічне повторення стадій, пов'язаних з освоєнням інновацій. Для кожної зі стадій характерні певні організаційно-економічні умови, притаманні галузі, виду цінової політики, типу ринкової поведінці та організаційної структури, масштабам діяльності, рівню спеціалізації. Ці стадії утворюють інноваційну діяльність, яку міжнародні і національні стандарти визначають по-різному (табл. 1).

Тобто, інноваційна активність промислового підприємства має оцінюватися, як мінімум, трьома основними характеристиками:

- а) наявністю завершених інновацій;
- б) ступенем участі підприємства в розробці інновацій та
- в) основними причинами відсутності інноваційної діяльності. Лише перша характеристика є кількісною, тому може застосована для податкового стимулювання з певними обмеженнями.

Останні дві є лише інформативними, тому виступатимуть об'єктами для аналізу витратних, динамічних (динаміка інноваційного процесу) та структурних показників інноваційної діяльності і виявлення проблем інноваційного розвитку підприємства.

Таблиця 1 – Визначення інноваційної діяльності за національним законодавством та міжнародними стандартами

Визначення	Джерело
1. Для досягнення мети, направленої на забезпечення розробки та впровадження інновацій у діяльність підприємства використовує певні дії. Деякі види інноваційної діяльності є інноваційними самі по собі, інші не мають цієї властивості, але теж необхідні для здійснення інновацій. Інноваційна діяльність включає також дослідження і розробки, не пов'язані безпосередньо з підготовкою будь-якої конкретної інновації.	Керівництво Осло [8, с. 55]
2. Діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг.	Закон України «Про інноваційну діяльність» [9, ст.1]
3. Діяльність, що забезпечує створення і реалізацію інновацій (процес створення інновацій, що включає прикладні дослідження, підготовку і пуск виробництва, а також діяльність, що забезпечує створення інновацій, науково-технічні послуги, маркетингові дослідження, підготовку і перепідготовку кадрів, організаційну та фінансову діяльність).	ДСТУ 31279:2005 [10, с.8]

Узагальнюючи, можна відзначити, що *інноваційне підприємство відрізняється від інноваційно-активного* динамікою досягнення інноваційної активності діяльності, прискореним вирішенням стратегічних інноваційних завдань шляхом впровадження активної інноваційної політики підприємства. *Інноваційно-орієнтоване підприємство не тотожне інноваційно-активному*, оскільки змістовно перше поняття значно ширше. Доцільно розділити позицію «Керівництва Осло», яке *інноваційно-активним підприємством* вважає таке, навички якого мають дві групи особливостей [8, с.55]:

1) стратегічні: спрямовані на майбутнє; здатні контролювати і впливати на майбутні ринкові зміни; існують можливості до отримання, аналізування та використання технологічної і економічної інформації;

2) організаційні: існує постійна взаємодія підрозділів підприємства, співпраця із вченими, контрагентами; є уміння ризикувати, залучення усього підприємства до інновацій та підвищення кваліфікації персоналу.

Як бачимо, розбіжності визначення сутності інноваційного розвитку та інноваційної діяльності спостерігаються як в авторських підходах, так і у офіційних нормативних документах. Тому стверджувати про визнання їх як повністю та однозначно висвітленого об'єкту податкового стимулювання неможливо.

Водночас, огляд існуючих механізмів та інструментів податкового стимулювання інноваційних процесів, інноваційної діяльності та інноваційного

розвитку, як вітчизняних, так і тих, що застосовуються у світі [11, с.310-318; 12, с.42-50], хоча й демонструє в цілому їх значні можливості, доводить, що вони охоплюють неповно інноваційно-орієнтовані підприємства.

Відтак, податкове стимулювання діяльності інноваційно-активних і інноваційно-орієнтованих підприємств не має принципових розбіжностей та може розглядатися як ефективний механізм удосконалення системи державного управління інноваційний процесом. Такий механізм здатний забезпечити системне запровадження податкового стимулювання інноваційної діяльності, як на інноваційно-активних підприємствах, так і та інноваційно-орієнтованих, оскільки стимулює інноваційний розвиток шляхом податкової підтримки, яка варіюється за різними моделями інноваційного розвитку підприємств.

Література:

1. Василенко В.А. Креативное управление развитием социально-экономических систем : [Моногр.] / В.А. Василенко. – К.: Освіта України, 2010. – 772 с.
2. Чухрай Н.І. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства: [підручник] / Н.І. Чухрай, О.П. Просович. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. – 500 с.
3. Волощук Л.О. Інноваційний розвиток та економічна безпека промислових підприємств: проблеми комплексного управління : [моногр.] / Л.О. Волощук. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 396 с.
4. Інноваційний розвиток підприємства : [Навч. посіб.] / [За ред. П.П. Микитюка]. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. – 224 с.
5. Іванов Ю.Б. Інтеграційний розвиток суб'єктів господарювання: теоретичне обґрунтування та організація управління: [моногр.] / Ю.Б. Іванов, А.А. Пилипенко. – Харків: ВД "Інжек", 2012. – 400 с.
6. Філіппова С.В. Управління розвитком інноваційно-активного промислового підприємства на засадах контролінгу: нові реалії та завдання: [моногр.] / Н.М. Селіванова, С.В. Філіппова – Одеса: ОНПУ, вид-во «ВМВ» – 2014. – 181 с.
7. Федулова І.В. Синергетична еволюційна модель інноваційного розвитку підприємства / І.В. Федулова // Наук. пр. Нац. ун-ту харчових технологій. – 2010. – № 36. – С. 114-118.
8. Руководство ОСЛО. Рекомендации по сбору и анализу данных по инновациям. 3-е изд., совместная публикация ОЭСР и Евростата / [Пер. на рус. яз.]; – М.: ГУ «Центр исследований и статистики науки», 2010. – 192 с.
9. Закон України «Про інноваційну діяльність» : від 04.07.2002 № 40-IV за станом на 05.12.2012 : [Електроний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – Оф. вид. від 2002 р., № 36, ст. 266. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
10. Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики «Про надання чинності в Україні міждержавним

стандартам, змінам до міждержавних стандартів та скасування нормативних документів» : від 05.10.2005р. № 285 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-info.biz/legal/baseft/ua-smwzcr.htm>.

11. Алексеев І. В. Важливість правильного підбору податкових пільг і шляхів їх надання при податковому стимулюванні інноваційної діяльності підприємств / І. В. Алексеев, Р. Й. Желізняк // Бізнес Інформ. – 2014. – № 2. – С. 314–320 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/binf_2014_2_56.pdf
12. Луніна І. О. Бюджетно-податкове стимулювання інноваційної діяльності в Україні / І. О. Луніна, О. С. Білоусова, О. О. Булана // Економіка і прогнозування. – 2016. – № 1. – С. 41-56. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2016_1_5.

**ОГОЛЕНКО Е.В.
КОВТУНЕНКО Ю.В.**

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

**Оголенко Е.В. – студентка
Ковтуненко Ю.В. – к.е.н., доц. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Одеський національний політехнічний університет**

Нормативне регулювання бухгалтерського обліку в Україні здійснюється органами, що мають на це відповідні повноваження, зокрема: Верховною Радою України – шляхом прийняття законів та постанов, Президентом України – переважно у формі указів щодо визначення напрямів інвестиційної політики на певний період, Кабінетом Міністрів України – прийняттям постанов та уповноваженими органами держави.

Розглянемо структуру законодавчих актів (рис. 1), на якому зображено структуру починаючи від КУ на першому рівні, закінчуючи робочими документами підприємства на п'ятому. Якщо норми одного законодавчого акту суперечать нормам іншого, пріоритетом користуються той, що є головнішим, тобто належить вищому рівню структури.

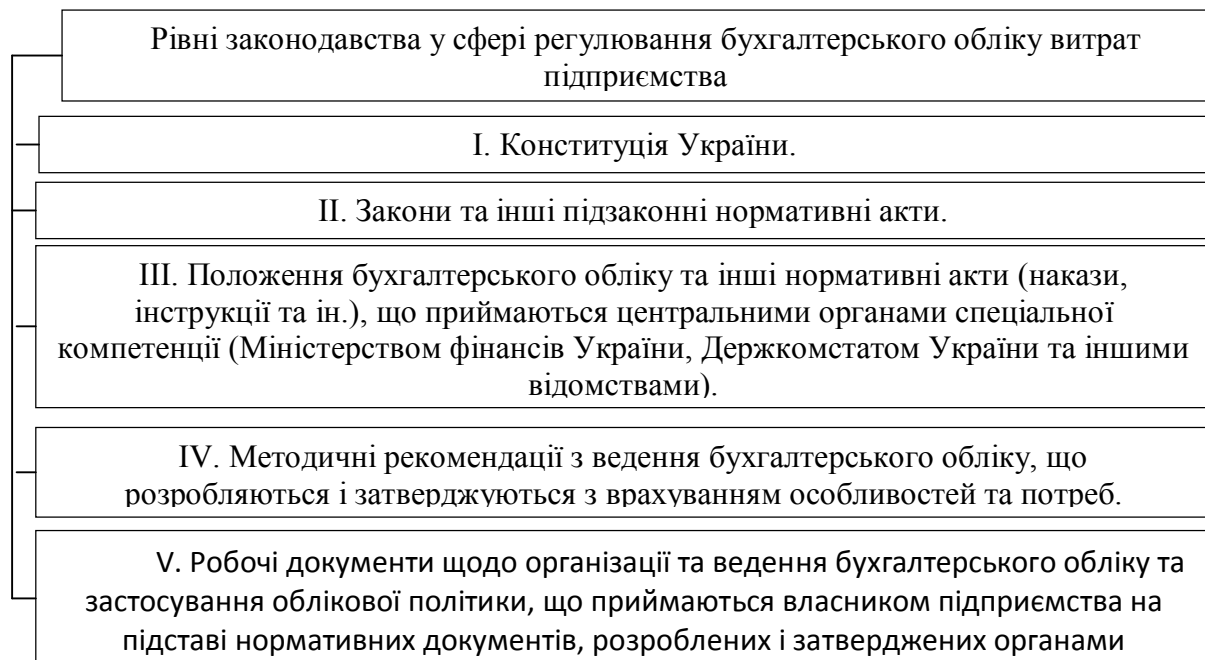

Рис. 1 – Структура законодавства, що регулює бухгалтерський облік витрат виробництва [1]

Як відомо, в Україні облік ведеться за трьома напрямками: управлінський, фінансовий та податковий. Управлінський ведеться для прийняття рішень щодо подальшої діяльності, фінансовий – для надання достовірної інформації про стан підприємства внутрішнім (керівникам, засновникам) і зовнішнім (інвесторам, кредиторам) користувачам, а податковий – для визначення розміру податкових зобов'язань платника податків [2].

Огляд нормативної бази та законодавчих документів, які регулюють питання витрат виробництва (табл. 1).

Таблиця 1 – Нормативні акти, які регулюють питання витрат виробництва [1-4]

Нормативне джерело	Стислий зміст
Конституція України (основний закон)	Загальні положення, що регулюють діяльність і функціонування підприємства, його правові засади
Господарський кодекс України	Встановлює відповідно до конституції України правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності. Відповідність господарської діяльності підприємства чинному законодавству.
Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»	Засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності. Для організації обліку операцій, пов'язаних з витратами підприємства.
Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій»	Встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств. Для організації бухгалтерського обліку.
Про затвердження типових форм первинного обліку Наказ міністерства статистики України	Впровадження типових форм первинного обліку. Для правильності оформлення первинних документів по відображенню витрат виробництва.

Таким чином, облік витрат суворо регламентований низкою нормативно-правових документів, які визначають визнання та оцінку витрат, їх склад витрат в процесі визначення собівартості та повних витрат у виробництві. Поряд з цим, варто відзначити, що у чинній нормативній базі існують відмінності в сфері обліку витрат.

Література:

1. Дерій В.А. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю витрат і доходів підприємства [Електронний ресурс] / В. Дерій // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2010. – Вип. 2. – С. 77-83.
2. Просянюк Н.О., Ананська М.О., Кірсанова В.В., Станіславик О.В. Бухгалтерський облік. Теоретичні основи : [навчальний посібник] / [за ред.д-ра екон.наук, проф. С.В.Філіппової]. – Харків: Бурун Книга, 2010. – 240 с.
3. Ковтуненко Ю.В. Аналіз структури витрат промислового підприємства /Ю.В. Ковтуненко, А.В. Крисенко, О.В. Амурова // Праці Одеського політехнічного університету: Науковий та науково-виробничий збірник. – Одеса, 2014. – Вип. 2(44). – С.202–207
4. Ковтуненко К.В. Економічне оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства: своєчасність процесу та достовірність результату: [моногр.] / К.В. Ковтуненко, Л.П. Шацкова. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 254 с.

**ПАР'ЄВА Н.О.
ШЛАПАК Д.В.**

РОЗКРИТТЯ ЗМІСТУ ДЕФІНІЦІЇ «ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ» ЯК ОБ'ЄКТУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

***Парєва Н.О. – асистент каф. обліку, аналізу і аудиту,
Шлапак Д.В. – студент
Одеський національний політехнічний університет***

Господарська діяльність у сучасних ринкових умовах характеризується ускладненням структурного складу ресурсів, що зумовлено більш розширеною, складною та конкурентоспроможною стратегією підприємства, яка має орієнтацію на вибагливого споживача, а також об'ємною номенклатурою виробництва. На підприємстві існує багато причин для створення виробничих запасів, але основна – це забезпечення своєї економічної безпеки. За відсутності необхідних виробничих запасів підприємство може втратити своїх замовників та ринки збуту, завдяки нестабільності виробничого процесу та невчасної реалізації виробленої продукції. Нестабільна економічна ситуація, політичні розлади, жорстка конкуренція, недостатня кількість фінансових, трудових та матеріальних ресурсів, зумовлюють необхідність у пошуку більш раціональних підходів до управління матеріальними ресурсами, левову частку яких займають виробничі запаси [1].

Виробничі запаси займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємства різних сфер діяльності. Вони є складовою частиною групи матеріальних ресурсів, які формують економічні (виробничі) ресурси суб'єкта господарювання (рис. 1).

Розкриттю змісту поняття «виробничі запаси» присвячені наукові праці таких зарубіжних та вітчизняних науковців, як Ф.Ф. Бутинця, Ю.А. Василенко, Ю.А. Вериги, В.В. Гливенко, В.Г. Горелкіна, О.В. Карпенко, М.В. Кужельного, В. Кюппера, В.Г. Лінника, В.С. Лень, Г.В. Нашкерської, Д.Р. Росситера, Н.М. Ткаченко, Н.В. Чебанової, Е.С. Хендриксена, Н.В. Хоменко та ін. Однак, слід зауважити, що неоднозначність підходів вчених до трактування терміну «запаси» як облікової категорії зумовлює необхідність його детального дослідження.

У навчальній літературі зустрічаються багато різних понять, пов'язаних із запасами, проте, слід врахувати, що кожне з них має власне тлумачення. Так, в обліковій літературі часто застосовуються поняття «виробничі запаси», замінене поняттям «матеріали». Деякі автори при визначенні поняття «матеріальні оборотні активи» застосовують термін «цінності». Однак, поняття «цінність» є описовою категорією, ознакою, якісним показником, що характеризує запаси як

економічні елементи, які мають користь для їх власника і можуть принести йому економічні вигоди [3].

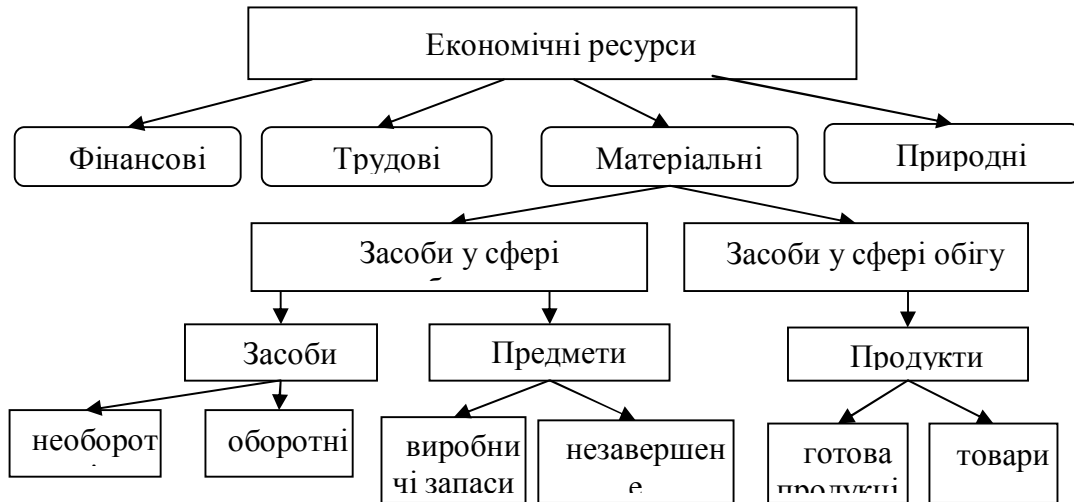

Рис. 1 – Місце виробничих запасів у складі економічних ресурсів [2]

Виробничі запаси відносяться до складу оборотних активів, тому що вони можуть бути перетворені на грошові кошти протягом року або одного операційного циклу.

Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» витіснено звичне поняття «товарно-матеріальні цінності». Згідно П(С)БО 9 під запасами розуміють активи, які:

- утримуються для подальшого продажу за умови звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продуктів виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, а також управління підприємством.

До того ж запаси визнаються активом, якщо: існує ймовірність того, що підприємство одержить в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням (майбутня економічна вигода, втілена в актив, є потенціалом, який має сприяти надходженню грошових коштів або їх еквівалентів на підприємство); їх вартість може бути достовірно визначена [4].

Разом з цим в п. 2.1 Методичних рекомендацій № 2 уточнено, що запаси визнаються активами тільки тоді, коли: підприємству перейшли всі ризики і вигоди, пов'язані з правом власності або з правом оперативного управління на придбані (отримані) запаси; підприємство здійснює контроль і управління запасами; підприємство в майбутньому може одержати економічні вигоди, пов'язані з використанням запасів; вартість запасів може бути вірогідно визначена. Якщо відносно запасів (у минулому визнаних активами) існує ймовірність неотримання

підприємством у майбутньому економічних вигід, пов'язаних з їхнім використанням, то у звітному періоді такі запаси активами не визнаються (їхня вартість визнається іншими витратами операційної діяльності) [5].

Відповідно до П(С)БО 30 «Біологічні активи» [6] запасами є сільськогосподарська продукція, яка після первісного визнання оцінюється та відображається відповідно до П(С)БО 9 «Запаси». Тобто, біологічний актив не використовується в сільськогосподарській діяльності та утримується для продажу або напрям його використання не визначено.

Відповідно до міжнародного стандарту МСФЗ 2 «Запаси» – це активи, які: призначені для продажу в ході нормальної діяльності; перебувають у процесі виробництва для такого продажу; існують у формі сировини й матеріалів, призначених для використання у виробничому процесі або при наданні послуг [7].

Логвин О.О. визначає виробничі запаси, як матеріальні ресурси, необхідні для забезпечення розширеного відтворення, обслуговування сфери нематеріального виробництва та задоволення потреб населення, які зберігаються на складах або в інших місцях з метою їх наступного використання [1].

Бутинець Ф.Ф. визначає виробничі запаси як придбані або самостійно виготовлені вироби, які підлягають подальшій переробці на підприємстві [8].

Виробничі запаси як накопичення ресурсів, що перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва, визначає Сопко В.В свою чергу він вважає, що запаси – це сукупність матеріальних благ, вироблених невідомо для чого й кого, які навряд чи колись взагалі будуть використані за призначенням [9]. А все це відбувається тому, що ці запаси заготовляє й зберігає зовсім не той, хто їх у майбутньому буде споживати.

В цьому є протиріччя між першим і другим поясненням. Виробничі запаси заготовляють для власного виробничого споживання.

Лень В.С. визначає виробничі запаси як предмети праці, підготовлені для запуску у виробничий процес; складаються вони з сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, тари і тарних матеріалів, запасних частин для ремонту основних фондів [10].

На думку Ощепкова О.П., це найбільш правильне поняття, яке характеризує виробничі запаси. Структура виробничих запасів на кожному підприємстві залежить від особливостей галузі або сфери його діяльності, при цьому, в рамках однієї галузі, але відповідно до структури виробництва [3].

Термін «запаси» у вітчизняній науковій літературі з'явився в період реформування бухгалтерського обліку в Україні з метою наближення його до міжнародних стандартів. Саме для того, щоб повністю і точно розкрити сутність та відмінності поняття «оборотні активи» від поняття «виробничі запаси» спробуємо проаналізувати останнє у економічних довідниках, енциклопедіях, а також іншій навчальній літературі (табл. 1).

Таблиця 1 – Трактування сутності «виробничі запаси» в економічних довідниках та економічній літературі

Джерело	Визначення терміну
Економічні довідники	
Бойко В.М. [11]	Виробничі запаси – це засоби виробництва, що надійшли на підприємство і ще не використовуються у виробничому процесі
Борисов А.Б. [12]	Виробничі запаси являють собою сукупність усіх матеріалів, які має підприємство, частина оборотних засобів підприємства, які ще не включені у процес виробництва, але надійшли на робочі місця
Загородній А.Г. [13]	Виробничі запаси – матеріали та продукція (складова оборотних фондів), які ще не задіяні у виробничому процесі, зберігаються на складах і призначені для подальшого використання.
Мочерний С.В. [14]	Виробничі запаси – це предмети праці, які споживаються в одному виробничому циклі і повністю переносять свою вартість на створений продукт.
Економічна література	
Бетехтіна Л.О. [15]	Виробничі запаси – це різні речові елементи виробництва, що використовуються в якості предметів праці у виробничому та іншому господарчих процесів
Іваненко О.В. [16]	Виробничі запаси – це матеріальні ресурси, що знаходяться на складах фірми (сировина, матеріали, покупні напівфабрикати, що комплектують вироби, паливо і пальне, тара і тарні матеріали, запасні частини для ремонту, інструменти та ін.), призначені для виробничого споживання, але що ще не поступили у виробництво.
Ковалев В.В. [17]	Виробничі запаси – це частина оборотних засобів підприємства. Визначає, що до їх складу входить сировина, матеріали, МШП, незавершене виробництво, готова продукція та товари для перепродажу
Кружкова Р.В., Даєничева В.А. [18]	Виробничі запаси розуміють матеріальні цінності, що знаходяться на складі підприємств виробничої сфери і призначені для подальшого використання; товарні запаси – матеріальні цінності, які знаходяться на складі, але призначені для продажу, але обидва види запасів представляють собою складські запаси.
Оглобин А.А. [19]	Виробничі запаси – сплачені споживачем сировина, матеріали, покупні напівфабрикати, що не вступили ще у виробничий процес.
Пушкар М.С. [20]	Виробничі запасами – це запаси засобів виробництва, які знаходяться на складах суб'єкту господарювання і необхідні для забезпечення безперервного виробничого процесу, причому це лише ті предмети праці, які ще не задіяні у процесі виробництва і зберігають свою натурально-речову форму
Швец І.Б. [21]	Виробничі запаси – матеріальні оборотні активи підприємств, є головною умовою здійснення необхідного виробничого процесу
Шомштейн А.А. [22]	Виробничі запаси – сировина, матеріали, напівфабрикати та ін., що поступили на склади підприємства, тобто виробництва, що вступили в сферу, але що ще не знаходяться в процесі виробничого споживання.

Отже, виробничі запаси – лише ті матеріальні цінності (сировина, матеріали, тара та тарні матеріали, напівфабрикати та комплектуючі матеріали), які безпосередньо використовуються для виробництва продукції. Цінності, які

прийняті на збереження чи переробку, не належать підприємству й не вважатимуться виробничими запасами. Таким чином, основними критеріями, які характеризують виробничі запаси, є:

- утримання для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг;
- перебування у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- в умовах надзвичайної ситуації можуть бути продані як товар.

Для кращого розуміння сутності поняття запаси, можна навести підходи до визначення їх сутності в різних країнах. За кордоном, як таке поняття «виробничі запаси» не застосовується. При цьому поняття «запасів» за кордоном трактується по-різному (табл. 2).

Таблиця 2 – Підходи до розуміння сутності поняття «запаси» в різних країнах

Країна	Визначення терміну
Великобританія	Запаси (stock) – це активи, призначені для продажу протягом одного звичайного ділового циклу, або використання протягом одного виробничого циклу
Німеччина	Запаси – предмети, призначені для короткострокового використання або перепродажу
Польща	Запаси – матеріали, сировина, запаси незавершеної і готової продукції, необхідні для організації виробництва і його розширення
Росія	Запаси – предмети праці, які матеріально складають основу виготовленого продукту і включаються в собівартість продукції, робіт і послуг повністю після попередньої обробки в одному виробничому циклі
США	Запаси (inventory) – це активи, призначені для продажу протягом одного звичайного ділового циклу, або використання протягом одного виробничого циклу
Чехія	Запаси – матеріали, сировина, комплектуючі, напівфабрикати, готова продукція, якою в даний момент володіє або володітиме (виробництво, в дорозі і т.д.) підприємство

Джерело: узагальнено на основі [8, 23]

Проаналізувавши інформацію наведену в табл. 1.2, можна сказати, що з шести розглянутих країн, двома запаси розглядаються, як сировина та матеріали, двома іншими – як активи та мають аналогічно визначення, крім мовної особливості. В американській обліковій літературі такі активи позначаються терміном «inventory». У Великобританії запаси позначаються терміном «stock», тоді як в американській літературі «stock» – це, як правило, акції. Також запаси розглядаються з боку країн, що залишилися, як предмети, проте в Росії вони визначені предметами праці, що є основою продукції, а в Німеччині, лише предметами призначеними для певного використання. Розглянувши вище зазначене, можна сказати, що на нашу думку найкраще для розуміння є наступне

визначення, яке визначає запаси, як матеріали, сировину та предмети праці, які матеріально складають основу виготовленого продукту і включаються в собівартість продукції, робіт і послуг повністю і необхідні для організації виробництва і його розширення та використовуються протягом одного звичайного ділового циклу, або протягом одного виробничого циклу [24].

Отже, проаналізувавши поняття «виробничі запаси» в літературних, періодичних, науково-практичних джерелах та законодавчих актах було визначено, що на даному етапі не створено єдиного підходу до трактування сутності категорії «виробничі запаси». Зокрема, це пов'язано з виділенням різних складових виробничих запасів.

Література:

1. Логвин О.О. Поняття та сутність запасів у логістичній системі виробничого підприємства / О.О. Логвин // Управління розвитком – 2013 – № 12 (152) – С. 129 – 131.
2. Суков Г.С. Вирішення проблем обліку запасів / Г.С. Суков // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – №2(32). – С.187–195.
3. Ощепков О.П. Визначення поняття «виробничі запаси» в бухгалтерському обліку / О.П. Ощепков, Н.В. Максименко // Агрокомпас. – 2013. – № 11. – С. 15-18.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. №246. [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
5. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007р. №2 [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://www.liga.net>.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджене Міністерством фінансів України від 18 листопада 2005 р. №790 // Все про бухгалтерський облік. – 2005. – №46. – С. 12 – 15.
7. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/document/91%D0%9E_.pdf
8. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / За ред. Ф.Ф. Бутинця – Житомир : ЖІТІ, 2010. – 618 с.
9. Сопко В.В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу / В.В. Сопко, В.П. Завгородній. – К. : КНЕУ, 2000. – 260 с.
10. Лень В.С. Вплив використання запасів власного виробництва на показники звіту про фінансові результати / В.С. Лень // Науковий вісник ЧДІЕУ. Випуск № 1 (17). – 2014. – С. 136 – 141.
11. Бізнес: словник-довідник / укл. В. Бойко та ін. – К.: Україна, 1995. – 157 с.
12. Борисов А.Б. Великий економічний словник / Борисов А.Б. – М. : Книжковий світ. – 2003. – 895 с.

13. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – К.: Знання, 2007. – 1072 с.
14. Економічна енциклопедія: у трьох томах [відп. ред. Мочерний С.В.]. – К.: Академія, 2000. – Т. 1. – 864 с.
15. Бетехтіна Л.О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства [Електронний ресурс] / Л.О. Бетехтіна. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/biznes/2009_1/.../090113.pdf.
16. Іваненко О.В. Моделі та методи управління запасами на підприємстві в умовах невизначеності / А.О. Фоменко, О.В. Іваненко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – №4(16). – С.108-111.
17. Ковалев В.В. Введение в финансовый менеджмент / В.В. Ковалев. – М.: Финансы и статистика, 2007. – 768 с.
18. Организация, планирование и управление производством на предприятиях пищевой промышленности / Кружкова Р.В., Даеничева В.А., Елагина С.С. и др.; под ред. Р.В. Кружковой: 5-е изд., перераб. и доп. – М.: Агропромиздат, 2004. – 495 с.
19. Оглобин А.А. Планирование и контроль запасов материальных ресурсов предприятий в условиях новой экономической реформы: Дис. ... канд. эк. наук: 08.00.21. – Свердловск, 2008. – 243 с.
20. Пушкар М.С. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні (теоретико-методологічні аспекти) / М.С. Пушкар. – Тернопіль: Економічна думка, 2000. – 422 с.
21. Швець І.Б. Управление производственными запасами на предприятии: [Монография] / И.Б. Швець, И.А. Бондарева; НАН Украины. Ин-т экономики пром-ти. – Донецк, 2003. – 182 с.
22. Шомштейн А.А. Нормирование материальных ресурсов, производственных запасов и характеристика применяемых материалов / Шомштейн А.А. – М.: ЦБТИМС, 2001. – 309 с.
23. Майданевич П.Н. Особенности учета производственных запасов по международным стандартам финансовой отчетности / П.Н. Майданевич, М.С. Емцова // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2012. – № 1 (17). – С. 177-180.
24. Гаценко-Колумбет О.П. Оборотні активи підприємства: проблеми теорії обліку / О.П. Гаценко-Колумбет // Вісник ЖДТУ. – 2013. – № 1 (63). – С. 42 – 47.

ПАР'ЄВА О.О.
БУБІЛИЧ С.О.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПІДПРИЄМСТВА

**Пар'єва О.О. – асистент каф. обліку, аналізу і аудиту,
Бубілич С.О. – студент
Одеський національний політехнічний університет**

Правові засади бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості чітко регламентуються законами України, постановами Кабінету Міністрів, наказами міністерств, відомств, державної податкової адміністрації, Національного банку України. Оскільки дебіторська заборгованість відноситься до складу активів підприємства і впливає на визначення реального фінансового стану підприємства, то управління нею, як складовою оборотних і необоротних активів, є одним з найважливіших і складних елементів.

В економічній літературі автори пропонують розглядати п'ять рівнів організації бухгалтерського обліку. Саме тому перелік нормативних актів, що регулюють облік дебіторської заборгованості, Прокопенко Т.Ю. та Гнатенко Є.П. пропонують відображати з урахуванням цих рівнів як наведено в табл. 1 [1]. Що стосується першого рівня регламентації, то дані нормативні документи мають досить вагоме значення адже їм надається першочергова перевага при розгляді спірних питань, бо вони домінують над іншими нормативними документами.

Таблиця 1 – Нормативні документи, що регулюють облік дебіторської заборгованості

Рівень регламентації	Назва нормативного документа
Перший рівень	Податковий кодекс України
	Цивільний кодекс України
	Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»
	Закон України «Про захист прав споживачів»
	Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»
Другий рівень	Постанова КМУ «Про результати суцільної інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості і заходи щодо її скорочення»
Третій рівень	НП(С)БО 1 Загальні вимоги до складання та подання фінансової звітності
	П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»

	П(С)БО 15 «Дохід»
Продовження табл. 1.	
Четвертий рівень	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій
	Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій
П'ятий рівень	Наказ про облікову політику підприємства

При регулюванні відносин, що складаються в процесі взаємодії підприємства з його клієнтами основна роль відводиться Цивільному кодексу України в якому міститься спеціальна глава, присвячена загальним положенням про надання послуг, де закріплено положення щодо договорів такого типу.

Також питання регулювання відносин між покупцями та замовниками висвітлено в Законі України «Про захист прав споживачів» [2]. Він регулює відносини між споживачами товарів, робіт, послуг і виробниками, виконавцями, продавцями в умовах різних форм власності, встановлює права споживачів і визначає механізм реалізації державного захисту їх прав.

Фундаментом здійснення всіх видів операцій є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3]. Він визначає правові принципи регулювання, організації та ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в Україні. У даному законі також визначене таке поняття як «зобов'язання». Відповідно до даного закону підприємство самостійно визначає облікову політику, де відображає основні засади ведення обліку відповідних об'єктів. Досить складним питанням в обліку дебіторської заборгованості залишається питання безнадійної дебіторської заборгованості, що може виникнути внаслідок погіршення фінансового стану дебітора, що є досить актуальним в сучасних умовах. Даному питанню приділена пп. «г» пп. 138.10.6 Податкового кодексу України (далі ПКУ), де надається визначення безнадійної дебіторської заборгованості, вказує особливості покриття даного виду заборгованості банками і небанківськими фінансовими установами [4]. П(С)БО та ПКУ дають різні визначення терміна «безнадійна дебіторська заборгованість», але його суть полягає в самій назві: немає надії на погашення.

Також дане питання розглядається в Законі України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [5]. В даному законі передбачено, що мирова угода – це домовленість між боржником і кредиторами стосовно відстрочення та розстрочення, а також списання боргів боржника, яка оформлюється угодою сторін. Окрім того, обумовлено, що мирова угода може бути укладена на будь-якій стадії провадження у справі про банкрутство.

Акти другого рівня регламентації регулюють питання відрядження, відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку, про форму статистичної звітності з дебіторської заборгованості.

Наступними документами є План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція № 291 про його застосування встановлюють позначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність та рух активів, капіталу зобов'язань і фактів фінансово-господарської діяльності підприємств [6]. Згідно до Інструкції № 291 для обліку дебіторської заборгованості призначені рахунки 1, 3 класів.

Основним фундаментом обліку дебіторської заборгованості є П(С)БО 10 [7]. Згідно до нього дебітори – юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів. Дебіторська заборгованість – сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Довгострокова дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу. Поточна дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу. Сумнівний борг – поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником. Безнадійна дебіторська заборгованість – поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позивної давності. Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості сума поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги з вирахуванням резерву сумнівних боргів.

Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума. Тобто в стандарті висвітлена інформація про порядок визнання, оцінки, класифікації дебіторської заборгованості, наведено визначення безнадійної дебіторської заборгованості, запропоновані альтернативні варіанти розрахунку резерву сумнівних боргів.

На відміну від українських стандартів в міжнародній практиці не передбачено єдиного МСФЗ, який би регулював облік дебіторської заборгованості. Питання щодо обліку дебіторської заборгованості регулюються декількома міжнародними стандартами, серед яких МСФЗ 1 «Подання фінансових звітів», МСФЗ 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання», МСФЗ 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [8, 9, 10]. Однак жоден з цих стандартів не дає визначення дебіторської заборгованості. В МСФЗ 32 вказано, що дебіторська заборгованість визнається фінансовим активом (це будь-який актив, який є контрактним правом отримувати грошові кошти чи інший фінансовий актив від іншого підприємства). У МСФЗ 39 вказано порядок визнання, оцінки, наведено класифікацію дебіторської заборгованості, порядок визнання безнадійної дебіторської заборгованості. А розкриття інформації у примітках до річної фінансової звітності наведено в МСФЗ 1.

Досить важливого значення в обліку і аналізі дебіторської заборгованості набуває Наказ «Про облікову політику підприємства», адже саме в ньому висвітлені всі елементи її обліку, які є специфічними для даного підприємства, тобто в обліковій політиці вказано, який з альтернативних варіантів запропонованих П(С)БО було обрано і має бути застосовано на практиці [11].

Отже, перелік нормативно-законодавчих документів з обліку дебіторської заборгованості за наведеними вище документами не закінчується, а має велике продовження. І вміння орієнтуватися серед різних нормативно-правових актів, що суперечать один одному, допомагає правильно вести бухгалтерський облік на підприємстві, а також своєчасно здійснювати аналіз дебіторської заборгованості.

Література:

1. Прокопенко Т.Ю. Правова база обліку та аналізу дебіторської заборгованості / Т.Ю. Прокопенко, Є.П. Гнатенко // Молодий вчений. – 2014. – № 10 (13). – С. 119 – 121.
2. Про захист прав споживачів: закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16 липня 1999 р. №996 – XIV // Бухгалтерія. – 2001. – № 52/2. – С. 6 – 10.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755-IV: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sta.gov.ua/doccatalog/document?id=300559>
5. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>
6. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом МФУ від 30 листопада 1999 р. №291.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 08.10.99 р. №237 Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO10.aspx>.
8. Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 «Подання фінансових звітів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrreferat.com/lib/finans/buh_oblik/13.htm
9. Міжнародний стандарт фінансової звітності 32 «Фінансові інструменти: подання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_029
10. Міжнародний стандарт фінансової звітності 39 Фінансові інструменти: визнання та оцінка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_015
11. Просянюк Н.О., Ананська М.О., Кірсанова В.В., Станіславик О.В. Бухгалтерський облік. Теоретичні основи : [навчальний посібник] / [за ред.д–ра екон.наук, проф. С.В.Філіппової]. – Харків: Бурун Книга, 2010. – 240 с.

СЕЛІВАНОВА Н.М.
ШУБА І.М.
ГРАБОВЕНКО О.А.

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА В ЧАСТИНІ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ

**Селіванова Н.М. – к.е.н., доц. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Шуба І.М. – ст.викл. каф. обліку, аналізу і аудиту
Грабовенко О.А. – студентка
Одеський національний політехнічний університет**

На сьогоднішній день в Україні підприємства функціонують у достатньо нестабільних умовах, які пов'язані з кризовою ситуацією у світі, недосконалістю податкової системи держави, а також нерозвиненою інфраструктурою економіки в цілому. Більшість підприємств сьогодні намагаються скоротити витрати (у тому числі податкових платежів) та знаходяться у пошуку шляхів підвищення ефективності бізнесу, одним з яких є податкове планування. Податкове планування являє собою «вибір способу оптимального поєднання правових форм відносин і можливих варіантів їх інтерпретації в рамках діючого законодавства».

Формування облікової політики в частині податкового обліку досі актуальне, як на теоретичному, так і на практичному рівні, це пов'язано з недосконалістю законодавчо-нормативної бази, тому необхідне поглиблене дослідження цього питання в подальшому розвитку економіки. Питанням, пов'язаним з використанням та розробкою облікової політики для цілей оподаткування виступають предметом дослідження цілої низки вітчизняних науковців, таких як Бутинець Ф.Ф. [1], Хоменко Ю.О. [2] та інші. Але на даний час це питання не достатньо досліджене та регламентоване законодавством України, тому дослідження цього питання і досі залишається актуальними.

Облікова податкова політика – це сукупність конкретних елементів організації податкового обліку, які визначаються підприємством на підставі загальноприйнятих правил, і обумовлюються Наказом про облікову політику.

Облікова політика для цілей оподаткування – це документ, у якому платник податків повинен прописати ті всі правила і методи, якими він має намір керуватися при розрахунку і сплаті податків та зборів [3].

Облікова політика підприємства для цілей оподаткування повинна вирішувати три основні завдання, такі як:

– організація ведення податкового обліку організаційно-технічні, розробка системи документообігу для формування показників податкових реєстрів тощо, розробка системи податкових реєстрів;

– вибір найбільш прийнятних для підприємства способів обліку, відносно яких існують альтернативи передбачені податковим законодавством;

– висвітлення окремих питань щодо справляння податкових платежів за якими існують протиріччя в нормативних актах або які взагалі не регламентовані законодавством [4].

Вирішення вище вказаних завдань є важливим та головним аспектом для підприємства, а саме у процесі його подальших взаємовідносин з податковими органами. Ефективна політика для цілей оподаткування дасть змогу уникнути багатьох конфліктів на підприємстві [4].

Облікова політика в частині оподаткування формується виходячи з принципу послідовності застосування норм і правил Податкового кодексу України [5].

Вибір оптимальної системи оподаткування, методичних прийомів, способів і процедур організації та ведення обліку розрахунків за податками та платежами, необхідно для ефективної та раціональної організації обліку розрахунків за податками згідно з податковим законодавством на підприємстві [6]. Тому на підприємстві виникає необхідність у розробці окремого розділу до Наказу про облікову політику «Організація обліку розрахунків за податками та платежами», де необхідно відобразити окремі питання щодо кожного податку, який сплачується на підприємстві [7,8].

У підприємства виникає можливість шляхом вибору методів обліку впливати на розмір податкових платежів шляхом формування, коригування або вибору нової бази оподаткування відповідно до податкового законодавства (табл. 1).

Таблиця 1 – Можливі варіанти організації та ведення податкового обліку

№ п/п	Облікова податкова політика підприємства	Можливі варіанти
1	Вибір системи оподаткування, обліку та звітності	<p>– Загальна система оподаткування – цей вид оподаткування можуть використовувати будь-які суб'єкти господарювання. Підприємці, що знаходяться на загальній системі сплачують згідно ПКУ такі основні податки, збори та інші обов'язкові платежі: податок на прибуток підприємств; податок на доходи фізичних осіб; податок на додану вартість; акцизний податок; екологічний податок; рентна плата; мито; ЄСВ; військовий збір тощо.</p> <p>– Спрощена система оподаткування – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, встановлених статтею 297 ПКУ, на сплату єдиного податку. Суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на такі групи платників єдиного податку:</p>

Продовження табл. 1.

		<p>1. перша група – фізичні особи-підприємці, які не використовують працю найманих осіб, здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню і обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 300000 гривень;</p> <p>2. друга група – фізичні особи-підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства, за умови, що протягом календарного року відповідають сукупності таких критеріїв: не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб; обсяг доходу не перевищує 1500000 гривень.</p> <p>3. третя група – фізичні особи-підприємці, які не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена та юридичні особи-суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 5000000 гривень;</p> <p>4. четверта група – сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків.</p> <p>5. Від обраної системи оподаткування залежить:</p> <p>6. податкове навантаження підприємства – розміри податків;</p> <p>7. штат бухгалтерії;</p> <p>8. кваліфікація бухгалтерів;</p> <p>9. зміст матеріальної бази бухгалтерії;</p> <p>10. ступень ризику наявності помилок при веденні обліку і складанні звітності і, відповідно, розміри штрафних санкцій;</p> <p>11. наявність інших накладних витрат.</p>
2	Суб'єкт, що здійснює податковий облік	<p>– бухгалтерська служба</p> <p>– бухгалтер</p> <p>– спеціальний підрозділ по податковому обліку</p> <p>– приватний підприємець</p>

Продовження табл. 1.

3	Варіант ведення податкового обліку	<p>– позасистемно – накопичення даних здійснюється без записів в системі реєстрів і рахунків бухгалтерського обліку з подальшим використанням цих даних для складання податкової декларації та податкової звітності.</p> <p>– на позабалансових рахунках або на балансових рахунках – за допомогою записів в системі реєстрів бухгалтерського обліку і нововведених рахунків бухгалтерського обліку</p>
4	Робочий план рахунків та субрахунків підприємства	Додаток до Наказу про облікову політику. Законодавством не передбачено введення конкретних рахунків для цілей оподаткування, тому керівництво підприємства може самостійно розробити внутрішній план рахунків податкового обліку з метою полегшення роботи з відображення сум валових доходів, валових витрат для визначення оподаткованого прибутку
5	Форми первинних документів	<p>– типові уніфіковані податкові документи;</p> <p>– перелік форм первинних документів, розроблених підприємством;</p> <p>– форми первинних документів для внутрішнього контролю</p>
6	Правила документообігу та технології обробки облікової документації	<p>– строк надання проміжної документації структурними підрозділами;</p> <p>– графік документообігу</p>
7	Вартісна межа віднесення об'єктів до малоцінних необоротних матеріальних активів та основних засобів (фондів)	<p>У податковому обліку до ОЗ належать матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 6000 грн., невиробничих ОЗ і нематеріальних активів), що призначаються для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 грн. і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).</p> <p>Тобто якщо вартість матеріальних активів не перевищує 6000 грн., то у податковому обліку вони не вважаються ОЗ. Відповідно, малоцінні необоротні матеріальні активи (далі — МНМА), вартість яких не перевищує 6000 грн.,</p>

Продовження табл. 1.

		<p>и у податковому обліку не вважаються ОЗ.</p> <p>Зауважимо також, що з 6000 грн. слід порівнювати первісну вартість ОЗ. При цьому до первісної вартості включаються не лише суми, сплачені постачальникам таких активів, а й реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються у зв'язку з придбанням (отриманням) прав на об'єкт ОЗ, суми ввізного мита, витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження таких активів та інші витрати, передбачені П(С)БО 7.</p>
8	Метод нарахування амортизації основних засобів	<p>Розрахунок амортизації основних засобів або нематеріальних активів здійснюється відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності з урахуванням обмежень, встановлених підпунктом 14.1.138 пункту 14.1 статті 14 розділу ПКУ, підпунктами 138.3.2-138.3.4 цього пункту. При такому розрахунку застосовуються методи нарахування амортизації, передбачені національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, крім "виробничого" методу.</p> <p>Для розрахунку амортизації визначається вартість основних засобів та нематеріальних активів без урахування їх переоцінки (уцінки, дооцінки), проведеної відповідно до положень бухгалтерського обліку.</p> <p>Не підлягають амортизації та проводяться за рахунок відповідних джерел: вартість гудвілу; витрати на придбання/самостійне виготовлення невиробничих основних засобів, невиробничих нематеріальних активів; на ремонт, реконструкцію, модернізацію або інші поліпшення невиробничих основних засобів, невиробничих нематеріальних активів.</p>
9	Витрати на ремонт основних засобів (фондів)	<p>Законодавством врегульовано, що сума витрат, пов'язана з ремонтом та поліпшенням об'єктів основних засобів у розмірі, що не перевищує 10 відсотків сукупної балансової вартості всіх груп основних засобів на початок звітного року, відноситься до витрат, а витрати, що перевищують 10 відсотків, відносяться на конкретний об'єкт основних засобів, щодо якого здійснювався ремонт та поліпшення.</p> <p>Додатково слід враховувати, що витрати, які враховуються для визначення об'єкта оподаткування, визнаються на підставі первинних документів, що підтверджують здійснення платником податку витрат, обов'язковість ведення і</p>

Продовження табл. 1.

		зберігання яких передбачено правилами ведення бухгалтерського обліку та інших документів, установлених розділом II Податкового кодексу (пункт 138.2 статті 138 Кодексу).
10	Вартість запасів	Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат. До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються: 1)прямі матеріальні витрати; 2)прямі витрати на оплату праці; 3)інші прямі витрати. Виробнича собівартість продукції зменшується на справедливую вартість супутньої продукції, що реалізується, та вартість супутньої продукції в оцінці можливого її використання, що використовується суб'єктом державного сектору.

Джерело: систематизовано на основі [1, 3, 5, 6]

Отже, облікова політика підприємства для податкових цілей повинна містити основні питання щодо організації та ведення податкового обліку, визначення, вибір та застосування яких зменшить кількість помилок при веденні податкового обліку, підвищить ефективність і дієвість внутрішнього контролю за його веденням. Тому, виникає необхідність розробки спеціального документа, що визначає облікову політику підприємства та враховує моменти ведення податкового обліку й входить у систему його внутрішнього нормативного регулювання

Проаналізувавши дане питання, можна сказати, що розробка та впровадження облікової політики підприємства для цілей оподаткування значно спростить роботу бухгалтерії в частині нарахування податків з точки зору повноти, об'єктивності, достовірності їх відображення, а забезпечення інформацією внутрішніх і зовнішніх користувачів для контролю і своєчасного виконання зобов'язань перед державою сприятиме уникненню непорозумінь з податковими органами.

Література:

1. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку: підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів / Ф. Ф. Бутинець / [за ред. проф. Ф. Ф. Бутиця] – [3-е вид., доп. і перероб.]. – Житомир : ПП Рута, 2002. – 592 с.

2. Кузьменко Г. І. Формування облікової політики підприємства в цілях оподаткування / Г. І. Кузьменко // Економічний простір. – 2011. – № 56/1 – С. 210-216.
3. Кузьменко Г. І. Формування облікової політики підприємства в цілях оподаткування / Г. І. Кузьменко // Економічний простір. – 2011. – № 56/1 – С. 210-216.
4. Про облікову політику : лист Міністерства фінансів України № 31 від 21.12.2005. –[Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу :<http://www.minfin.gov.ua>
5. Податковий кодекс України від 23 грудня 2010 р., № 2856-VI. – [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://online.dtkk.ua/Book/%C2%AB%D0%94%D0%9A%C2%BB%20%E2%84%9606-2016.epub/navPoint-10>
6. Філіппова С.В. Вибір системи оподаткування та організація податкового обліку суб'єктами малого підприємництва – юридичними особами на засадах альтернативності [моногр.] / С.В. Філіппова, М.О. Ананська. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (Донецьке відділення), 2013. – 120 с.
7. Селіванова Н.М. Облікова політика підприємства: проблеми визначення поняття та нормативно-правового регулювання / Н.М. Селіванова // Економіка. Фінанси. Право. – 2016. – № 7. – С. 18 – 22.
8. Кірсанова В.В. Напрямки формування облікової політики підприємства / В.В.Кірсанова // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка: реалії часу та перспективи», Т.1 – Одеса, 2014 – с. 77–80.

**СКИЦАН М.О.
ЛЕВИЦЬКА А.В.**

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ З КОНТРАГЕНТАМИ

**Скицан М.О. – студентка,
Левицька А.В. – к.е.н., доц. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Одеський національний політехнічний університет**

Облік розрахунків з контрагентами регламентується П(С)БО 10 та П(С)БО 11, що дозволяє зробити аналіз і виявити нерозв'язані проблеми. Подається новий погляд на вирішення деяких питань, пов'язаних з обліком розрахунків з дебіторами та кредиторами [1, 2].

Від початку формування ринкових відносин в Україні і донині існує чимало актуальних нерозв'язаних питань, пов'язаних з обліком розрахункових операцій з контрагентами. Це, відповідно, обумовлює постійний перегляд нормативних актів і регламентуючих документів, вироблення нових шляхів удосконалення організації та методики обліку розрахунків з контрагентами.

Тема обліку розрахунків з контрагентами розглядалась провідними вітчизняними науковцями з бухгалтерського обліку, зокрема Ф.Ф. Бутенцем, А.С. Барановською, Г.В. Власюк, В.В. Жуковською, А. Козоріз, О. С. Кравченко, О.М. Шапошнікова та іншими. Проте ряд питань досі залишаються недостатньо вивченими, що зумовлює актуальність даної теми та подальшого дослідження.

На основі аналізу наукових праць і проведення досліджень у цій сфері обліку можна, на мій погляд, назвати кілька проблемних питань:

- облік довгострокової дебіторської заборгованості згідно з вимогами П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»;
- потреба змін у будові реєстрів аналітичного та синтетичного обліку дебіторської заборгованості. Сьогодні облік дебіторської та кредиторської заборгованостей ведеться в одному реєстрі – Журналі № 3;
- слабкий контроль за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості;
- потреба обов'язкового відображення в обліковій політиці пункту щодо зобов'язань.

Для прийняття управлінських рішень важливе значення має повнота й об'єктивність інформації, пов'язаної з обліком розрахункових операцій з контрагентами. Вирішення багатьох проблемних питань дозволить значно вдосконалити організацію та методику обліку розрахунків з контрагентами.

Передусім необхідно внести зміни у П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», в яких чітко були би розмежовані поняття довгострокової та короткострокової дебіторської заборгованостей. Їх облік нині ведеться на різних

рахунках бухгалтерського обліку, що не відзначено у вищезазначеному стандарті. Разом із тим слід вказати, що поточна дебіторська заборгованість є оборотним активом, а довгострокова – необоротним, і вони обліковуються на різних рахунках.

Уточнення вимагає визначення поточної дебіторської заборгованості, оскільки, згідно з П(С)БО 10, вона «за продукцію, товари, роботи, послуги визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг та оцінюється за первісною вартістю» [3, 4].

Утворення поточної дебіторської заборгованості не завжди слід пов'язувати з доходом. Дохід, як зазначають Е.С. Хендріксен і М.Ф. Ван Бреда, вимірюється сумою очікуваних грошових надходжень [5, 6], тому якщо не очікується погашення дебіторської заборгованості у звітному періоді, то наступні надходження коштів або певних матеріальних цінностей не можна вважати доходом. Так, перерахування авансів за ще не передану продукцію призводить до виникнення дебіторської заборгованості, хоча доходу тут немає. Ці пропозиції повинні бути взяті до уваги при подальшому вдосконаленні нормативної бази [7].

Необхідно розділити облік дебіторської та кредиторської заборгованості по різних регістрах. Це дасть можливість краще і якісніше контролювати їх співвідношення. Так, наприклад, облік дебіторської заборгованості вести в регістрі – Журналі №3, а облік кредиторської заборгованості вести в регістрі – Журналі №3.1.

Потребують розробки також моделі співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей і певного інструментарію, який дозволив би швидко та якісно виявляти негативні явища, що впливають на кількісні та якісні зміни цих заборгованостей. Бажаним є співвідношення, коли кредиторська заборгованість перебільшує дебіторську на 10-20% [7]. Однак, як показують дослідження, на деяких підприємствах кредиторська заборгованість перебільшує зобов'язання дебіторів у 10 і більше разів. Цьому можуть сприяти певні причини, і саме їх аналіз дозволить прийняти відповідні управлінські рішення.

Як відомо, вагомий вплив на якість та корисність облікових даних для прийняття обґрунтованих управлінських рішень має діюча на підприємстві облікова політика [8,9,10].

Проте, не всі підприємства в наказі про облікову політику звертають особливу увагу щодо зобов'язань. Пропонується в наказі про облікову політику додати пункт щодо зобов'язань. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги також має дуже важливе значення і потребує доброї організації в бухгалтерському обліку. В наказі про облікову політику повинні бути зазначені основні положення щодо обліку розрахунків з постачальниками і підрядчиками, які наведені на рис. 1.1.

В наказі зазначили умови визнання заборгованості відповідно до П(С)БО 11, за якою сумою відображаються в звітності поточні зобов'язання, суми створених забезпечень визнаються витратами, непередбачені зобов'язання

обліковувати на позабалансових рахунках за обліковою ціною, кредиторську заборгованість, по якій минув строк позовної давності, відноситься до доходу звітного періоду в першому наступному місяці після пройденого строку позовної давності.

Використання запропонованих напрямків удосконалення обліку розрахунків з контрагентами дозволить уникнути ризиків неплатоспроможності і зниження показників ліквідності внаслідок отримання об'єктивної та своєчасної інформації для прийняття оптимальних управлінських рішень.

Рис. 1.1 – Основні положення щодо обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками, що наводяться в наказі про облікову політику

Література:

1. П(С)БУ №10 «Дебіторська заборгованість» Затверджене приказом Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999 року №237 (зі змінами та доповненнями) – [Електронний ресурс]// Режим доступу. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>
2. П(С)БУ №11 «Зобов'язання» затверджене приказом Міністерства фінансів України від 31 січня 2000 року №20 (зі змінами та доповненнями) – [Електронний ресурс]// Режим доступу. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.
3. Аудит і ревізія підприємницької діяльності: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.05.0106 «Облік і аудит» [Текст]/ Ф.Ф. Бутинець та інші, за ред. Проф.. Ф.Ф. Бутинця – Житомир; ПП. "РУТА", 2007 р., – 416 с.
4. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку [Текст]: Підручник для вузів. / М.Т. Білуха – К. Либідь, 2006. – 692 с.
5. Пантелійчук Л. Витрати на відрядження: бухгалтерський облік, оподаткування

- документальне оформлення [Текст]/ Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 11. – С. 10-18.
6. Павленко А.Ф., Чумаченко М.Г. Трансформація курсу «Економічний аналіз діяльності підприємств»: Науковий доклад. [Текст]/ А.Ф. Павленко, М.Г. Чумаченко – К.: КНЕУ, 2007. – 112 с.
  7. Сопко В., Завгородний В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу. [Текст]/ В. Сопко, В. Завгородний – К.: КНЕУ, 2008. – 453 с.
  8. Кірсанова В.В. Вплив облікової політики підприємства на формування його фінансових результатів /Кірсанова В.В., Пеліпадченко Д.С. //Інноваційна економіка, 2013, № 6, С.50-56.
  9. Кірсанова В.В. Напрямки формування облікової політики підприємства / В.В.Кірсанова // Матеріали Міжнародної науково–практичної конференції «Економіка: реалії часу та перспективи», Т.1 – Одеса, 2014 – с. 77–80.
  10. Селіванова Н.М. Облікова політика підприємства: проблеми визначення поняття та нормативно-правового регулювання / Н.М. Селіванова // Економіка. Фінанси. Право. – 2016. – № 7. – С. 18 – 22.

**ТКАЧЕНКО Ю.В.
СЕЛІВАНОВА Н.М.**

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА В ЧАСТИНІ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

**Ткаченко Ю.В. – студентка
Селіванова Ю.В. – к.е.н., доц. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Одеський національний політехнічний університет**

Наближення та трансформація бухгалтерського обліку і фінансової звітності до міжнародних норм, дають неабиякий простір для праці бухгалтерів та надають можливість вести бухгалтерський облік з урахуванням специфіки роботи підприємства.

Важливим етапом складання наказу про облікову політику є формування облікової політики щодо основних засобів, від чого залежить якість наданої інформації, а також визначення фінансового результату діяльності підприємства [1,2].

Питання, пов'язані з формуванням облікової політики, знайшли відбиття в роботах іноземних та вітчизняних науковців. Зокрема, в працях відомих вчених: Бутинець Ф. Ф., Хом'як Р. Л., Виговська Н. Г., Малюга Н. М., Л. Пантелейчук, Гаврилюк В. М. та ін.

Так, Гаврилюк В. М. виділяє наступні елементи облікової політики щодо основних засобів:

- переоцінка основних засобів;
- визначення терміну корисного використання об'єкта;
- вибір методу нарахування амортизації;
- визначення вартісних ознак предметів, які входять в склад малоцінних швидкозношуваних предметів [3].

Л. Бойко, вважає, що облікова політика щодо основних засобів включає наступні елементи:

- амортизацію основних засобів;
- вартісну межу для віднесення матеріальних активів до малоцінних необоротних активів;
- нарахування амортизації малоцінних необоротних активів [4].

На думку Л. Пантелейчука немає необхідності відображати в обліковій політиці питання переоцінки основних засобів, так як вони врегульовані П(С)БО 7, і не залежать від рішення керівника підприємства [5]. Можна зробити висновок, що деякі науковці не виділяють питання переоцінки основних засобів, але якщо проаналізувати нормативні документи воно там присутнє.

Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що

використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [6].

За Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (МСБО 8) облікова політика – конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансових звітів [7].

У методичних рекомендація щодо облікової політики наведено три складові, що стосуються обліку основних засобів, відповідно:

- методи амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів;
- вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів;
- підходи до переоцінки необоротних активів.

Інформацію щодо особливості організації облікової політики, в частині основних засобів, методичні засади щодо її елементів відображено в П(С)БО 7 «Основні засоби» [8] та ПКУ, які наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Елементи облікової політики основних засобів

№ п/п	Складові облікової політики за видами процедур	Варіанти принципів та методів
Для потреб бухгалтерського обліку		
1	Визнання придбаних (отриманих, створених) основних засобів	Тестування, ідентифікація та відповідність: визначенню «основні засоби» (п. 4 П (С)БО 7 «Основні засоби»); ознакам активу (п. 6 ПСБО 7 «Основні засоби»)
2	Вартісне розмежування об'єктів основних засобів малоцінних необоротних матеріальних активів	Підприємство самостійно встановлює вартісні ознаки цінностей, що будуть включені до складу малоцінних необоротних матеріальних активів. Але при цьому враховуючи норми ПКУ в частині вартісного розмежування, а також власний досвід, інтереси оптимізації обліку, середній рівень вартості засобів праці
3	Первісна оцінка	Первісна оцінка формується відповідно до норм П (С)БО 7 «Основні засоби» та залежить від шляху надходження (отримання) основних засобів: <ul style="list-style-type: none"> – придбання за грошові кошти; – капітальне будівництво; – виготовлення власними силами; – отримання як внесок до статутного капіталу; – безкоштовне отримання; – отримання в обмін на подібні (неподібні) активи

Продовження табл. 1.

4	Одиниця обліку основних засобів	Конкретний об'єкт зі своєю назвою; однорідна група об'єктів
5	Класифікація основних засобів для потреб обліку	Для потреб синтетичного обліку основні засоби класифікуються у відповідності до субрахунків рахунку 10 «Основні засоби» Інструкції по застосуванню Плану рахунків [4]. Для потреб аналітичного обліку доцільно розробляти класифікацію (перелік груп, підгруп) основних засобів, а також їх інвентарний реєстр (список). За необхідності розробити робочий План рахунків в частині обліку основних засобів з чітким виділенням субрахунків другого (третього) порядку.
6	Зміна первісної вартості об'єкта основних засобів	Удосконалення основних засобів; визначення складу та характеристики витрат на поліпшення об'єктів, які збільшують майбутні вигоди, і, як наслідок, первісну вартість; переоцінка основних засобів
7	Визначення термінів корисного використання об'єктів	Строки корисного використання встановлюються підприємством самостійно, виходячи з технічних, економічних можливостей об'єкта.
8	Встановлення ліквідаційної вартості об'єктів	Ліквідаційна вартість основних засобів встановлюється підприємством самостійно, виходячи із встановленої економічної політики.
9	Вибір методу нарахування амортизації	Методи нарахування амортизації основних засобів (п. 26 П (С)БО 7 «Основні засоби»): прямолінійний; виробничий; кумулятивний; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості. Метод амортизації обирається підприємством самостійно, на підставі критеріїв економічної стратегії та завдань облікової політики.
10	Перегляд методу амортизації та терміну експлуатації	У відповідності до норм П (С)БО 7 «Основні засоби» переглядаються у разі зміни способу отримання економічних вигод від використання об'єкту основних засобів.
11	Визнання витрат, пов'язаних з підтриманням об'єкта в робочому стані	Визначити склад та структуру витрат, які виникають в зв'язку з підтриманням об'єкту в робочому стані. Встановити рахунки обліку витрат на яких відобразатиметься інформація про витрати на технічний огляд (обслуговування), проведення поточних (капітальних) ремонтів

Продовження табл. 1.

Для потреб податкового обліку		
12	Вартісний критерій віднесення об'єкта до основних засобів	Основними засобами, признаються матеріальні активи, вартість яких перевищує 6000 грн. і строк корисного використання яких перевищує рік.
13	Первісна оцінка	Первісна вартість залежить від способу надходження основних засобів: придбання за грошові кошти; капітальне будівництво; виготовлення власними силами; отримання як внесок до статутного капіталу; безкоштовне отримання; отримання в обмін на подібні (неподібні) активи
14	Класифікація основних засобів для потреб обліку	Основні засоби формуються в 16 груп, для кожної з яких передбачено відповідну норму амортизації.
15	Вибір методу нарахування амортизації	Методи нарахування амортизації використовуються такі ж як у ПСБО 7, але за виключенням виробничого.
16	Визначення термінів корисного використання об'єктів	Строки корисного використання встановлюються підприємством самостійно з врахуванням норм ПКУ в частині мінімально допустимих термінів служби основних засобів. Строк корисного використання об'єкта може бути призупинено на період його виводу з експлуатації (для реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання, консервації та інших причин).
17	Встановлення ліквідаційної вартості об'єктів	Ліквідаційна вартість приймається в сумі, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) основних засобів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).

Джерело: узагальнено на основі [8,9,10]

Первісна вартість, яка являється елементом облікової політики основних засобів складається із наступних витрат: витрати, пов'язані з придбанням основних засобів; суми податків та зборів, які сплачуються до бюджету; інші витрати, пов'язані з доведенням основних засобів до стану, придатного до використання.

Відповідно до норм П (С)БО 7 «Основні засоби» впливає наступне:

– якщо об'єкт основних засобів, придбаний за грошові кошти то в його первісну вартість включається договірна ціна, вартість встановлення, транспортування, а також податок на додану вартість та суми інших податків та зборів;

– якщо об'єкти основних засобів отримано безоплатно то вартість включає справедливу вартість та витрати пов'язані зі транспортуванням, встановленням, а також виплатами до бюджету;

– об'єкти основних засобів виготовлені власними силами, включають у вартість суми оплати праці, а також вартість використаних запасів;

– первісна вартість основних засобів отриманих в обмін на подібні об'єкти дорівнює залишковій вартості переданого об'єкта, або його справедливій вартості, внаслідок перевищення першої над останньою;

– первісна вартість основних засобів отриманих в обмін на неподібні об'єкти дорівнює справедливій вартості, скорегованій на суму грошових коштів (чи їх еквівалентів) що були отримані (передані) під час обміну.

Під час формування облікової політики щодо основних засобів також важливо визначити одиницю обліку основних засобів. Згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» одиницею обліку основних засобів є об'єкт основних засобів. Об'єкт основних засобів – це закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього або окремих конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій. В тому випадку коли один об'єкт основних засобів складається з частин, які мають різний строк експлуатації, то кожна з частин може визнаватись у бухгалтерському обліку як окремих об'єкт основних засобів [8].

Ще одним із елементів облікової політики основних засобів є визначення термінів корисного використання об'єктів. Термін корисного використання визначається, як період часу, на протязі якого підприємство планує застосовувати відповідний об'єкт або кількість продукції (послуг), яку підприємство очікує одержати від використання основного засобу. При цьому термін корисного використання об'єктів основних засобів можна переглядати.

Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» [8] строк корисного використання об'єктів основних засобів підприємство може визначати самостійно, при цьому враховуючи:

– очікуване використання об'єкта підприємством у зв'язку з його потужністю або продуктивністю;

– фізичний і моральний знос, що передбачається;

Не менш важливим елементом формування облікової політики щодо основних засобів є встановлення ліквідаційної вартості об'єктів. Так як в кінці терміну їх корисного використання або залишаються придатні для обліку і подальшого використання у виробництві деталі, або ж брухт, при продажі якого можна отримати економічні вигоди, або збитки, якщо буде висока вартість робіт з утилізації.

До методів визначення засад формування ліквідаційної вартості відносять:

– залучення фахівців, які б визначили ліквідаційну вартість. Суть даного методу полягає в тому, що він передбачає виникнення витрат, пов'язаних з оплатою праці фахівців, а якщо підприємство саме готує їх – то і витрат на навчання. Недолік даного методу полягає в тому, що не всі експерти можуть надавати об'єктивну оцінку;

– встановлення ліквідаційної вартості на рівні вартості подібного активу, строк корисного використання якого вже закінчився, а також того, що вже використовувався в подібних умовах, тим, в яких буде експлуатуватися даний актив;

– встановлення відсотка від первісної вартості, що і буде визначати ліквідаційну (на практиці, даний відсоток складає до 5% первісної вартості об'єкта);

– встановити ліквідаційну вартість на рівні вартості активів, які можна буде реалізувати в кінці строку корисного використання об'єкту основних засобів, після його ліквідації. Недолік даного методу полягає в неможливості точно спрогнозувати вартість цих активів [9].

Ще один важливий елемент облікової політики це переоцінка основних засобів. Згідно з ПСБО 7 «Основні засоби» переоцінка здійснюється тоді, коли залишкова вартість об'єкту основних засобів суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу.

Діючі стандарти не відносять переоцінку до обов'язкових заходів, саме тому підприємство самостійно приймає рішення. При цьому при переоцінці певного об'єкта основних засобів необхідно здійснити переоцінку всіх об'єктів групи основних засобів, до яких належить даний об'єкт.

У методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів [11] та листі МФУ «Щодо суттєвості у бухгалтерському обліку» запропоновані наступні варіанти визначення порогу суттєвості переоцінки основних засобів:

- 1 % чистого прибутку (збитку) підприємства;
- або 10 % відхилення залишкової вартості об'єкта основних засобів від його справедливої вартості.

Можна зробити висновок, що формування облікової політики щодо основних засобів має велике значення в організації ефективної системи управління підприємством, а обґрунтований та вдалий вибір складових облікової політики підвищить рівень достовірності та корисності інформації, надасть можливість більш ефективно здійснювати підприємству його фінансово-господарську діяльність. Так, основні засоби є основним об'єктом реальних інвестицій підприємства, в тому числі в процесах його інноваційного розвитку, що обумовлює важливість вибору оптимальних варіантів їх обліку з відповідним віддзеркаленням в обліковій політиці для аналізу та контролю ефективності реалізації інвестиційних проектів, спрямованих на розвиток підприємства [12]. Формування законодавчо-раціональної та економічно-обґрунтованої облікової

політики ще на етапах зародження підприємства може спростити завдання з налагодження облікових процесів та сприятиме ефективному веденню обліку основних засобів.

Література:

1. Селіванова Н.М. Облікова політика підприємства: проблеми визначення поняття та нормативно-правового регулювання / Н.М. Селіванова // Економіка. Фінанси. Право. – 2016. – № 7. – С. 18 – 22.
2. Кірсанова В.В. Вплив облікової політики підприємства на формування його фінансових результатів /Кірсанова В.В., Пеліпадченко Д.С. //Інноваційна економіка, 2013, № 6, С.50-56.
3. Облікова політика підприємства : навч. посібн. / за ред. Гаврилюка В. М., Жука В. М., Михайлова М. Г. – К. : Вид. ТОВ «Юр-Агро-Веста», 2007. – 326 с.
4. Бойко Л. Г. Облікова політика підприємства : конспект лекцій (для слухачів другої вищої освіти спеціальності 7.03050901 «Облік і аудит») / Л. Г. Бойко ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2013. – 141 с.
5. Пантелейчук Л. Формування облікової політики – важливий етап роботи підприємства / Л. Пантелейчук. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. –№ 9. – С. 3 – 11.
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
7. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами / С. Ф. Голов – Х. : Фактор, 2008. – 1008 с.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27 квітня 2000 р. № 92 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
9. Кулик В. А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку / В. А. Кулик – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2014. – С. 373.
10. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України від 01.10.2013. – Режим доступу:«<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>».
11. Методичні рекомендації щодо забезпечення обліку основних засобів та інших необоротних активів, затверджені наказом Міністерства промислової політики України від 11.09.2003 року № 381 [Електронний ресурс] / Всеукраїнська мережа ЛІГА: ЗАКОН. – Режим доступу: <http://www.ligazakon.ua>.
12. Кірсанова В.В. Обліково-аналітичні інструменти управління реальними інвестиціями в процесі інноваційного розвитку промислових підприємств : [моногр.] / В.В. Кірсанова, Л.О. Волощук, С.В. Філіппова. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 198 с. Режим доступу: <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/6138>

**ХАМДАМОВА Г.
ПЕТРОВА Л.С.**

ЕДИНЫЙ СОЦИАЛЬНЫЙ ВЗНОС: СУЩНОСТЬ И ОСОБЕННОСТИ УЧЕТА

**Хамдамова Г. – студентка,
Петрова Л.С. – ст.викл. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Одеський національний політехнічний університет**

Единый взнос на общеобязательное государственное социальное страхование – обязательный платеж в систему общеобязательного государственного социального страхования, взимается в Украине с целью обеспечения страховых выплат по текущим видам общеобязательного государственного социального страхования [1].

Введен с 1 января 2011 года, заменил собой четыре отдельные отчисления:

- в Пенсионный фонд;
- в фонды страхования на случай безработицы;
- по временной потере трудоспособности;
- от несчастных случаев на производстве.

Единый социальный взнос (ЕСВ) оплачивается предпринимателем за себя и за каждого наемного сотрудника. Является взносом в общегосударственную систему социального страхования с целью защиты в случаях, предусмотренных законодательством прав застрахованных лиц на получение страховых выплат. Единый социальный взнос уплачивается на счета органов доходов и сборов по месту учета предпринимателя [9]. Плательщиками единого взноса являются работодатели; физические лица-предприниматели; лица, обеспечивающие себя работой самостоятельно – занимающиеся независимой профессиональной деятельностью; лица, работающие на выборных должностях; военнослужащие и другие категории налогоплательщиков [4].

Администрирование единого социального взноса включает в себя идентификацию, учет плательщиков ЕСВ и объектов налогообложения, сервисное обслуживание налогоплательщиков, организацию и контроль за уплатой ЕСВ в соответствии с законодательством. Государственная фискальная служба утверждена соответствующими Положениями от 21 мая 2014 № 236, последняя взяла на себя полномочия по администрированию ЕСВ [2].

Минимальный страховой взнос для физического лица-предпринимателя – плательщика единого налога определяется как произведение минимального размера зарплаты на 22% [3].

С января 2016 из числа плательщиков единого взноса исключили всех лиц, перечисленных в пп. 2-3 и 6-14 ч. 1 ст. 4 Закона о ЕСВ (редакции, действующей

до 01.01.2016 г.). Это связано с тем, что ЕСВ с зарплаты (дохода) плательщиков ЕСВ с 1 января 2016 не удерживается.

Лица, принимающие добровольное участие в системе общеобязательного социального страхования теперь являются плательщиками единого взноса. Все плательщики ЕСВ перечисленные в обновленной ч. 1 ст. 4 Закона о едином социальном взносе [4].

Ранее ставку ЕСВ определяли в зависимости от класса профессионального риска производства. Сейчас ч. 4 ст. 21 Основ законодательства Украины об общеобязательном государственном социальном страховании от 14.01.1998 г., № 16/98-ВР [5] исключена норма об определении размера страхового взноса в зависимости от класса профессионального риска производства. А по Закону Украины «Об общеобязательном государственном социальном страховании» от 23.09.1999 г., № 1105-XIV [6] изъята ст. 52, которая устанавливала порядок определения класса профессионального риска. Поэтому принятые во исполнение этой нормы нормативно-правовые акты тоже уже неактуальны. Внесение ряда изменений относительно исключения информации о классе профессионального риска предусмотрено и в Закон Украины «О государственной регистрации юридических лиц, физических лиц-предпринимателей и общественных формирований» от 15.05.2003 г., № 755-IV (далее – Закон № 755) [7].

Сейчас информация о классе профессионального риска производства не включается и в Реестр страхователей (ч.ч. 2-3 ст. 19 Закона о ЕСВ).

Единый взнос для плательщиков, указанных в ст. 4 Закона о ЕСВ, устанавливается в размере 22% к определенной ст. 7 этого Закона базы начисления ЕСВ.

В связи с существенным снижением ставки ЕСВ (до 22%) п. 95 г. VIII Закона о ЕСВ исключена норма абз. 19, предусматривающая применение понижающего коэффициента 0,6 при начислении ЕСВ на зарплату (доходы) физических лиц, а также на вознаграждение по гражданско-правовым договорам, то есть понижающий коэффициент не применяется.

Начисления с зарплат работников нужно оплатить в день получения аванса или зарплаты. Если они все еще не выплачены, то взнос уплачивается не позднее 20 числа следующего месяца, 20 число не должно совпадать с выходным или праздничным днем. Также, согласно трудовому законодательству, если срок выплаты аванса или зарплаты выпадает на выходной или праздничный день, то зарплату надо выплатить в предыдущий рабочий день [8,10].

Предприниматели на общей системе платят единый взнос за предыдущий год до 10 февраля 2017 года, за 2017 до 10 февраля 2018 г. Предприниматели на едином налоге оплачивают взнос за каждый квартал до 20 числа следующего месяца, то есть до 20 января по 4 квартал 2016 г. и поквартально за 2017: до 20 апреля, 20 июля, 20 октября 2017 и 20 января 2018 г., соответственно (то есть последний день – 19 число). Лица, обеспечивающие себя самостоятельно трудом, уплачивают взнос до 01 мая 2017 за 2016 год.

Отчет по единому социальному взносу по зарплате наемных работников подается по 20 число следующего месяца.

Годовой отчет по вкладу, начисленному на себя предприниматели должны предоставить до 10 февраля 2017 за предыдущий год.

Анализ действующего законодательства, связанного с единым социальным налогом показывает наличие ряда пробелов, противоречий и излишней детализации, устранение которых позволило бы улучшить механизм администрирования ЕСВ, сделать налоговое законодательство более понятным для налогоплательщиков.

Литература:

1. Сильченко С. А. Социальное страхование: реализации и перспективы правового регулирования [Электронный ресурс] / С. А. Сильченко // Проблемы законности. – 2014. – № 102. – С. 78-86.
2. Жадько К. С. Основные положения учета и контроля единого социального взноса (ЕСВ) / К. С. Жадько, Ткаченко А. С. // Все о бухгалтерском учете. – 2012. – №1. – С. 164-167.
3. Моисеенко Т. К. Единый социальный взнос: Закон принят / Т. К. Моисеенко // Дебет-Кредит. – 2012. – №33. – С. 56-71.
4. Закон Украины «О сборе и учете единого взноса на общеобязательное государственное социальное страхование» от 08.07.2010 № 2464-VI [Электронный ресурс] / Верховная Рада Украины. – Режим доступа: <http://zakon3.rada.gov.ua>
5. Основы законодательства Украины о общеобязательном государственном социальном страховании от 14.01.1998 № 16/98 [Электронный ресурс] / Верховная Рада Украины. – Режим доступа: <http://zakon3.rada.gov.ua>
6. Закон Украины «Об общеобязательном государственном социальном страховании от несчастного случая на производстве и профессионального заболевания, повлекших утрату трудоспособности» от 23.09.1999 № 1105-XIV [Электронный ресурс] / Верховная Рада Украины. – Режим доступа: <http://zakon3.rada.gov.ua>
7. Закон Украины «О страховых тарифах на общеобязательное государственное социальное страхование от несчастного случае на производстве и профессиональных заболеваний, повлекших утрату трудоспособности» от 22.02.2001 № 2272-III [Электронный ресурс] / Верховная Рада Украины. – Режим доступа: <http://zakon3.rada.gov.ua>
8. Полевик Л. А. Особенности страхования и уплаты единого взноса / Л. А. Полевик // Все о бухгалтерском учете. – 2011. – № 4. – С. 8-9.
9. Податковий довідник і здача звітів до пенсійного фонду [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://taxer.ua>
10. Масленников Є.І. Трансформаційні процеси в системі податкового адміністрування / Є.І. Масленников, К.Ю. Нетребська // Економіка. Фінанси. Право. – 2016. - № 10/2. – С. 10-14.

**ШЕСТОПАЛОВА М.Д.
ШАЦКОВА Л.П.**

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДХОДЖЕННЯ ТА ВИТРАЧАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

**Шестопалова М.Д. – студентка
Шацкова Л.П. – к.е.н., асистент каф. обліку, аналізу і аудиту
Одеський національний політехнічний університет**

Згідно П(С)БО 9 виробничі запаси – це активи, які використовуються для споживання у виробничому процесі, управлінні та обслуговуванні виробництвом або наступного продажу [1]. Основою організації обліку виробничих запасів є первинні документи, які відображають їх надходження і витрачання. За первинними документами здійснюється попередній, поточний, наступний контроль руху, збереження і використання виробничих запасів. Для документального забезпечення надходження та витрачання виробничих запасів передбачено використання типових форм, які затверджені Наказом Міністерства статистики України від 21.06.1996р. № 193 [2]. На підприємствах повинні бути чітко визначені терміни передачі документів до бухгалтерії задля забезпечення своєчасного відображення операцій у регістрах бухгалтерського обліку, встановлено перелік посадових осіб, відповідальних за отримання та відпуск виробничих запасів, а також які мають право підписувати первинні документи.

Документальне оформлення надходження та витрачання виробничих запасів є складним процесом, адже документообіг повинний забезпечувати своєчасне отримання необхідних даних для обліку, контролю і оперативного управління. При документуванні надходження та витрачання виробничих запасів слід дотримуватися вимог законодавства, особливо в частині наявності в документації всіх обов'язкових реквізитів.

Від правильності документування операцій з надходження виробничих запасів залежить правильне віднесення їх вартості на витрати виробництва, оцінка незавершеного виробництва та відображення у фінансовій звітності. Документи, якими найчастіше оформлюється надходження виробничих запасів, наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Документи з надходження виробничих запасів

Форма документу	Назва	Призначення документу
1	2	3
М-1	Журнал обліку вантажів, що надійшли	Застосовується для реєстрації транспортних документів, які пов'язані з отриманням вантажів і оприбуткуванням їх на склад підприємства

Продовження табл. 1.

1	2	3
М-4	Прибутковий ордер	Використовується на складі, заповнюється в день надходження запасів при відсутності розбіжностей запасів з переробки
М-7	Акт про приймання матеріалів	Застосовується при прийнятті запасів, якщо є розбіжності з документами постачальника, або коли запаси надійшли без документів. Служить підставою для пред'явлення претензії постачальнику
М-12	Картка складського обліку матеріалів	Використовується для обліку виробничих запасів на складі
М-14	Відомість обліку залишків матеріалів на складі	Використовується для взаємозв'язку складського та бухгалтерського обліку
М-16	Матеріальний ярлик	Використовується для позначення одиниць запасів

Надходження виробничих запасів може оформлюється за супровідними документами постачальників, зокрема товарно-транспортними накладними, які також є підставою для приймання за кількістю і якістю запасів.

Операції з витрачання виробничих запасів передусім передбачають відпуск запасів на виробництво продукції та обслуговування і управління виробництвом, а також реалізацію невикористаних виробничих запасів. Своєчасне і чітке оформлення операцій руху виробничих запасів з відповідними первинними документами має важливе значення для виявлення їх внутрішніх резервів і зниження матеріальних витрат. Порядок документального оформлення витрачання виробничих запасів залежить від організації виробництва, напряму та періодичності їх відпустки. Нижче наведено основні документи з витрачання виробничих запасів (табл. 2).

Таблиця 2 – Документи з витрачання виробничих запасів

Форма документу	Назва документу	Призначення документу
М-8,9,	Лімітно-забірна картка	Застосовується при наявності лімітів відпустки матеріалів для оформлення відпустки матеріалів, систематично споживаних при виготовленні продукції
М-10	Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів	Оформлюється при разовому відпуску запасів для виробничих потреб
М-11	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів	Використовується для разового відпуску запасів всередині підприємства

Продовження таблиці 2

М-18	Сигнальна довідка про відхилення фактичного залишку матеріалів від встановлених норм запасу	Складається у разі виявлення відхилень фактичного залишку виробничих запасів від встановлених норм
М-19	Матеріальний звіт	Складається матеріально відповідальною особою за певний період

Надходження виробничих запасів на підприємство є, як правило, часто повторюваною операцією. Тому бухгалтеру важливо знати порядок документального оформлення таких операцій з метою своєчасного здійснення заходів контролю для забезпечення достовірності облікової інформації [3]. Порядок документування операцій з оприбуткування виробничих запасів на підприємствах можна представити у вигляді алгоритму дій (рис. 1).

Інформація про надходження та витрачання виробничих запасів повинна потрапляла в бухгалтерію в самі найкоротші терміни, уникаючи простою документів з обов'язковим відображенням зазначених вимог в обліковій політиці підприємства. Необхідно також впроваджувати ефективні форми попереднього і поточного контролю за дотриманням норм запасів і витрачанням виробничих запасів.

Отже, документальне забезпечення надходження та витрачання виробничих запасів є багатограним процесом, який має важливе значення для бухгалтерського обліку та контролю, оскільки від раціональності його організації залежить повнота, швидкість та якість відображення облікової інформації.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» від 20.10.1999р. № 246: наказ Міністерства Фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
2. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів від 21.06.1996р. №193: наказ Міністерства Статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN349.html.
3. Довга Т.А. Сучасні проблеми документування виробничих запасів на підприємстві, перспективи їх вирішення / Т.А. Довга // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 6. – С. 118-122. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2014_6_23.

СЕКЦІЯ 2

КОНТРОЛЬ, АНАЛІЗ І АУДИТ В УПРАВЛІННІ НА МІКРО- ТА МАКРОРІВНЯХ

**АНДРЕЄВ П.С.
СЕЛІВАНОВА Н.М.**

МЕТОДИКА ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ПДВ

**Андреев П.С. – студент
Селіванова Н.М. – к.е.н., доц. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Одеський національний політехнічний університет**

В сучасних умовах в Україні особливого попиту набув аудит розрахунків за податком на додану вартість через низьку податкову дисципліну та культуру суб'єктів підприємництва і населення щодо сплати податків, значну тінізацію економіки.

Необхідність здійснення аудиту податку на додану вартість полягає в тому, що даний податок є одним з основних джерел надходження до бюджету, тому слід приділяти велике значення його правильності нарахування і сплати. Також контролюючі органи приділяють цьому податку велике значення, оскільки встановлені фінансові санкції за неправильне нарахування до бюджету, можуть призвести до складної фінансової ситуації безпосередньо для підприємств. Усе це визначає актуальність аудиту ПДВ в умовах розвитку ефективної системи оподаткування та стабілізації фінансової політики підприємств.

У літературі по різному трактується мета такого аудиту. Більшість українських авторів розглядають такий аудит як частину аудиту розрахунків (зобов'язань) підприємства – платника податків в контексті аудиту фінансової звітності. Наприклад, Н.А. Іванова і О.В. Ролінський [1] до мети аудиту ПДВ відносять підтвердження правильності, своєчасності та повноти нарахування і перерахування ПДВ. Дослідники О. Петрик, В. Савченко, Д. Свідерський [2] в якості мети аудиту зобов'язань та кредиторської заборгованості наводять: установлення достовірності первинних даних щодо їх формування, повноти і своєчасності відображення у зведених документах та облікових регістрах, достовірності відображення у звітності підприємства.

Аналогічний підхід характерний і для визначення предмету аудиту податків. Згадані та інші автори визначають його як господарські процеси та операції, пов'язані з розрахунками підприємства з бюджетом, а також як відносини, що виникають при цьому на підприємстві та за його межами.

Для ПДВ предметом будуть операції та події, що впливають на формування сум податкових зобов'язань та податкового кредиту.

При проведенні аудиту розрахунків з бюджетом за ПДВ аудитор вирішує два завдання:

Перше – повинен підтвердити правильність розрахунків з бюджетом та державними цільовими фондами по ПДВ, що передбачає перевірку правильності:

- визначення бази оподаткування, ставок та розрахунку сум ПДВ;
- застосування пільг у розрізі ПДВ (за наявності пільг) або можливості застосування пільг (за умови їх відсутності на підприємстві);
- сплати розрахунків з бюджетом за ПДВ.

Друге – повинен оптимізувати податкове планування та сплату ПДВ на підприємстві.

Незалежно від організації робіт у процесі аудиту ПДВ потрібно виконати такі аудиторські процедури:

- а) ознайомитися з усіма податками, платниками яких є підприємство;
- б) ознайомитися з актами за результатами перевірок контролюючих органів та перепискою підприємства з ними;
- в) ознайомитися з розрахунками ПДВ і перевірити відповідність усіх сум, наведених у них, даним бухгалтерського та податкового обліку;
- г) перевірити повноту та правильність визначення оподаткованого обороту;
- д) оцінити правильність застосування ставок ПДВ;
- є) перевірити обґрунтованість застосування пільг;
- ж) оцінити правильність ведення бухгалтерського та податкового обліку ПДВ, відповідність його організації вимогам законодавства;
- з) перевірити своєчасність надання податкової звітності та сплати ПДВ у повному обсязі;
- і) перевірити правильність самостійного виправлення помилок, допущених при обчисленні та сплаті ПДВ у минулих звітних періодах.

Можна виділити етапи здійснення аудиту податку на додану вартість, які покажемо у табл. 1

Таблиця 1 – Етапи проведення аудиту ПДВ [3]

Етапи	Характеристика
Визначення платників ПДВ	Завданнями аудиту в цьому разі є: а) встановлення своєчасності реєстрації підприємства платником ПДВ; б) визначення наявності обґрунтованих підстав у підприємства для зняття з реєстрації платником ПДВ; в) оцінення переваг і недоліків для підприємства як платника та неплатника ПДВ з погляду оптимальності податкового навантаження, взаємовідносин з контрагентами.

Продовження табл. 1.

Розрахунок податкових зобов'язань	Аудит податкових зобов'язань передбачає здійснення таких аудиторських процедур: а) перевірку правильності визначення об'єкта оподаткування та застосування пільг щодо ПДВ; б) підтвердження правильності визначення сум податкових зобов'язань; в) перевірку додержання порядку ведення податкового та бухгалтерського обліку ПДВ
Визначення податкового кредиту	При аудиті визначення податкового кредиту потрібно виконати такі аудиторські процедури: а) перевірити документи, які підтверджують право підприємств на податковий кредит; б) перевірити правомірність включення ПДВ до складу податкового кредиту; в) перевірити визначення суми податкового кредиту; г) перевірити порядок ведення податкового та бухгалтерського обліку ПДВ
Порядок сплати податку	При проведенні аудиту сплати ПДВ та отримання бюджетного відшкодування головне – правильність визначення певних сум та своєчасності сплати ПДВ.
Додержання порядку самостійного виправлення помилок, допущених при обчисленні та сплаті ПДВ	Включає перевірку правильності виправлення помилок, допущених при обчисленні та сплаті ПДВ

Практика аудиторської роботи свідчить, що помилки при нарахування та сплаті ПДВ виникають майже на всіх етапах. Представимо помилки при нарахуванні та сплаті ПДВ у табл. 2.

Таблиця 2 – Помилки при нарахуванні та сплаті ПДВ [4]

Група	Характеристика
І група	При визначенні об'єкта оподаткування та ставок податку, які спричиняють викривлення сум податкових зобов'язань у продавця і сум податкового кредиту у покупця
ІІ група	При визначенні дати виникнення податкових зобов'язань і податкового кредиту, що призводить до заниження (завищення) суми податку на додану вартість, яка підлягає сплаті до бюджету

Продовження табл. 1.

III група	Неправильне визначення бази оподаткування ПДВ, що впливає на дані податкового обліку покупця
IV група	При визначенні права на податковий кредит, які в більшості випадків призводять до зниження суми ПДВ, яка сплачується до бюджету

Особи – платники податку на додану вартість можуть бути зняті з реєстрації при додержанні таких умов:

а) у разі якщо вони пропрацювали не менш як 24 календарних міс. після реєстрації, за останні 12 календарних міс. мали оподатковувані обсяги продажу товарів (робіт, послуг) менш як 3600 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (при відсутності торгівлі за готівку);

б) підприємство припиняє свою діяльність відповідно до рішення про ліквідацію;

в) у разі переходу на спрощену систему оподаткування зі сплатою єдиного податку за ставкою 10% ;

г) при придбанні спеціального торгового патенту.[5]

Отже, аудитор повинен встановити для підприємства - неплатника ПДВ додержання умов, які дають змогу не здійснювати таку реєстрацію, а у підприємства-платника ПДВ – наявність підстав, які дають йому право за власним бажанням подати заяву про зняття з реєстрації, що передбачає здійснення таких аудиторських процедур:

– перевірки правильності класифікації операцій, що виконує підприємство, на оподатковувані та неоподатковувані;

– оцінки повноти відображення та обчислення обсягу операцій, які є об'єктом оподаткування ПДВ.

Основні джерела отримання аудиторських доказів представимо на рис. 1.

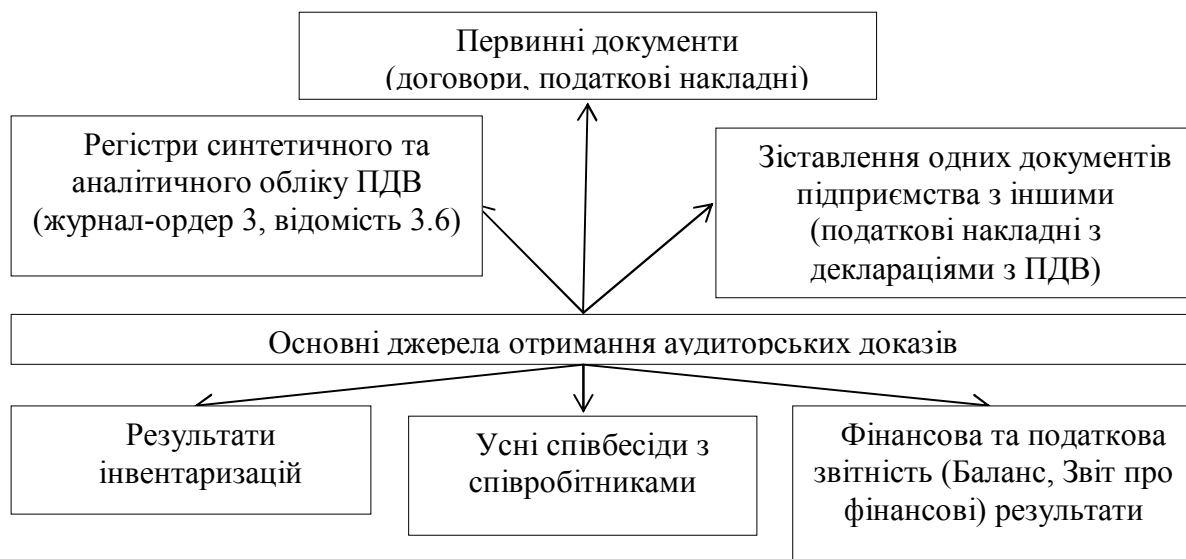

Рис. 1 – Джерела отримання аудиторських доказів при перевірці ПДВ

Отже, недосконалість податкового законодавства, великий податковий тиск на підприємства, необхідність різного відображення однієї і тієї ж операції в бухгалтерському і податковому обліку, що залежить від розбіжностей у законодавстві тощо, збільшують власний ризик підприємства. А з врахуванням великих штрафів, які накладаються на підприємства за порушення податкового законодавства, та пені, що стягується за прострочення платежів, аудиторський ризик ще збільшується. Тому аудит розрахунків з бюджетом за ПДВ є одним із найбільш трудомістких, складних і відповідальних в аудиторській практиці.

Література:

1. Іванова Н.А., Ролінський О.В. Організація і методика аудиту: навч. посібник / Н.А. Іванова, О.В. Ролінський – К.: Центр учбової літератури, 2012 – 216 с.
2. Савченко В.Я. Аудит: [навч. посібник] / В.Я. Савченко. – К.: КНЕУ, 2013. – 322 с.
3. Петрик Е.А. Планування та етапи аудиту оподаткування/ Е.А. Петрик// Економічні науки.-Серія «Облік і фінанси». – №9(33) – 2012. – С.125-132.
4. Логвінова К.Ю. Податковий аудит нарахування та сплати податку на додану вартість/ К.Ю. Логвінова// Управління ризиком. – 2011. – №19(116). – С.74-76.
5. Податковий кодекс України із змінами, внесеними згідно із Законами № 1989-VIII від 23.03.2017 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

**БАШИНСЬКА І.О.
АВETИСЯН Г.В.**

КЛАСИФІКАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ЯК ОБ'ЄКТІВ АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ

**Башинська І.О. – к.е.н., доц. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Аветисян Г.В. – студент
Одеський національний політехнічний університет**

У високорозвинутих країнах інвестиції вважають інтегральною складовою стратегії розвитку підприємства, а часто навіть гарантією результативної і ефективної реалізації цієї стратегії. Інвестиційна діяльність тісно пов'язана із такими економічними категоріями, як «інвестиції», «інвестиційний клімат», «інвестор», «інвестиційна привабливість», «інвестиційний процес», «інвестування», «інвестиційний проект» тощо. Термін «інвестиції» походить від латинського слова «invest», що означає вкладати. Таке поняття, як «інвестиції» є дуже широким і тому йому не можна дати чіткого визначення [1]. Інвестиції та реалізація інвестиційних проектів інноваційної спрямованості, особливо в сфері реального інвестування, є запорукою інноваційного розвитку підприємств будь-якої сфери економічної діяльності [2].

На світовому ринку велика конкуренція інвестицій має важливе значення і є дуже високою. Особливо важливими в конкуренції є надходження більших інвестицій для країн, що розвиваються. Спостерігаючи за формуваннями ринкових відносин, в Україні поширюється інвестиційна діяльність. Для економіки України насамперед важливою є реалізація максимально ефективних інвестиційних проектів, особливо інноваційного характеру, які створені на могутній новітній технології наукової бази, але необхідною і дуже важливою умовою є становлення підприємств, і формування нового типу, які реформують форми власності та розроблення більш ефективних інвестицій і стратегій для діяльності підприємств.

Вагомою умовою є економічне зростання, яке спонукає залученню закордонних інвестицій, надходження яких насамперед визначає такі позитивні для економіки даної країни тенденції [3,4]:

– по-перше, сьогоденний процес міжнародного руху сприяє можливому досягненню науково-технічного прогресу та поширення руху капіталу, що стимулює в свою чергу реконструкцію економіки на новому високому техніко-технологічному рівні;

– по-друге, закордонні інвестори мають важливе значення і мають чималий досвід діяльності на міжнародних ринках, які мають можливість з допомогою

більш активніше проштовхувати українського товаровиробника на світові ринки для подальшої роботи;

– по-третє, з їх допомогою заснуються нові стратегічні альянси між українськими та іноземними підприємствами в усіх країнах світу, що сприяє інтеграції України в міжнародний розподіл праці [5].

З точки зору управління інноваційним розвитком на мікро та макрорівнях класифікація інвестицій та інвестиційних проектів підприємств має неабияке значення, адже визначаючи їх як об'єкти обліку та аналізу в умовах індикативного управління, сприяє ефективному здійсненню управлінських функцій планування, контролювання та регулювання [6].

Сучасна економічна література та законодавство представляє різні тлумачення категорії «інвестиційний проект».

Так, Закон України «Про інвестиційну діяльність» визначає інвестиційний проект як об'єднання цілеспрямованих організаційних та правових, управлінських та аналітичних, фінансових та інженерно-технічних заходів, що виконуються суб'єктами інвестиційної діяльності, але в свою чергу оформлені у вигляді планових та розрахункових документах, необхідних для його обґрунтування та організації управління роботами з реалізації проекту. Закон України «Про режим іноземного інвестування» трактує інвестиції як цінності для отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

І.О. Бланк під інвестиційним проектом розуміє сукупність заходів, що передбачають певні капіталовкладення для отримання прибутку або соціального ефекту в майбутньому. З точки зору підприємницької діяльності бізнес-словник трактує інвестиційний проект як довгострокові вкладення коштів для реалізації бізнес-ідеї аж до досягнення стабільного доходу від її втілення. Усі автори визначають різні аспекти реалізації інвестиційного проекту. Таким чином, на основі найчастіше використовуваних понять можна сформулювати уточнююче визначення поняття «інвестиційний проект». Отже, інвестиційний проект – це сукупність заходів та намірів, обґрунтувань та практичних дій, які здійснюються інвестором, шляхом підготовки відповідної документації, що включає в себе інвестиційний план спрямований для отримання прибутку або досягнення соціального ефекту в майбутньому.

Проект повинен мати чітко визначену ціль, а його розробка включає ряд етапів, кожний з яких обов'язковий для вироблення обґрунтованого рішення та поділяється на певні стадії. Залежно від цілі інвестиційної діяльності та очікуваного кінцевого результату інвестиційні проекти поділяються на виробничі, науково-технічні, комерційні, фінансові, економічні та соціально-економічні.

Інвестиційний проект є конкретною мотивацією деяких поточних витрат для отримання майбутніх вигод. Характерними особливостями, що відрізняють

його не тільки від поточної діяльності, а й також від інших видів проектів, є: тривалість, завершеність і структура.

В сучасній літературі є різні підходи до класифікації інвестиційних проектів. Зокрема, для реалізації інвестиційної політики регіону та оцінювання інвестиційної привабливості інвестиційного проекту запропоновано наступну класифікацію інвестиційних проектів:

За цілями інвестування:

- приріст обсягу продукту;
- розширення (відновлення) асортименту продукту;
- підвищення якості та конкурентоспроможності продукту;
- зниження собівартості продукту;
- вирішення соціальних, економічних та інших завдань.

За строками реалізації:

- короткострокові з періодом реалізації до 1 року;
- середньострокові з періодом реалізації від 1 до 3 років;
- довгострокові в яких період реалізації більше 3 років.

За обсягами необхідних інвестиційних ресурсів понад:

- до 3 мільйони євро - для суб'єктів великого підприємництва;
- від 1 до 3 мільйон євро - для суб'єктів середнього підприємництва;
- від 500 тисяч євро - для суб'єктів малого підприємництва.

За кількістю створених робочих місць понад:

- до 150 - для суб'єктів великого підприємництва;
- від 50 до 150 - для суб'єктів середнього підприємництва;
- від 25 - для суб'єктів малого підприємництва.

За передбаченою схемою фінансування:

- кошти державного бюджету чи місцевого бюджету;
- за рахунок внутрішніх джерел;
- за рахунок зовнішніх джерел;
- за змішаною формою фінансування.

За масштабом:

- державні;
- обласні;
- місцеві.

За характером і сферою діяльності:

- наука і технології;
- енергетичний комплекс;
- транспорт;
- соціальна інфраструктура;
- ресурси і навколишнє середовище;

– галузева.

Ресурси, що використовуються в при реалізації інвестиційного проекту, незалежно від його виду, можна поділити на: трудові, фінансові та економічні. За своєю метою використання, вони можуть бути як інвестиційними ресурсами так і не бути ними. Однак всі ресурси які використовуються в інвестиційному проекті є інвестиціями [7].

Таким чином, можна зробити висновок, що процвітання підприємницької діяльності залежить від здатності керівництва підприємства створювати прибуткові інвестиційні можливості. Оскільки сьогодні всі ресурси обмежені, під час інвестиційного проектування потрібно особливу увагу приділяти вибору проекту та його економічному обґрунтуванню, адже інвестиції відіграють важливу роль для країни на макро- та мікрорівні. Розмежування інвестиційних проектів для інвесторів відповідно до їх класифікації дає можливість для більш вдалого інвестування, а це є запорукою успіху інвестиційної діяльності країни в цілому.

Література:

1. Жарун О.В. Значення класифікації інвестицій для найбільш вдалого капіталовкладення /О.В. Жарун //Інвестиції: практика та досвід –2009. – № 1 – С. 9-11
2. Кірсанова В.В. Обліково-аналітичні інструменти управління реальними інвестиціями в процесі інноваційного розвитку промислових підприємств : [моногр.] / В.В. Кірсанова, Л.О. Волощук, С.В. Філіппова. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 198 с. Режим доступу: <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/6138>
3. Башинська І.О., Новак Н.Г. Ефективне управління проектами підприємства / Інфраструктура ринку: електронний науково-практичний журнал. – 2017. – № 6. – Режим доступу до ресурсу: <http://market-infr.od.ua/uk/6-2017>
4. Башинська І.О., Макарець Д.О. Управління ризиками в проектах/ Економіка. Фінанси. Право. – Київ, 2017. – 5/2'2017 – С. 38-40
5. Вербицький Г.Л., Завербний А.С.: «Особливості інвестаційного проектування» – Електронний ресурс. – Режим доступу: – <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/465/1/40.pdf>
6. Волощук Л.О. Інноваційний розвиток промислового підприємства: сутність та проблеми аналітичного забезпечення в умовах індикативного управління / Л.О. Волощук // Бізнес Інформ. – 2014. – №11. – С. 75-79. Режим доступу до журн.: http://business-inform.net/export_pdf/business-inform-2014-11_0-pages-75_79.pdf
7. Русин Р.С. Інвестиційні проекти: сутність та класифікація / Р.С. Русин// Економічний вісник університету – 2016. - № 31/1. – С. 177-183

ВАСИЛЬЄВА В.Ю.

ЧИННИКИ ВПЛИВУ, КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ОЦІНЮВАННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВНЗ ЯК БІЗНЕС-ПАРТНЕРА

**Васильєва В.Ю. – здобувач кафедри адміністративного менеджменту та
проблем ринку**

Одеський національний політехнічний університет

Досвід розвинених країн останніх років свідчить, що пріоритетних напрямків розвитку промислових підприємств відноситься їхня співпраця зі сферою освіти та науки шляхом бізнес-партнерства та системної взаємодії. Остання мають бути джерелом технологічних інноваційних ідей, тому підприємства вимушені оцінювати можливості внз та вигідність тривалої співпраці в частині інтелектуального потенціалу внз.

Механізм оцінювання інтелектуального потенціалу вищого навчального закладу (внз) утворюється шляхом взаємодії таких чотирьох блоків оцінки, як [1]:

1. Суб'єкт, що визначає ступінь підготовки до оцінювання.
2. Об'єкт, що впливає на результати оцінки внаслідок дії власної специфіки.
3. Критерії, що передбачають пошук точного масштабу оцінки.
4. Методи, що передбачають вибір і системне використання інструментів оцінювання у певний спосіб за відповідною методикою.

Важливим та складним блоком є *критерії оцінки інтелектуального потенціалу внз* та процес формування їх набору. Складність подальшого оцінювання обумовлює існування понад 17000 понять його опису, більшість яких є неструктурованими. Це створює труднощі оцінювання, зокрема особистісних і поведінкових характеристик, інтелектуального потенціалу персоналу внз.

При виборі критеріїв доцільно враховувати такі *чинники*:

1. Причини оцінювання. Серед них можуть бути зміни потреб бізнес-партнерства та утворення його нових умов, негативні відгуки партнерів внз, зниження обсягу його НДР тощо. Оцінювання дозволить правильно розставити нові акценти між групами показників (кількісними, якісними, особистісними).

2. Точність визначених характеристик очікуваного результату або задалегідь сформованих вимог до внз як бізнес-партнера. Значно полегшити визначення критеріїв оцінки здатний профіль посади, який містить повну інформацію про потрібні знання та вміння персоналу, завдання та вимоги до результатів роботи. Більш того, профіль посади фокусує увагу на особливостях особистості, так як містить набір відповідних компетентностей.

Найбільш ефективним методом оцінювання інтелектуального потенціалу є метод збалансованої системи показників або «Balanced Scorecard». Його призначення – надати управлінському персоналу інструмент для розробки стратегії та оцінки її результатів, а не для контролю супроводжуваних її процесів. Проте, для оцінювання інтелектуального потенціалу вназ з позиції бізнес-партнерства доцільно оцінити максимальну кількість швидко доступних параметрів або показників діяльності, стану та стратегії розвитку вназ (табл. 1).

Таблиця 1 – Збалансована система показників вназ (джерело: дороблене на підставі [2-9])

Об'єкт оцінювання	Призначення показників
1. Клієнти	Характеристика взаємодії з клієнтами: задоволення їх потреб, збереження клієнтів і залучення нових, доходи на 1 клієнта, сегмент цільового ринку. Використовуються для формування стратегії, орієнтованої на споживачів і забезпечує зростання прибутковості.
2. Фінанси	Відображення економічних наслідків вжитих вназ дій, оцінка відповідності реалізованої стратегії загальному плану розвитку: прибутковість зайнятого капіталу, додана вартість, прибуток; іноді – оцінки зростання продажів і потоків готівки.
3. Навчання і розвиток персоналу	Навчання і розвиток персоналу – інфраструктура, яка повинна бути створена для довготривалого зростання: загальні показники (задоволеність роботою, плинність кадрів, навчання, підвищення кваліфікації) і специфічні (конкретний і детальний набір навичок, потрібних у певній діяльності і в певних умовах конкуренції).
4. Внутрішні бізнес-процеси	Розгляд діяльності вназ як сукупності пов'язаних бізнес-процесів. В рамках системи BSC передбачається постійний моніторинг як якості виконуваних бізнес-процесів, так і їх складу та структури.

Наведені показники періодично змінюються, а їх групи змінюють вагу, тобто вагомість. Якщо для вназ підприємницького типу домінують показники ринку, клієнтів та фінансів, для вназ інноваційного типу – навчання та розвиток персоналу, внутрішні бізнес-процеси та їх організація та ефективність. Також корисними є оцінювання показників інноваційного розвитку та інноваційної орієнтації вназ: кількість інновацій, авторських свідоцтв та патентів (окремо за групами, разом, за певними напрямками досягнень або їх тематикою), кількість та вартість здійснених НДР тощо.

З позиції підприємства показники мають бути зрозумілими та такими, що висвітлюють стратегічні зміни ввз, характеризують як активне використання ним власного інтелектуального потенціалу, так і нарощування останнього. Якщо перше є достатньо розробленим об'єктом оцінювання, то нарощування висвітлене неповно. Йдеться про популяризацію прикладних і фундаментальних досліджень у вигляді аналітичних або наукових звітів, наукових публікацій, презентацій інноваційних проектів або інноваційних ідей, стратапів.

Публікаційна активність науковців у проривних галузях та новітній проблематиці стає сьогодні одним з основних об'єктів оцінювання [9], оскільки свідчить одночасно про нарощування і активне використання інтелектуального потенціалу ввз. Саме ці показники потребують подальших розвідок.

Література:

1. Stracke Friedemann, «Menschen verstehen – Potenziale erkennen», Rosenberger Fachverlag, Leonberg, 2007.
2. Оценка интеллектуального потенциала. [Електроний ресурс]. Режим доступу: <http://www.finauditservice.ru/pages/otsenkaintellektualnogopotentsialakompanii/>
3. Ковтуненко К.В. Удосконалення збалансованої системи показників з урахуванням інтелектуальної складової для цілей стратегічного аналізу підприємств / К.В. Ковтуненко, Л.В. Скороходова // Галіцький економічний вісник. Науковий журнал. – 2012. – №4(37). – С. 49–54.
4. Воронжак П.В. Організаційно-економічний інструментарій стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств та смарт-підхід: [моногр.] / П.В. Воронжак, С.В. Філіппова. – Одеса: ОНПУ, ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 276 с.
5. Морозов Ю.П. Инновационный менеджмент : [учеб. пособие для вузов] / Ю.П. Морозов, А.И. Гаврилов, А.Г. Городков // М.: Юнити-Дана, 2003. – 471 с.
6. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент: учебник для вузов / Р.А. Фатхутдинов // Стандарт третьего поколения. – 6-е изд. – Спб.: Питер, 2012. – 448 с.
7. Балькин Ю. Стратегическое управление организацией на основе системы сбалансированных показателей / Ю. Балькин // Отдел маркетинга. – 2004. – № 9. – С. 12–17.
8. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент : [навч. посібн.] / Н.В. Краснокутська – К.: КНЕУ, 2003. – 502 с.
9. Ткач К.І. Використання дискретних і неперервних марківських ланцюгів для поглинаючих станів системи формування інтелектуального потенціалу інноваційно-орієнтованого промислового підприємства / К.І. Ткач, В.Ю. Васильєва // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2016. – № 5. – Т. 2. – С. 265-270.

**КОВАЛЬОВА О.М.,
КІРСАНОВА В.В.**

Обліково-аналітичні аспекти ефективності реалізації кредитної політики комерційних банків України

**Ковальова О.М. – к.е.н., ст.викл. каф. обліку, аналізу і аудиту
Кірсанова В.В. – к.е.н., доцент каф. обліку, аналізу і аудиту
Одеський національний політехнічний університет**

Основним видом діяльності комерційних банків є кредитні операції, які забезпечують найбільший дохід банку, саме тому від правильності відображення в обліку банку кредитних операцій залежить ефективно та успішно прийняття управлінських рішень щодо формування належних умов для стабільності банку, а також захисту інтересів вкладників.

Однією із проблем в організації обліку і контролю кредитних операцій є значне зростання питомої ваги пролонгованих кредитів та відсутність належного відображення такого стану активів у бухгалтерському обліку, тому що відстрочка за кредитним договором (продлонгація) відображається за такими ж рахунками, що і довгострокова або короткострокова заборгованість, залежно від строку, який розраховується від дати відстрочки позики до дати її погашення. Тобто у бухгалтерському обліку пролонговані позики заносяться у строкові, а зростання потенційних ризиків неповернення кредиту приховується від осіб, бажаних оцінити стан банку і його ризики. Це стає однією з причин збільшення простроченої заборгованості за кредитами.

Використання в бухгалтерському обліку рахунків пролонгованої заборгованості було передбачено планом рахунків банків України, складеним за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. Дана методика потребує удосконалення відповідно до сучасного стану пропонованих банками кредитних послуг клієнтам, практичного досвіду банківського нагляду за діяльністю банків, що буде сприяти формуванню ринкової і справедливої вартості облікових кредитних операцій, та закріпленню їх в обліковій політиці банку.

Найгіршу статистику прострочення кредитів за даними Асоціації банків України демонструє галузь сільського господарства. Найнижчі ризики по кредитах демонструють оператори ринку виробництва і розподілення електроенергії, газу і води [1].

Неповернення кредитів створює для банків цілий ряд проблем, серед яких на першому місці знаходяться фінансові витрати на стягнення боргів та судові процедури. Це обмежує можливості фінансових установ щодо видачі нових кредитів і ускладнює для них ведення прибуткової діяльності. Також в особливо

несприятливих ситуаціях, коли у банку багато проблемної заборгованості, НБУ може ввести в нього тимчасову адміністрацію. Природно, що банки зацікавлені в позбавленні від проблемної заборгованості.

Слід зауважити, що у більшості комерційних банків України недосконала технологічна схема організації кредитного процесу і в першу чергу – аналітичної роботи з оцінки кредитоспроможності клієнта, що часто має формальний характер, а використовувані системи показників недостатньою мірою охоплюють ці різноманітні аспекти діяльності позичальника.

Потрібно зазначити, що вітчизняна банківська практика має достатньо відпрацьований механізм лімітування як один із засобів управління кредитним портфелем. У той же час лімітування як один із найбільш важливих методів управління кредитним портфелем банку потребує подальшого удосконалення відповідно до умов функціонування вітчизняних банківських установ на кредитному ринку.

Насамперед потрібно відзначити, що система лімітування у процесі управління кредитним портфелем банку має будуватися на наступних основних принципах:

- по-перше, механізм лімітування повинен охоплювати всі види банківської діяльності, пов'язаної із відкриттям ризикових кредитних позицій;
- по-друге, обов'язкове поєднання усіх можливих втрат при розрахунку лімітів: ліміти встановлюються, виходячи із внутрішнього кредитного рейтингування конкретних позичальників або їхніх груп;
- по-третє, ліміти не підлягають перегляду на вимогу клієнтів банку;
- по-четверте, лімітування має базуватися на результатах комплексної оцінки кредитоспроможності позичальників з урахуванням ризику дефолту потенційних контрагентів;
- по-п'яте, лімітування має враховувати обмеження за термінами, забезпеченню і валюті кредиту.

Загалом підвищення ефективності системи лімітування як засобу управління кредитним портфелем банку має передбачати наявність у кожної банківської установи достатньо розвинутої системи лімітів, адекватної як функціональній структурі банку, так і сучасним реаліям ринку банківських послуг в Україні.

У сфері формування кредитних портфелів банків не повинен переважати так званий «пошук надвисокої дохідності», оскільки це призводить до нарощування незбалансованості банківської системи.

Відповідно до «Аналітичного огляду банківської системи України за результатами 2016 року», підготовленого Національним рейтинговим агентством «Рюрік», кредитний портфель суб'єктів господарської діяльності за видами економічної діяльності був представлений переважно кредитами, наданими

представникам сфери «Переробна промисловість» та «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів». За результатами 2016 р. середнє значення відсоткової ставки за кредитами, наданими суб'єктам господарювання, складало 17,5% в національній валюті та 8,0% в іноземній валюті (20,6% та 6,9% відповідно на початку січня 2016 року) [2].

Беручи до уваги зовнішні фактори впливу на банківську систему України, вважаємо, що в 2017-2018 роках на формування кредитних портфелів банків будуть впливати наступні основні тенденції:

- подальше збільшення запасів ліквідності;
- продовження посилення політики управління ризиками;
- збільшення процентних ставок по кредитах внаслідок збільшення ризиків;
- кредитування в основному сектора корпоративного бізнесу на короткий строк; при цьому критерії вибору позичальників і далі будуть посилюватися;
- оптимізація структури бізнесу (подальше закриття збиткових напрямів, перегляд політики щодо каналів продажів, ін);
- розвиток порівняно недорогих інноваційних напрямків, таких як інтернет-банкінг;
- очікується, що ритейл-напрямки (масове споживче та іпотечне кредитування) банки будуть і далі скорочувати.

Щодо валютної характеристики кредитного портфелю комерційних банків, примітним також є факт, що за статистикою Асоціації банків України кредити на термін 5 і більше років є найменш ризикованими по переважній більшості галузей економіки незалежно від валюти кредитування.

Наступною проблемою є недостатня деталізація відображення у бухгалтерському обліку кредитів за термінами надання, які в бухгалтерському обліку та, відповідно, у фінансовій звітності, відображаються в загальному на рахунках короткотермінових (до одного року) і довготермінових (більше одного року) кредитів [3]. Такий підхід свідчить про недосконалість механізмів обліку кредитних операцій, оскільки будь-яка фізична або юридична особа не може на основі фінансової звітності банку правильно проаналізувати його ліквідність. Отже, доцільно запровадити більш розширений бухгалтерський облік кредитної заборгованості за строками надання з метою достовірного визначення суми резерву.

З метою мінімізації валютних ризиків внаслідок неповернення кредитів та згідно зі суттєвим рівнем валютизації кредитного портфелю комерційних банків, який складає 51 % станом на 31.03.2017 р. [2], доцільно здійснювати формування резервів у валюті наданих кредитів та виокремлення в обліку відповідних субрахунків.

Необхідними умовами фінансової стабільності суб'єктів банківської системи у мінливому економічному середовищі валютного ринку є:

– управління валютною позицією комерційних банків окремо за кожною валютою;

– здійснення постійного моніторингу і прогнозу динаміки курсів на валютному ринку України та міжнародних валютних ринках;

– вимірювання та контроль операцій в іноземній валюті, планування збалансованості доходів та витрат, що їх отримують/сплачують в іноземній валюті.

Запропоновані заходи дозволять завчасно приймати рішення щодо обмеження валютного ризику, вносити в поточну діяльність корективи, спрямовані на обмеження ймовірних і очікуваних втрат.

Для стандартизації вимог до облікової інформації та процесу обліку на міжбанківському рівні слід затвердити загальні підходи щодо кредитування клієнтів в іноземній валюті та обґрунтованість відсотків за кредитами, на рівні законодавчих актів. Такі дії призведуть до спрощення облікових процедур за кредитними операціями, об'єктивної оцінки та стабільності нормативно-правової бази щодо обліку кредитних операцій.

Література

1. Офіційний сайт Незалежної Асоціації Банків України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://nabu.ua/ru.html>
2. Офіційний сайт Національного рейтингового агентства «Рюрік» : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rurik.com.ua>.
3. Кірсанова В.В. Обліково-аналітичні інструменти управління реальними інвестиціями підприємства у процесі інноваційного розвитку : монографія / В.В. Кірсанова, Л.О. Волощук, С.В. Філіппова. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 198 с.

КОВТУНЕНКО Ю.В.
ОЛЕКСІЙЧУК А.Г.

ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ВИЗНАЧЕННЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ЗАВДАННЯ АНАЛІЗУ

**Ковтуненко Ю.В. – к.е.н., доц. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Олексійчук А.Г. – студентка
Одеський національний політехнічний університет**

В нинішніх умовах, коли економіка переживає кризу і підприємства змушені мобілізувати всі наявні внутрішні ресурси, велику роль відіграє аналіз фінансових результатів їх діяльності. Фінансовий аналіз підприємства дозволяє проконтролювати рух потоків його грошових коштів та простежити витрати всіх видів ресурсів, наявних у розпорядженні. Крім цього, за допомогою фінансового аналізу можна спрогнозувати відокремлені показники підприємства та фінансову діяльність в цілому.

Фінансовий результат – це показник господарської діяльності підприємства, збільшення або зниження обсягу прибутку (збитку) за конкретний проміжок часу. Підсумковий фінансовий результат залежить від обсягів реалізації товарів (робіт, послуг) за основним видом діяльності організації та інших доходів [1].

Головні завдання аналізу фінансових результатів діяльності підприємства (рис.1).

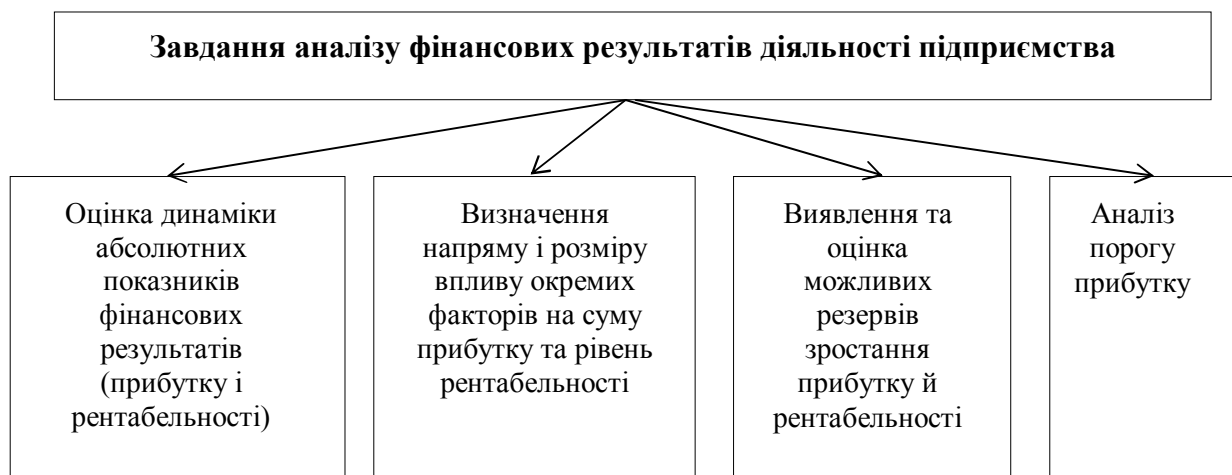

Рис. 1 – Завдання аналізу фінансових результатів

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства має такі головні елементи дослідження:

- зміна кожного показника за аналізований поточний період («горизонтальний аналіз» показників фінансових результатів за звітний період);
- дослідження структури відповідних показників та їх зміни («вертикальний аналіз» показників);
- зміна показників фінансових результатів за відповідний період («трендовий аналіз» показників) [2].

Головною метою для будь-якого підприємства, незалежно від його розмірів, виду діяльності і зайнятості робочих, є отримання кінцевого фінансового результату, тобто прибутку.

У Національному положенні (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [3] надані такі визначення прибутку та збитку:

- прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати;
- збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

Класифікація фінансових результатів є самим важливим моментом бухгалтерського обліку на будь-якому підприємстві. Вона показує основні етапи організації бухгалтерського обліку фінансових результатів, а також вибір всіх методів обліку, аналізу, контролю, планування та моделювання управлінських рішень (рис 2)

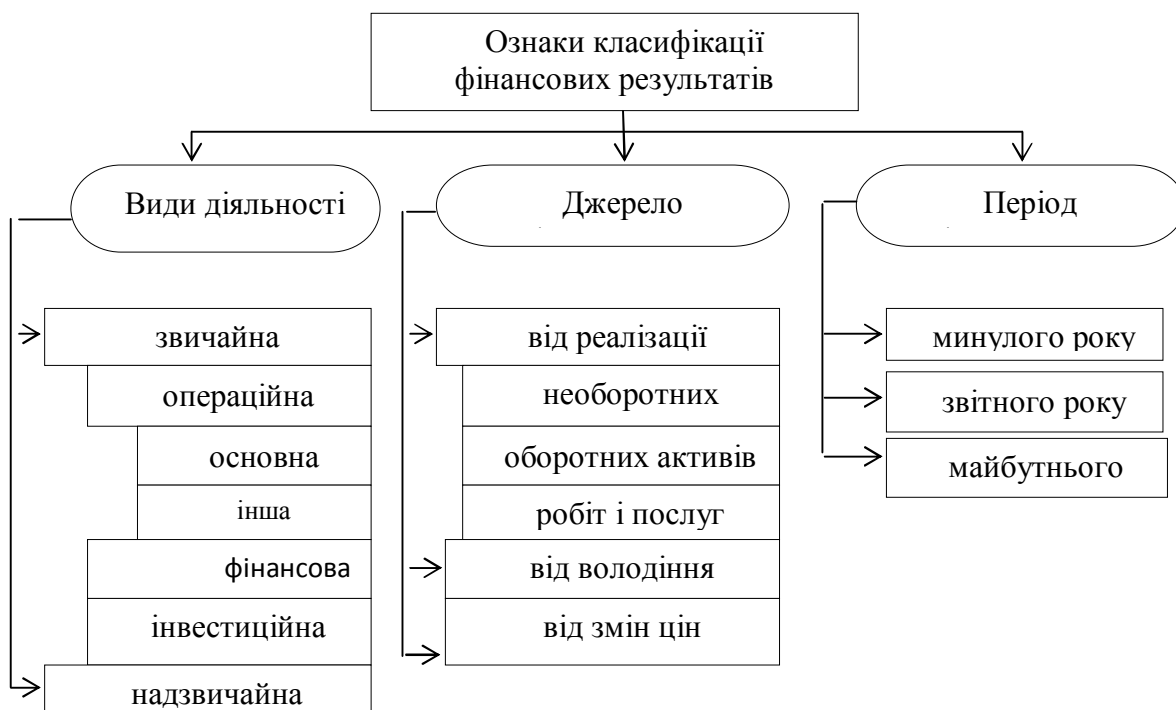

Рис. 2 – Класифікація фінансових результатів

Згідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» фінансовий результат (прибуток або збиток) повинен визначатися і відображатися в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності згідно з принципом нарахування та відповідності доходів та витрат. При цьому доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів.

Види фінансових результатів в залежності від стадії формування доходів та витрат можна виділити згідно до нормативного підходу до визначення фінансових результатів, тобто згідно до правил складання фінансової звітності. З погляду на структуру першого розділу звіту про фінансові результати у відповідності до П(С)БО 1 [3], складається зі створення фінансових результатів підприємства та їх види, які наведені у таблиці 1 [4-5]:

Таблиця 1 – Види фінансових результатів за формою «Звіту про фінансові результати»

Доходи	Витрати, податки та відрахування
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)
Інші операційні доходи	Адміністративні витрати
	Витрати на збут
	Інші операційні витрати
1. Фінансові результати від операційної діяльності	
Дохід від участі в капіталі	Втрати від участі в капіталі
Інші фінансові доходи	Фінансові витрати
Інші доходи	Інші витрати
2. Фінансові результати до оподаткування	
	Податок на прибуток
3. Чистий фінансовий результат	

Рахунок 79 «Фінансові результати», як і більшість синтетичних рахунків, має субрахунки:

791 «Результат операційної діяльності»

792 «Результат фінансових операцій»

793 «Результат іншої діяльності» [6].

Аналітичний облік фінансових результатів проводиться за їх характером, видами продукції, товарів, робіт, послуг та іншими напрямками, отриманими підприємством самостійно.

Первинними документами при відображенні накопичення фінансових результатів деяких видів діяльності та віднесення до складу нерозподіленого прибутку (збитку) є довідки та розрахунки бухгалтерії.

Проблеми аналізу фінансових результатів є дуже важливими та дуже актуальними, а також потребують великої уваги у зв'язку із труднощами економічного сьогодення країни та нестабільності і невизначеності у нормативно-правовій базі обліку.

Саме тепер фінансовий результат відіграє важливу роль, адже від нього залежить не тільки майбутнє підприємства, а й держави; тому, що з доходів складається ряд державних фондів, які йдуть на підтримку деяких бюджетних програм та інші важливі заходи; а також створення фондів підприємства, та поповнення його власних коштів.

Також, найважливішим є недопущення збитку в діяльності підприємства, оскільки в умовах жорсткої конкуренції та виживання – це крах для підприємства, його банкрутство.

Отже, фінансовий результат – це прибуток або збиток який отримує господарюючий суб'єкт в результаті своєї діяльності. Таким чином, фінансовий результат є одним з важливих економічних показників, який узагальнює усі результати господарської діяльності та дає комплексної оцінки ефективності цієї діяльності.

Література:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI (Редакція станом на 15.04.2017) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Волощук Л.А. Финансовый анализ : [учебн. пособ.] / Л.А. Волощук, М.А. Юдин; [под ред. С.В.Филипповой]. – К.: Освіта України, 2012. - 328 с. Режим доступу:http://economics.opu.ua/naukova-baza/voloschuk_fin_analiz.pdf
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] / положення: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 (Редакція станом на 14.03.2017) [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
4. Власова Н.О. Ефективність формування фінансових результатів підприємств роздрібною торгівлі: монографія / Н.О. Власова, І.Ю. Мелушова; Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі. – Х., 2008. – 256 с.
5. Ковтуненко Ю.В. Основні підходи дослідження методик аналізу фінансових результатів діяльності підприємства / Ю.В. Ковтуненко, А. Усманова // Економіка. Фінанси. Право. – 2016. – №5/1. – С.31-33
6. Наказ Міністерства фінансів України Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку від 18.06.2015 № 2573 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0269-17>

**МАТРОСОВА О.О.
КОВТУНЕНКО Ю.В.**

КОНТРОЛЬ СТАНУ ТОВАРНО-МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

**Матросова О.О. – студентка
Ковтуненко Ю.В. – к.е.н., доц. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Одеський національний політехнічний університет**

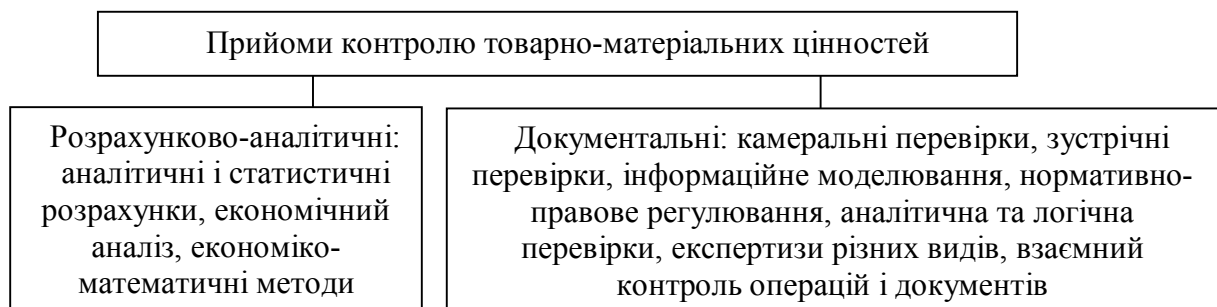
Необхідність контролю стану товарно-матеріальних цінностей в бюджетних установах не викликає сумніву не тільки через законодавчо закріплену необхідність реалізації Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю, але й через усвідомлення потреби в здійсненні ефективного внутрішнього контролю за витрачанням бюджетних коштів [1].

Контроль є основним джерелом для виявлення причин порушень, які виникають в управлінні товарно-матеріальними цінностями бюджетної установи. Значення контролю постійно збільшується, адже він є дійовим засобом впливу на прийняття управлінських рішень.

Основою контролю є визначення його функцій та ролі в загальній системі управління. Рациональна організація контролю можлива лише тоді, коли він розглядається як самостійна функція управління, тобто як система спостереження та перевірки процесу функціонування й фактичного стану об'єкта, що управляється.

Контроль – це сукупність заходів, що здійснюються уповноваженим суб'єктом контролю з метою виконання поставлених завдань та досягнення визначеної керівництвом мети. Основною метою контролю товарно-матеріальних цінностей є встановлення достовірності обліку та наявності їх в бюджетній установі [2].

Основні прийоми контролю товарно-матеріальних цінностей, які використовуються при здійсненні контролю, представлені на рис.1.

Рис. 1 – Прийоми контролю товарно-матеріальних цінностей

Основні завдання, які стоять під час контролю товарно-матеріальних цінностей в бюджетній установі:

- перевірити правильність визнання товарно-матеріальних цінностей активами суб'єкта господарювання;
- перевірити, чи відповідають чинному законодавству методи оцінки та обліку товарно-матеріальних цінностей в обліковій політиці підприємства, та встановити, наскільки вибір суб'єкта господарювання є оптимальним;
- встановити, чи дотримується підприємство прийнятих методів оцінки та обліку товарно-матеріальних цінностей;
- перевірити й оцінити стан внутрішнього контролю та системи обліку товарно-матеріальних цінностей;
- перевірити, чи здійснюється контроль за збереженням товарно-матеріальних цінностей у місцях їх зберігання та на всіх етапах їх руху;
- встановити, чи здійснюється контроль за використанням товарно-матеріальних цінностей у виробництві;
- встановити, чи своєчасно виявляються залишки товарно-матеріальних цінностей, непотрібні для підприємства, з метою їх реалізації чи обміну;
- перевірити, чи правильно та своєчасно здійснюється документальне відображення операцій і чи забезпечуються достовірною інформацією користувач інформації із заготівлі, надходження, відпускання та використання товарно-матеріальних цінностей;
- перевірити, чи правильно та своєчасно здійснені господарські операції з товарно-матеріальних цінностей відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності;
- встановити, чи немає на підприємстві протизаконних дій, пов'язаних із рухом товарно-матеріальних цінностей, суттєвих порушень і помилок у бухгалтерському обліку та звітності [3].

Основними джерелами отримання інформації для проведення контролю товарно-матеріальних цінностей в бюджетній установі є:

- внутрішні нормативні та загальні документи бюджетної установи;
- плани асигнувань, кошторис, лімітні довідки;
- політика бюджетної установи щодо обліку товарно-матеріальних цінностей;
- договори з матеріально відповідальними особами;
- договори з контрагентами;
- документація суб'єктів контролю з питань контролю за раціональним використанням та збереженням товарно-матеріальних цінностей;

- первинні документи та реєстри обліку за рахунками, призначеними для ведення бухгалтерського обліку товарно-матеріальних цінностей;
- реєстри зведеного синтетичного обліку, оперативна, статистична та фінансова звітність;
- інші документи, що відображають факти господарської діяльності, пов'язані з придбанням та списанням товарно-матеріальних цінностей;
- місця зберігання товарно-матеріальних цінностей;
- технологічний процес виробництва, а саме: інформаційні потоки сировини і матеріалів від складу матеріалів до складу готової продукції, тобто проходження матеріалів від однієї стадії виробництва до іншої, перетворення на готову продукцію [4-5].

Об'єктами контролю товарно-матеріальних цінностей є:

- кількісне та якісне приймання товарно-матеріальних цінностей від постачальників, а також при внутрішньому переміщенні між матеріально відповідальними особами, складами та виробництвом. При цьому досліджується: повнота оприбуткування товарно-матеріальних цінностей за даними бухгалтерського обліку; їх відповідність за кількістю та якістю даним супровідних приймальних документів і складених матеріально-відповідальними особами, а також повнота оприбуткування товарно-матеріальних цінностей, які надійшли без супровідних документів;
- умови зберігання товарно-матеріальних цінностей і закріплення матеріальної відповідальності. Досліджується, чи відповідає стан складського приміщення вимогам зберігання товарно-матеріальних цінностей (наявність вагів, полиць, шаф, контейнерів, протипожежного обладнання). Закріплення матеріальної відповідальності перевіряється за даними договорів про матеріальну відповідальність, укладених між адміністрацією бюджетної установи та працівниками;
- норми витрат сировини і матеріалів на виробництво та їх дотримання перевіряється обґрунтованість норм та їх застосування в забірних картках і відомостях на витрачання матеріалів;
- первинна документація з обліку товарно-матеріальних цінностей досліджується щодо достовірності відображених у ній господарських операцій;
- облік та звітність вивчаються стосовно достовірності даних щодо залишків та руху товарно-матеріальних цінностей, відображених у них;
- в примітках до фінансової звітності досліджуються інформація про: методи оцінки товарно-матеріальних цінностей; балансову вартість товарно-матеріальних цінностей за окремими класифікаційними групами; балансову вартість товарно-матеріальних цінностей, відображених за чистою вартістю реалізації; балансову вартість товарно-матеріальних цінностей, переданих у

переробку, в заставу; суму збільшення чистої вартості реалізації, за якою проведено оцінку товарно-матеріальних цінностей відповідно до НП(С)БО 123;

– брак та пошкодження товарно-матеріальних цінностей – досліджуються причини, які зумовили виникнення негативних явищ, розмір невиробничих витрат, встановлюються особи, винні в завданні збитків;

– нестача цінностей та збитки, виявлені при інвентаризації, їх обґрунтованість і відповідальні особи – узагальнюється дослідження інших об'єктів, де виявлено збитки, перевіряється, чи підтверджується її розмір даними бухгалтерського обліку та іншими зібраними доказами, наскільки правильно встановлено матеріальну відповідальність конкретних працівників і розмір її відшкодування.

Контроль товарно-матеріальних цінностей в бюджетній установі зазвичай проводиться за типовими напрямками, зміст або послідовність яких може змінюватись залежно від особливостей діяльності бюджетної установи.

У кожній бюджетній установі повинен бути встановлений чіткий порядок, який забезпечив би своєчасний і повний контроль за всіма операціями надходження, зберігання, руху та використання матеріальних цінностей.

Література:

1. Білуха М.Т. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит: підр. / За ред. проф. М.Т. Білухи.– Вид. 2-е, перероб. і доп.– К.: Укр. акад. оригінальних ідей, 2006.– 888 с.
2. Бутинець Ф.Ф. Інформаційні системи бухгалтерського обліку: [навчал. посібник] / Ф.Ф. Бутинець, С.В. Івахненко. – Житомир: ЖІТІ, 2002. – 544 с.
3. Дікань Л.В. Контроль у бюджетних установах: підручник. – Х.: ВД «ІНЖЕК».– 2010.– 408 с.
4. Дікань Л.В. Контроль в бюджетних установах: Навч.-метод. посіб. для самоств. вивч. дисципліни / Л.В. Дікань, О.І. Щербаков, Ю.А. Ольховський / За ред. канд. екон. наук, проф. Л.В. Дікань.– Харків: ВД «ІНЖЕК», 2007.– 208 с.
5. Ковтуненко Ю.В. Класифікація та оцінка товарно-матеріальних цінностей бюджетних установ / Ю.В. Ковтуненко, О.О. Матросова // Економіка. Фінанси. Право. – 2017. – №5/1. – С.34-35

НОВАК Н.Г.

МЕТОД МОНТЕ-КАРЛО В УМОВАХ УПРАВЛІННЯ РИНКОВИМИ РИЗИКАМИ

***Новак Н.Г. – ст.викл. каф. обліку, аналізу і аудиту
Одеський національний політехнічний університет***

У сучасній ринковій економіці все більшого значення віддається управлінню ризиками. Для цього використовується велика кількість методів, одним з яких є метод Монте-Карло.

Метод Монте-Карло - це загальна назва групи методів для вирішення різних завдань за допомогою випадкових послідовностей. Цей метод, як і безліч інших в теорії ймовірності та статистиці беруть свій початок зі спроб людей поліпшити свої шанси в азартних іграх. Цим пояснюється і той факт, що назву цієї групи методів дало місто Монте-Карло - одне з найбільших місць зосередження казино в Європі. У таких закладах, як правило, в основному грають в рулетку - один з найпростіших пристроїв для отримання випадкових чисел, на використанні яких заснований цей метод.

Виникнення ідеї використання випадкових явищ в області наближених обчислень прийнято відносити до 1878 року коли з'явилася робота Холла про визначення числа за допомогою випадкових бросань голки на розграфлений паралельними лініями папір. Сутність полягає в тому, щоб експериментально відтворити подію, імовірність якої виражається через число, і приблизно оцінити цю імовірність. Вітчизняні роботи за методом Монте-Карло з'явилися в 1955-1956 роках.

Метод Монте-Карло в економіці являє собою комплекс чисельних експериментів, які покликані отримати емпіричну оцінку ступеня впливу на результат ряду факторів у вигляді ціни, обсягу випуску або змінних витрат. Проведення імітаційного експерименту має бути розбите на певні етапи. По-перше, повинні бути жорстко закріплені взаємозв'язки між вхідними і вихідними показниками у формі математичної нерівності або рівняння. У вигляді результату виступає будь-який з критеріїв ефективності. По-друге, повинні бути задані закони розподілу ймовірності для основних параметрів моделі. По-третє, комп'ютерним способом здійснюється імітація ключових параметрів певної моделі. Наступним етапом є розрахунок основних параметрів розподілів, які входять, так і вихідних параметрів. І заключним етапом метод Монте-Карло проводить аналіз результатів, на підставі якого і приймається відповідне рішення [1].

Модель, що отримується за допомогою методу Монте-Карло не настільки формалізована і є більш гнучкою, ніж інші імітуючі моделі. Причини тут такі:

- при моделюванні за методом Монте-Карло немає необхідності визначати, що саме оптимізується;
- немає необхідності спрощувати реальність для полегшення рішення, оскільки застосування комп'ютера дозволяє реалізувати моделі складних систем;
- в комп'ютерній програмі можна передбачити випередження в часі.

Суть методу полягає в тому, що за допомогою спеціальної програми на комп'ютері проводиться послідовність псевдовипадкових чисел з рівномірним законом розподілу від 0 до 1. Потім дані числа за допомогою спеціальних програм перетворюються в числа, розподілені за законом Ерланга, Пуассона, Релея і т.д.

Імітаційне моделювання за методом Монте-Карло (Monte-Carlo Simulation) дозволяє побудувати математичну модель для проекту з невизначеними значеннями параметрів, і, знаючи ймовірнісні розподіли параметрів проекту, а також зв'язок між змінами параметрів (кореляцію) отримати розподіл прибутковості проекту.

Суть методу Монте-Карло полягає в наступному: потрібно знайти значення a деякої досліджуваної величини. Для цього вибирають таку випадкову величину X , математичне очікування якої дорівнює a : $M(X) = a$.

Практично це має вигляд: проводять n випробувань, в результаті яких отримують n можливих значень X ; обчислюють їх середнє арифметичне і приймають x в якості оцінки (наближеного значення) a * шуканого числа a .

Оскільки метод Монте-Карло вимагає проведення великого числа випробувань, його часто називають методом статистичних випробувань. Теорія цього методу вказує, як найбільш доцільно вибрати випадкову величину X , як знайти її можливі значення. Зокрема, розробляються способи зменшення дисперсії використовуваних випадкових величин, в результаті чого зменшується помилка, що допускається при заміні шуканого математичного очікування a його оцінкою.

Застосування методу імітації Монте-Карло вимагає використання спеціальних математичних пакетів (наприклад, спеціалізованого програмного пакета Гарвардського університету під назвою Risk-Master), в той час, як метод сценаріїв може бути реалізований навіть за допомогою звичайного калькулятора.

Як уже зазначалося, аналізом ризиків з використанням методу імітаційного моделювання Монте-Карло є возз'єднання методів аналізу чутливості та аналізу сценаріїв на базі теорії ймовірностей.

Результатом такого комплексного аналізу виступає розподіл ймовірностей можливих результатів проекту (наприклад, ймовірність отримання $NPV < 0$).

Програмний пакет Risk-Master дозволяє в діалоговому режимі здійснити процедуру підготовки інформації до аналізу ризиків інвестиційного проекту за методом Монте-Карло і провести самі розрахунки. [2]

Перший крок при застосуванні методу імітації полягає у визначенні функції розподілу кожної змінної, яка впливає на формування потоку наявностей. Як правило, передбачається, що функція розподілу є нормальною, і, отже, для того, щоб задати її необхідно визначити тільки два моменти (математичне очікування і дисперсію).

Як тільки функція розподілу визначена, можна застосовувати процедуру Монте-Карло.

Метод Монте-Карло сприяє повному обліку всього діапазону невизначеностей вхідних параметрів, які можуть істотно вплинути на його здійснення. Крім зазначеного, даний метод передбачає широке використання інформаційної бази проведення певного аналізу ризиків проекту з використанням заданих обмежень необхідних показників. Іншими словами, даний метод дозволить отримувати інтервальні значення проектних показників ризиків, в межах яких може бути успішно реалізований реальний інвестиційний проект.

Саме тому до їх дослідження може бути застосований метод Монте-Карло, що має довгу історію вивчення в економіці. Так, у багатьох країнах переконані, що найважливішим елементом залучення інвестицій є «макроекономічна стабільність». А перешкодою може послужити будь-який різновид нестабільності (або фінансова, або економічна). Метод Монте-Карло має обов'язковий етап свого здійснення - проведення аналізу, який необхідний як для оцінки безпосередньої привабливості інвестиційного проекту, так і при виборі оптимального набору параметрів вже працюючих проектів. Однак незважаючи на переваги даного методу, він так і не набув достатнього поширення, так як характеризується складністю реалізації та великою кількістю розрахунків.

Література

1. Е. Ларина Метод Монте-Карло может успешно применяться в экономике [Електронний ресурс] / Е.Ларина – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.syl.ru/article/84582/metod-monte-karlo-mojet-uspeshno-primenyatsya-v-ekonomike>
2. Метод Монте-Карло // Библиофонд - электронная библиотека студента // - [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bibliofond.ru/view.aspx?id=722534>

**РЕВУЦЬКА А.О.
КІРСАНОВА В.В**

ЗАВДАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРЕНДНИХ ВІДНОСИН ПІДПРИЄМСТВА

**Ревуцька А.О. – студентка
Кірсанова В.В. – к.е.н., доц. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Одеський національний політехнічний університет**

У наш час існує проблема пошуку й залучення довгострокових інвестицій для більшості українських підприємств з цілю розширення виробництва, придбання сучасного устаткування й нових технологій. У ситуації, коли банківська система недостатньо добре функціонує й можливості одержання інвестиційних кредитів обмежені, оренда стає одним з найбільш доступних і ефективних способів фінансування розвитку й відновлення виробництва.

За визначенням, даним у П(С)БО 14, оренда – це угода, за якою орендар набуває права користування необоротним активом за плату протягом погодженого з орендодавцем строку [1].

Правила відображення орендних операцій наведено у МСБО 17 «Оренда» та національному Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку «Оренда».

Так згідно з П(С)БО 14, оренда поділяється на наступні види:

- оперативна та фінансова;
- невідмовна та відмовна;
- зворотна та незворотна.

Основним критерієм поділу даних видів оренди є міра ризику і вигоди щодо права користування та володіння орендованим активом по відношенню до сторін угоди.

Проте в міжнародному стандарті прослідковується суб'єктивний підхід віднесення оренди до фінансової чи операційної, який залежить від суті операції, а не від форми контракту. Тобто об'єкт оренди відображається на балансі того підприємства, яке отримує економічну вигоду від його використання, а не того, якому цей об'єкт формально належить.

Суть обліково-аналітичного забезпечення полягає в тому, що це єдність підсистем обліку, аудиту та аналізу, що взаємодіють через інформаційні потоки в процесі формування й передачі оперативної та якісної обліково-аналітичної інформації для забезпечення обґрунтованості й ефективності прийняття управлінських рішень у системі управління підприємством, а також зовнішніми користувачами [2,3].

Облікова та аналітична інформація є ядром інформаційного забезпечення обліково - аналітичної системи управління, об'єднуючи всі господарські процеси

та забезпечуючи взаємодію різних структурних підрозділів будь-якого підприємства.

Рис. 1 – Класифікація оренди за П(С)БО 14 «Оренда»

Поняття обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю підприємства є ширшим за поняття обліково-аналітичної інформації. Слово "забезпечення" у даному терміні означає виконання, гарантування здійснення процесу постачання обліково-аналітичної інформації системі управління [4]. (Рис.2).

Основні функції обліково-аналітичного забезпечення орендних відносин як частини інформаційно-аналітичного забезпечення:

- інформаційна – забезпечення системи управління інформацією про діяльність підприємства внутрішнім і зовнішнім користувачів;
- облікова – відображення фактів господарської діяльності підприємства;
- аналітична – здійснення на підставі первинних аналітичних даних економічного аналізу діяльності підприємства.

Рис.2 – Схема процесу обліково-аналітичного забезпечення

Необхідність організації ефективного обліково-аналітичного процесу орендних відносин об'єктивно обумовлена такими чинниками як:

- оренда відіграє важливу роль у реформуванні відносин власності, підвищенні ефективності використання основних засобів та забезпеченні розвитку підприємництва;
- покращення методики розрахунку орендної плати, наближення рівня орендних ставок до ринкових реалій підвищить ріст підприємницької діяльності;
- правильність обліку та документування витрат орендодавцем та орендарем, що впливає на рівень обґрунтованості орендних платежів, встановлення диференційованої шкали орендної плати.

Враховуючи вище перераховані чинники визначають різні способи організації обліково-аналітичного процесу.

Організація на підприємствах системи обліково-аналітичного забезпечення орендних відносин передбачає:

- розробку елементів облікової політики щодо орендних відносин у орендодавця та орендаря;
- розробку методик аналізу ефективності орендних відносин, з урахуванням специфіки діяльності підприємства, особливостей організаційної структури;

– створення форм внутрішньої звітності орендодавця, що відображають показники ефективності орендних відносин, своєчасності розрахунків орендаря, наявності заборгованості з орендної плати.

Обліково-аналітичне забезпечення управління орендними відносинами, дає змогу виконувати функціональні питання управління, забезпечуючи керівництво повною та достовірною інформацією про господарські процеси.

Конструктивно побудована система обліково-аналітичного забезпечення управління орендними відносинами підприємства забезпечує зростання обсягів послуг оренди, підвищення ефективності її управління та організації, зменшення витрат, покращення якості розрахунку орендних платежів.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» від 31.03.1999р. (із змінами та доповненнями) // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00>. 7
2. Кірсанова В.В. Обліково-аналітичні інструменти управління реальними інвестиціями в процесі інноваційного розвитку промислових підприємств : [моногр.] / В.В. Кірсанова, Л.О. Волощук, С.В. Філіппова. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 198 с. Режим доступу: <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/6138>
3. Волощук Л.О. Інноваційний розвиток та економічна безпека промислових підприємств: проблеми комплексного управління : [моногр.] / Л.О. Волощук. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 396 с. Режим доступу: http://economics.opu.ua/naukova-baza/voloschuk_2015.pdf
4. Безродна Т.М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визначення сутності поняття [Електронний ресурс] / Т.М. Безродна // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля № 10 (128) 2008.

**СУХОВЄЄВА А.С.
ЧЕРКАСОВА С.О.**

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

**Суховєєва А.С. – студентка
Черкасова С.О. – к.е.н., доц. каф. обліку, аналізу і аудиту
Одеський національний політехнічний університет**

В сучасних умовах господарювання отримання найбільшого ефекту з найменшими витратами й економія ресурсів залежать від того як підприємство успішно вирішує проблемні питання управління витратами, що передбачає пошук способів їх зниження. Витрати є основним обмежувачем прибутку і одночасно головним чинником, який впливає на обсяг продукції (робіт, послуг). Основним аспектом управління витратами виробництва являється контроль за витратами виробництва, а система їх контролю стає невід'ємним елементом структури управління підприємством. Вона дозволяє керівництву підприємств шляхом здійснення нагляду, перевірок і стеження за їх фінансово-господарською діяльністю переконатись, що контроль проходить у відповідності до розробленої стратегії їх розвитку та до вимог чинного законодавства. У зв'язку з цим кожному підприємству необхідно мати належно організовану систему внутрішнього контролю, що в умовах ринкового середовища та конкурентної боротьби за ринки обумовлює здійснення подальшого розвитку підприємств в ринкових умовах господарювання.

Значний внесок у наукове та практичне дослідження проблем внутрішнього контролю зробили вітчизняні вчені та практики, зокрема: М.Т.Білуха, О.С.Бородкін, Ф.Ф.Бутинець, П.І.Гайдуцький, В.А.Дерій, Н.І.Дорош, Л.С.Шатковська, В.П.Завгородній, С.Я.Зубілевич, Є.В.Мних, Л.В.Нападовська, В.С.Рудницький, В.О.Шевчук та інші. В той же час багато питань залишаються недостатньо розкритими, зокрема, проблемні питання організації та методики внутрішнього контролю як підсистеми в системі управління підприємством в сучасних умовах господарювання.

Внутрішній контроль фактично здійснюється на кожному підприємстві, але організовується по різному за структурою та методами. Слід зазначити, що організація внутрішньогосподарського контролю відповідно до чинного вітчизняного законодавства покладена на керівника підприємства. На підставі затвердженого плану працівники в системі управління здійснюють систематичний поточний контроль за діяльністю підрозділів підприємства. В основу такої системи має покладатися принцип попередження помилок і зловживань, а не їх виявлення і усунення. Крім того, система має бути

рентабельною, тобто вигоди від функціонування системи внутрішнього контролю мають перевищувати витрати на її створення.

Метою внутрішнього контролю є ефективне використання усіма працівниками своїх обов'язків по забезпеченню та здійсненню господарських операцій [1, с. 20]. Внутрішній контроль зорганізується з цілей і завдань управління підприємством.

Науковцями встановлена відповідність внутрішнього контролю основним системним властивостям, що дає підстави розглядати його як самостійну систему [2, с. 214.]. Складовими елементами системи внутрішнього контролю є: об'єкти, суб'єкти, методи та інформаційне середовище. За умови, якщо об'єктом внутрішнього контролю є витрати, то суб'єктами контролю – керівники всіх ланок управління за принципом “зверху-вниз”. Носіями інформації щодо витрат є калькуляції, кошториси прямих та непрямих витрат, матеріали з визнання витрат, розрахунки розподілу непрямих витрат, облікова політика, оборотно-сальдові відомості, бюджети витрат, фінансова та податкова звітність й тощо.

Управління витратами доцільно здійснювати за допомогою методів, які відповідають вимогам і специфіці окремих виробництв (особливостям технологічного процесу, типу організації й тощо), забезпечують складання достовірних калькуляцій собівартості продукції і організації дієвого контролю за зниженням витрат виробництва.

Основним методичними прийомами, що можуть бути застосовані з метою контролю витрат є:

- аудит витрат з використанням методу порівняння їх фактичних величин з нормативними (базовими) значеннями, інвентаризація оборотних активів та аналіз методів їх списання;
- прогнозування (бюджетування) витрат;
- співставлення рівня витрат (собівартості) із середніми показниками по галузі та у конкурентів [3, с. 177].

Як функція управління, внутрішній контроль, залежно від часу проведення поділяється на попередній, поточний (оперативний) і подальший (послідуючий). (табл. 1).

Таблиця 1 – Характеристика внутрішнього контролю витрат залежно від часу проведення

Вид контролю	Характеристика
Попередній	Виконується до початку дій по реалізації планів. Він охоплює перевірку планів на внутрішню несуперечність, реалістичність, контроль ресурсів (кадрових, матеріальних, фінансових).
Поточний (оперативний)	Проводять безпосередньо під час виконання планових завдань. Він спрямований на поточне регулювання роботи з виконання планів витрат. Проміжний контроль може бути різним за своєю

Продовження табл. 1.

	конкретною метою і, відповідно до цього, різним за частотою контрольних операцій. Він повністю охоплює поточний і періодичний види контролю, а також може мати форму разового контролю.
Подальший (послідуючий)	Здійснюється наприкінці планового періоду. В його межах дається оцінка ступеня виконання запланованих показників витрат у цілому. Заключний контроль дозволяє визначити напрями економії ресурсів.

Джерело: складено на засадах [4]

Поєднання усіх вищевказаних видів контролю в єдину систему дозволяє досягти найкращих результатів. Особливо важливо здійснювати оцінку результатів використання рекомендацій керівництва по усуненню недоліків і враховувати її у майбутньому.

Схематично етапи внутрішнього контролю виробничих витрат можна зобразити наступним чином (рис. 1).

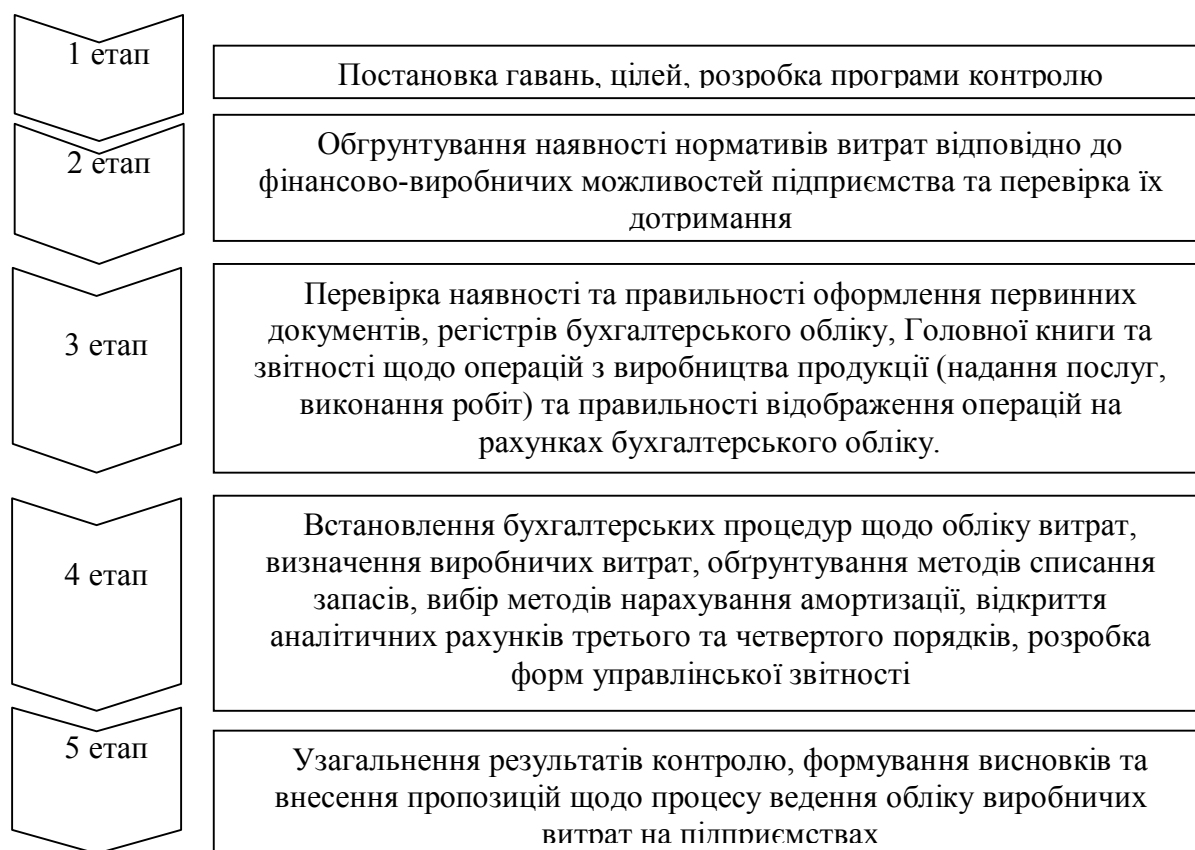

Рис. 2. Етапи проведення внутрішнього контролю виробничих витрат підприємства

Джерело: складено на засадах [5]

Найвищої ефективності контролю за процесами виробництва можна досягти у випадку його органічної єдності з системами обліку та управління. Своєчасно проведений контроль дозволяє виявити основні причини відхилення від нормативних показників, передбачити можливість подальшого фінансового стану суб'єкта господарювання [6].

Отже, дослідивши організаційні аспекти внутрішнього контролю витрат підприємства, можна зробити висновок, що в умовах сьогодення здійснення саме цього виду контролю є дуже важливим, оскільки основним завданням діяльності будь-якого виробничого підприємства є оптимізація його виробничої програми, що дозволяє збільшити прибуток та скоротити витрати.

Внутрішній контроль має забезпечити правильність формування собівартості продукції (робіт, послуг). Важливо регулярно перевіряти та проводити факторний аналіз відхилень фактичної та планової собівартості для оптимального внутрішнього контролю.

Організація контрольного процесу і реалізація його на практиці потребує дотримання в обов'язковому порядку цілого ряду вимог, зокрема:

- а) розробити систему планових показників і систему стандартів за напрямками діяльності;
- б) за кожним окремим об'єктом управління конкретизувати етапи контрольного процесу;
- в) для всіх об'єктів контролю попередньо встановити масштаб допустимих відхилень.

В рамках цього для кращого уявлення особливостей організації внутрішнього контролю витрат і обсягів електромонтажних робіт пропонується особливу увагу приділити саме організаційним напрямкам обліку і контролю виконаних робіт за центрами відповідальності та центрами виникнення витрат [7]. При цьому побудова обліку витрат за центрами відповідальності дозволяє пов'язати діяльність та відповідність конкретних осіб з результатами роботи підприємства та його контрагентів.

Саме при ефективній взаємодії всіх елементів організації внутрішнього контролю буде досягнуто виконання його головної мети – забезпечення достовірності даних у процесі обліку і контролю виробничих витрат підприємств, повнота та своєчасність відображення господарських операцій в облікових регістрах і правильність ведення обліку відповідно до прийнятої облікової політики підприємств.

Література:

1. Футоранська Ю.М. Окремі аспекти державного регулювання у сфері внутрішнього фінансового контролю в Україні / Ю.М. Футоранська // Фінансовий контроль. – 2009. – № 2(31). – С. 20-24.

2. Рибалко Л.В. Системний аспект внутрішньогосподарського контролю / Л.В. Рибалко // Реформування обліку, звітності та аудиту в системі АПК України: стан та перспективи : III Міжнар. наук.-практ. конф. – К., 2007. – С. 214-216.
3. Золотницька Ю.В. Внутрішньогосподарський контроль витрат на виробництво продукції хмелярства: управлінський аспект / Ю.В. Золотницька // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 3. – С. 176-179.
4. Грещак М. Г., Коцюба О. С. Управління витратами: навч. метод. / М. Г. Грещак, О. С. Коцюба – К.: КНЕУ, 2002. — 131 с.
5. Яценко В. М. Внутрішній контроль на підприємствах України: проблеми розвитку та шляхи вирішення // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 11. – С. 3-7.
6. Селіванова Н.М. Організація впровадження служби контролінгу в систему управління підприємством / Н.М. Селіванова // Інституційні чинники розвитку підприємницьких структур: колективна монографія. / Під ред. д.е.н., професора О.О. Непочатенко. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. – С. 244-254.
7. Черкасова С.О. Особливості організації обліку і контролю витрат на підприємствах будівельної галузі / Обжилян Г.В., Черкасова С.О. // Матеріали Четвертої Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції “Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України” (Одеський національний політехнічний університет, 21-25 травня 2010). – Одеса: Вид-во “ВМВ”, 2010. – С.74-76

**ТАРАН Г.В.
ФІЛИППОВА С.В.**

ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ

Таран Г.В. – аспірант

**Філіппова С.В. – д.е.н., проф. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Одеський національний політехнічний університет**

У сучасному світі прогресивні технології відіграють ключову роль у забезпеченні конкурентоспроможності економіки, а їхнє розроблення становить основу інтелектуального капіталу, який значною мірою впливає на розвиток суспільства майбутнього.

Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності 1967 року виділяє такі права інтелектуальної власності, які стосуються:

- літературних, художніх та наукових творів;
- виконавчої діяльності артистів, звукозапису, радіо- і телепередач;
- винаходів в усіх галузях людської діяльності;
- наукових винаходів; – промислових зразків;
- товарних знаків, знаків обслуговування, фірмових назв і комерційних позначень;

– захисту від недобросовісної конкуренції, а також решта прав, які стосуються інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій та художній галузях [1].

Інтелектуальна власність поєднує в собі чотири основні інструменти. Це – авторські та суміжні права, патенти, торговельні марки, а також правовий захист комерційної інформації. Найпроблемнішим та таким, що викликає найбільший спектр думок, є авторське право [2].

Право інтелектуальної власності в Україні регулюється наступними нормативно правовими актами:

- Конституцією України;
- Цивільним, Кримінальним, Митним, Податковим, Господарсько-процесуальним кодексами та кодексом законів про працю України;
- Законами України «Про авторське право і суміжні права»; «Про інформацію», «Про інноваційну діяльність», «Про наукову та науково-технічну діяльність», «Про зовнішньоекономічну діяльність» та ін..;
- Інші укази Президента та постанови Кабінету Міністрів України;
- Державні стандарти України;

Відповідно до Цивільного кодексу України до об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема, належать: літературні та художні твори; комп'ютерні програми; компіляції даних (бази даних); виконання; фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення; наукові відкриття; винаходи, корисні моделі, промислові зразки; компоновання (топографії) інтегральних мікросхем; раціоналізаторські пропозиції; сорти рослин, породи тварин; комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення; комерційні таємниці [3].

Суб'єктами права інтелектуальної власності є: творець (творці) об'єкта права інтелектуальної власності (автор, виконавець, винахідник тощо) та інші особи, яким належать за заповітом або за договором особисті немайнові та (або) майнові права інтелектуальної власності.

Оскільки права інтелектуальної власності відносяться до нематеріальних активів, відповідно до Податкового кодексу [4] модно дати наступну класифікацію представлену в табл. 1.

Таблиця 1– Класифікація нематеріальних активів

№ п/п	Вид активу	Характеристика
1	Права користування природними ресурсами	Право користування надрами, іншими ресурсами природного середовища, геологічною та іншою інформацією про природне середовище тощо
2	Права користування майном	Право користування земельною ділянкою, крім права постійного користування земельною ділянкою, відповідно до земельного законодавства, право користування будівлею, право на оренду приміщень тощо
3	Права на комерційні позначення	Права на торговельні марки (знаки для товарів і послуг), комерційні (фірмові) найменування тощо, крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті
4	Права на об'єкти промислової власності	Право на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин, компоновання (топографії) інтегральних мікросхем, комерційні таємниці, у тому числі ноу-хау, захист від недобросовісної конкуренції тощо) крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті
5	Авторське право та суміжні з ним права	Право на літературні, художні, музичні твори, комп'ютерні програми, програми для електронно-обчислювальних машин, компіляції даних (бази даних), фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення тощо) крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті
6	Інші нематеріальні активи	Право на ведення діяльності, використання економічних та інших привілеїв тощо

Джерело: складено за Податковим кодексом України [4]

Відповідно до Цивільного Кодексу України [3] об'єкти інтелектуальної власності можна поділити на три групи:

- об'єкти промислової власності (винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торгівельні марки, фірмові найменування);
- нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності (сорти рослин, породи тварин, комерційні таємниці, наукові відкриття);
- об'єкти авторського права і суміжних прав (літературні, художні твори, комп'ютерні програми, виконання).

Законодавство України з інтелектуальної власності в цілому передбачає досить широкий спектр засобів захисту таких прав. Утім це не означає, що ці засоби ефективно застосовуються: реалізація кожного з них потребує побудови досить складного механізму, в якому повинні взаємодіяти як самі правовласники, так і компетентні державні органи та громадські організації. І якщо система адміністративного порядку захисту прав інтелектуальної власності є більш-менш усталеною, то процес становлення системи судового захисту створює ряд проблем, які потребують термінового вирішення.

Література:

1. Конвенція, що засновує Всесвітню організацію інтелектуальної власності. Підписана в Стокгольмі 14 липня 1967 року і змінена 2 жовтня 1979 року // <http://www.eurolawco.ru/law/stockholm.html>;
2. Ніколаєв Є.Б. Економічний аналіз специфікації авторського права як форми інтелектуальної власності // Економічна теорія. – 2006. – №6. – С. 13–20;
3. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. – Доступний з : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15-3>;
4. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Доступний з : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=2&nreg=2755-17>

**ЧЕРКАСОВА С.О.
ПИРОЖУК О.В.**

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ КРИЗОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

**Черкасова С.О. – к.е.н., доц. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Пирожук О.В. – студентка
Одеський національний політехнічний університет**

У сучасних умовах господарювання, коли фінансова та економічна кризи в Україні призвели до вражаючого збільшення кількості неплатоспроможних та збанкрутілих підприємств, а користувачам потрібна повна та достовірна інформація про фінансовий стан підприємства-боржника та реальність його санаційної концепції, формування ефективної системи антикризового управління підприємством повинно зайняти ключове місце у стратегії розвитку кожного вітчизняного підприємства.

Сьогодні в Україні відбуваються суттєві зміни економічних зв'язків, унаслідок переорієнтації економіки на європейські ринки. Упродовж попередніх трьох років більшість підприємств зіткнулись з такими негативними тенденціями, як скорочення обсягів збуту, зростання розмірів заборгованості, зниження ліквідності та платоспроможності. Зросла частка підприємств, фінансовий стан яких можна охарактеризувати як кризовий [1,2].

Зарубіжний досвід управління кризовими підприємствами свідчить про доцільність використання такого засобу контролю як внутрішній аудит, що являє собою діяльність з незалежного, об'єктивного засвідчення та надання рекомендацій, що допомагає підприємству в удосконаленні своєї діяльності, досягненні поставлених цілей шляхом застосування систематичних і регламентованих підходів до оцінки та підвищення ефективності процесів управління ризиками, контролю та корпоративного управління. Таким чином, внутрішній аудит є одним зі способів контролю за правомірністю та ефективністю діяльності всіх підрозділів підприємства [3].

Слід зазначити, що особливого значення для управління кризовими підприємствами також набуває санаційний аудит, що є окремим напрямком діяльності аудиторських фірм, який має свої особливості як щодо методів, так і щодо об'єктів і цілей проведення. Характерною рисою санаційного аудиту є те, що він проводиться на підприємствах, які перебувають у фінансовій кризі.

Мета санаційного аудиту – оцінити санаційну спроможність підприємства на підставі аналізу фінансово-господарської діяльності та наявної санаційної концепції [4].

Якщо простежити історію виникнення аудиту, зокрема на кризових підприємствах, то можна зробити висновок про те, що санаційний аудит вийшов у результаті «еволюціонування» звичайного аудиту й згодом поділу його на види. Поділ аудиту на види можна представити у вигляді схеми поданої на рис. 1.

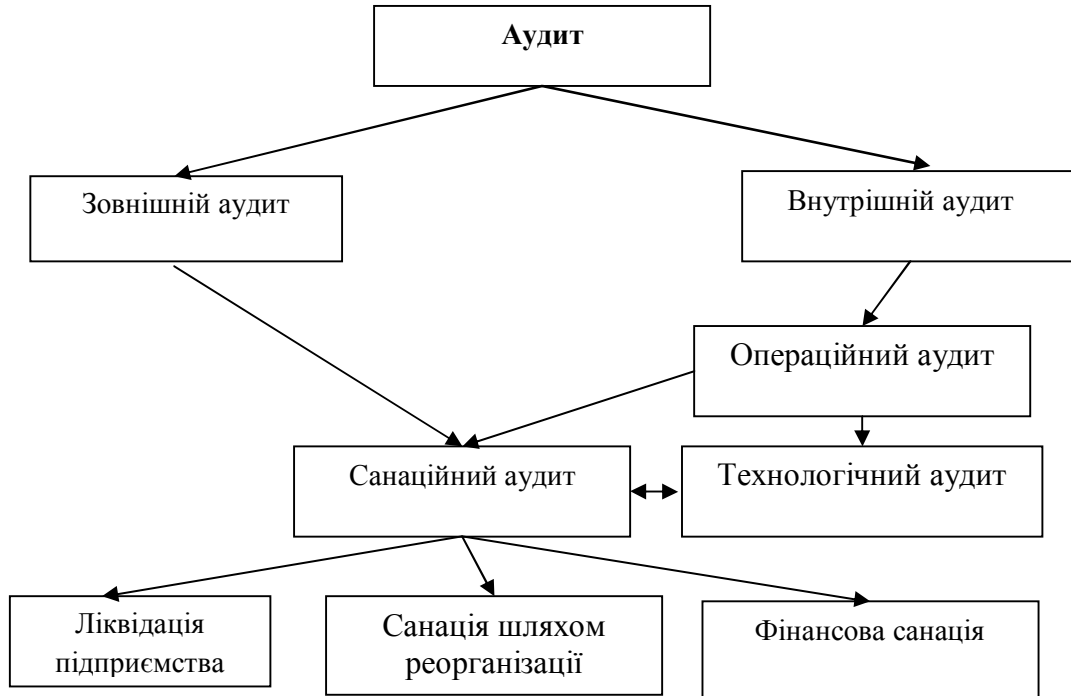

Рисунок 1 – Сучасні види аудиту на кризових підприємствах
(уточнено на підставі [1,3,4])

На відміну від звичайного аудиту санаційний аудит спрямований не на перевірку достовірності фінансово-господарської діяльності підприємства, а на розробку та реалізацію плану санації. Це передбачає, насамперед, здійснення фінансового аналізу, виявлення причин фінансових ускладнень, можливостей поліпшення використання фінансових ресурсів, прискорення обороту засобів і зміцнення фінансового становища [5].

Таким чином, можна визначити, що підприємства, які знаходяться у фінансовій кризі, є особливим об'єктом аудиту (внутрішнього й зовнішнього), оскільки вони характеризуються ризиком припинення діяльності та специфічними інформаційними потребами користувачів аудиту.

На сьогоднішній день завдяки Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [6] українські підприємства мають можливість на законодавчо встановленому рівні так отримати право на досудову санацію або ж санацію шляхом укладення мирової угоди під час провадження справи про банкрутство. Саме тому проблемні питання організації аудиту набувають особливої актуальності, адже саме на

основі санаційного аудиту та аудиту санаційної спроможності приймається рішення про доцільність санаційної процедури та визначення напрямків створення організаційно-методичного забезпечення внутрішнього аудиту підприємств, що знаходяться у фінансовій кризі.

Підводячи підсумки, окремо слід зауважити, що до кризових підприємств, які знаходяться у процедурі санації доречно застосовувати санаційний аудит, аудит процедури санації та внутрішній аудит, а для підприємств, що знаходяться у процедурі ліквідації – аудит ліквідаційної процедури. При цьому організація внутрішнього аудиту на підприємстві, що перебуває у фінансовій кризі вимагає скерування його зусиль у першу чергу на виявлення причин кризи та розробку пропозицій її подолання.

Література:

1. Москаль Н.В. Організація та методика аудиту фінансової звітності кризових підприємств торгівлі / Н.В. Москаль // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2012. – № 721 : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – С. 179–183.
2. Філіппова С.В. Економічна безпека підприємств реального сектору економіки в умовах вартісно-орієнтованого управління : [моногр.] / С.В. Філіппова, Л.О. Волощук, С.О. Черкасова. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 196 с. Режим доступу: http://economics.opu.ua/naukova-baza/filippova_voloschuk_cherkasova_2015.pdf
3. Долбнева Д.В. Значення санаційного аудиту в системі антикризового управління підприємством / Д.В. Долбнева // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В.А.Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. – Том 21. – № 2. – С. 75-80.
4. Череп А.В. Фінансова санація та банкрутство суб’єктів господарювання [Текст] : підручник / А.В. Череп. – К. : Кондор, 2006. – 380 с.
5. Філіппова С. В. Проблемні аспекти управління процесом зміцнення економічної безпеки підприємств як суб’єктів підприємницької діяльності в умовах забезпечення сталого розвитку економіки України [Електронний ресурс] / С. В. Філіппова, С. О. Черкасова // Економічні інновації. - 2013. - Вип. 52. - С. 198-205. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecinn_2013_52_21
6. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 р. № 2343-ХІІ, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>

ХВАЛЬЧИК І.Л.

АНАЛІЗ СТАНУ І ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ КОНДИТЕРСЬКОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Хвальчик І.Л. – магістр

Одеський національний політехнічний університет

Проаналізовано сучасний стан, динаміку і структуру виробництва кондитерських виробів в Україні, визначено основних гравців на ринку і фінансову діяльність.

В умовах глобалізації та постійно зростаючої конкуренції в усіх сферах народного господарства, і, зокрема, в харчовій промисловості України, об'єктом пильної уваги науковців стає пошук нових шляхів підвищення конкурентоспроможності національних підприємств. Нині ці питання залишаються актуальними та першочерговими і для вітчизняної кондитерської галузі, яка є однією з найрозвиненіших у харчовій промисловості України. Кондитерська галузь окрім забезпечення потреб внутрішнього ринку, також забезпечує значний експортний потенціал, що робить галузь більш чутливою до світових тенденцій розвитку кондитерського ринку. Саме тому постає необхідність постійного моніторингу та досліджень глобальних і вітчизняних тенденцій розвитку кондитерського ринку, щоб забезпечувати конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках. [1]

Причини кризових явищ у кожній галузі національної економіки постійно були об'єктом пильної уваги науковців, як в контексті загальних економічних криз, так і стосовно особливостей окремої галузі зокрема. Проблемами розвитку вітчизняної кондитерської галузі займалися: Шашина М.В., яка досліджувала можливі шляхи удосконалення ресурсного потенціалу кондитерської галузі; Тюха І.В., Кравчук Н.В. – досліджували сучасні тенденції розвитку світового кондитерського ринку; Кроніковський Д.О. – проводив аналіз економічних факторів впливу на кондитерську промисловість України та ін. [2]

Незважаючи на достатньо глибокий аналіз і дослідження даної проблематики потребують постійного дослідження та аналізу особливості розвитку вітчизняного кондитерського ринку, фактори, які на нього впливають, а також з'ясування основних тенденцій розвитку українського кондитерського ринку в сучасних умовах.

Аналіз стану і перспектив розвитку кондитерського ринку в Україні свідчить, що основним джерелом формування пропозиції на ринку є вітчизняне виробництво, його продукція становить близько 95% в загальному обсязі. Ринок кондитерських виробів України є висококонцентрованим, на ньому працює близько 800 компаній. Кондитерська корпорація «Roshen», «Конті», «АВК», Корпорація «Бісквіт-Шоколад», Житомирська кондитерська фабрика «Житомирські Ласощі», Компанія «Nestle», ПАТ «Монделіс Україна» (до 2014

року називалось «Крафт Фудз Україна»), ПАТ «Полтавкондитер», ПрАТ «КФ «Лагода», ПрАТ «Одесакондитер» та ін. [3] Кондитерська корпорація «Roshen» безперечний лідер ринку кондитерської продукції. Вона існує з 1996 р. і її продукцію можна купити в США, Канаді, ОАЕ, Китаї, Японії, Алжирі, Ізраїлі, країнах ЄС та СНД.

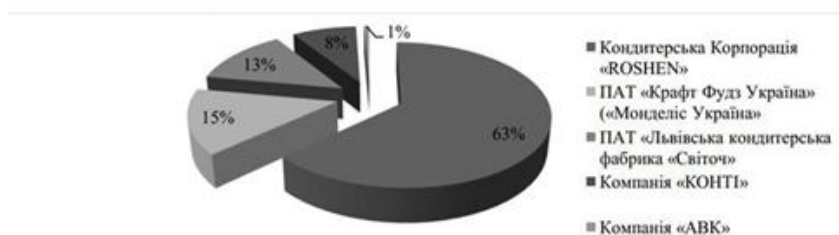

Рис. 1. Структура ринку кондитерських виробів України за основними виробниками в 2015 році (складено за даними [4])

З рис. 1 видно, що найбільшу частку ринку серед лідерів займає корпорація «Рошен», а найменшу – Компанія «АВК». Досить ефективно характеризує діяльність вітчизняних підприємств кондитерської галузі й те, що три компанії незмінно займають позиції у світовому рейтингу Топ-100 підприємств кондитерської галузі. Candy Industry оцінює підприємства за обсягами чистих продаж, кількістю працівників та кількістю фабрик.

Таблиця 1 – Українські кондитерські компанії в ТОП-100 підприємств світу кондитерської галузі в 2017р., за даними Candy Industry (складено за даними [6])

Підприємство	Місце в ТОП-100	Чисті продажі, млн. дол.	Кількість працівників	Кількість фабрик
Корпорація «Рошен»	24	800	10000	8
Група «Конті»	43	469	3792	5
Кондитерська компанія «АВК»	67	275	3500	3

Українські кондитерські компанії в ТОП-100 підприємств світу кондитерської галузі в 2017р., за даними Candy Industry (складено за даними [5])

Такі результати свідчать про те, що підприємства кондитерської галузі досить ефективно здійснюють свою діяльність.

Головною метою управління зовнішньоекономічної діяльністю є дослідження особливостей сучасних тенденцій розвитку зовнішнього середовища, в якому діє підприємство, і створення на цій основі власних конкурентних переваг. Концепція управління повинна полягати в спрямованості на досягнення стратегічних цілей підприємства, яким повинна бути підпорядкована вся система управління зовнішньоекономічної діяльністю.

Створення і функціонування системи управління зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві вимагає:

- існування необхідних ресурсів і необхідних навичок зі стратегічного планування діяльності підприємства на зовнішньому ринку;
- ефективну систему аналітичного та інформаційного забезпечення управління діяльністю;
- кваліфікований персонал, здатний засвоювати нові знання та інновації, що допомагають створити конкурентні переваги для підприємства [6].

Крім того, наявні певні проблеми, з якими доводиться зіштовхуватись підприємствам кондитерської галузі, зокрема такими як:

- фінансові проблеми.
- проблеми, пов'язані з внутрішньою політикою держави: зростання цін на цукор як наслідок спроби держави допомогти цукровій промисловості вийти з кризового стану.
- суттєве зростання цін на енергоресурси.
- проблеми, пов'язані з російським ринком збуту: обкладення товару ввізним митом у розмірі 21 % на 1 кг та введення ПДВ 20 % на українську кондитерську продукцію.

Проблеми, пов'язані з пакуванням кондитерської продукції

Для їх розв'язання підприємствам варто звернути увагу на європейські ринки збуту, що вимагає підвищення якості продукції, її сертифікацію відповідно до світових норм, покращення рівня менеджменту. Для подальшого покращення фінансової діяльності підприємствам потрібно збільшувати обсяги зовнішньоекономічної діяльності, активно впроваджувати інноваційні ресурсозберігаючі технології. У світлі світових тенденцій все більше українських виробників починають впроваджувати екологічний менеджмент і орієнтуватися на соціальну відповідальність бізнесу.

Отже, на підприємствах кондитерської галузі досить ефективно здійснюється управління фінансовою діяльністю. Для подальшого покращення фінансової діяльності та подолання існуючих в галузі проблем підприємствам потрібно збільшувати обсяги зовнішньоекономічної діяльності, активно впроваджувати інноваційні ресурсозберігаючі технології вирішення внутрішньоекономічних проблем (подальше зменшення регуляторного тиску, вдосконалення податкового кодексу тощо); зняття обмежень на постачання українських кондитерських виробів, які запроваджені РФ, Казахстаном, Білоруссю; повна і негайна лібералізація торгівлі кондитерськими товарами з ЄС в рамках ЗВТ між Україною і ЄС.

Література:

1. Корніковський Д.О. Аналіз економічних факторів впливу на кондитерську промисловість України / Д.О. Корніковський // Економіка харчової промисловості. – 2014. – № 4(24) – С. 17-23.
2. Тюха І.В. Сучасні тенденції розвитку світового ринку кондитерських виробів / І.В. Тюха, Н.В. Кравчук // Ефективна економіка. – 2012. – № 5. – С. 53-58.
3. Шестак О.В. Сучасний стан та тенденції розвитку кондитерської галузі / О.В. Шестак // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. – Харків : НТУ «ХПІ». – 2013. – № 6(980). – С. 132-137.
4. Офіційний сайт Державного комітета статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. 6. Офіційний сайт Candy Industry [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.candyindustry.com/2017-Global-Top-100-Part-1>
7. Кузьміна О. В. Економічна оцінка діяльності підприємства, що працює на зарубіжних ринках [Електронний ресурс] / О. В. Кузьміна // Ефективна економіка. – 2016. – № 12.– Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5354>
5. Офіційний сайт Candy Industry [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.candyindustry.com/2017-Global-Top-100-Part-1>
6. Кузьміна О. В. Економічна оцінка діяльності підприємства, що працює на зарубіжних ринках [Електронний ресурс] / О. В. Кузьміна // Ефективна економіка. – 2016. – № 12.– Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5354>

ДИСКУСІЙНИЙ КЛУБ

**АХМЕТОВА М.Ф.
ЧЕРКАСОВА С.О.**

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ОСББ В УКРАЇНІ

**Ахметова М.Ф. – студентка
Черкасова С.О. – к.е.н., доц. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Одеський національний політехнічний університет**

В умовах сучасного господарювання, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків (далі ОСББ) представляють собою некомерційні споживчі організації, що об'єднують власників нерухомого майна з метою управління та забезпечення експлуатації цього комплексу, володіння користування та розпорядження майном.

Під час створення ОСББ та в процесі функціонування виникає багато проблем в'язання з проведенням технічних робіт, управлінням ОСББ та контролюванням усіх організаційних процесів.

Згідно законодавства, ОСББ – юридична особа, що створена власниками квартир та/або нежитлових приміщень багатоквартирного будинку для сприяння використанню власного майна, управлінню, утриманню спільного майна [1].

Вивченню питань становлення і розвитку ОСББ в сучасних умовах присвятили свої праці такі українські вчені як Бригілевич В., Гура Н., Лисенко Н., Бабак А., Бойко Т. та інші.

Основні напрямки функціонування кондомініумів в Україні та основні напрями державного управління щодо ОСББ, окреслив Єфіменко І. [2]. Також проблеми створення та розвитку ОСББ в Україні розглянув Пашко Н. [3].

Отже, проаналізувавши останні наукові дослідження було виявлено, що основною проблемою в сфері становлення і розвитку ОСББ в Україні є правова база для регулювання роботи кондомініумів.

Метою дослідження є аналіз основних проблем становлення і розвитку ОСББ в Україні.

В сучасній Україні зростає необхідність удосконалення житлово-комунальних послуг. Слід зауважити, що формування ефективної роботи ОСББ в Україні має багато не вирішених питань. Реформування системи комунальних послуг залежить від кожної людини, яка проживає в будинку.

До основних законів, що регулюють діяльність ОСББ, можна віднести: Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» [4]; Закон України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» [5].

На основі проведених досліджень, визначено, що до кола основних проблем становлення та розвитку ОСББ в Україні слід віднести:

– пошук відповідної кандидатури для створення ініціативної групи. Кандидатура повинна бути активною людиною, яка зможе взяти на себе відповідальність. Для початку треба витратити багато часу на створення ОСББ – це ускладнює пошук кандидата.

– реєстрація ОСББ в відділі держаної реєстрації. При реєстрації виникає багато специфічних вимог, які можуть стати бар'єром створення ОСББ згідно з законодавчою базою.

– відкриття рахунків в банку. При відкритті рахунку у банку виконавці ініціативної групи повинні вибрати надійний банк та підготувати документи. Цей пункт дуже важливий, тому що у майбутньому ОСББ буди працювати з цим банком.

– вибір відповідних компаній, що надають житлово-комунальні послуги. Одне з найважливіших питань – це створення ОСББ, бо від цього залежить якість наданих послуг та існування будинку в гарних умовах та виконання робіт згідно графіку. Основна проблема – це недоброякісні послуги від комунальних компаній та недовіра населення до них.

Отже, при досконалому аналізі можна зробити висновок, що період становлення та розвитку ОСББ в Україні має багато недоліків, які пов'язані з недосконалістю відповідної законодавчої бази.

На сьогоднішній день розвиток ОСББ в Україні набуває великих масштабів, але популярність ОСББ має багато недоліків пов'язаних з недосконалістю законодавчої бази щодо існування ОСББ. Одна з причин – це небажання брати відповідальність за роботу ОСББ мешканцями будинку.

Отже, підводячи підсумки, можна визначити коло основних проблем становлення та розвитку ОСББ в Україні:

– Проблемні аспекти пов'язанні з законодавчою базою для функціонального існування ОСББ. Якщо старий будинок переходить на баланс ОСББ, то повна відповідальність передається на членів ОСББ. Багато будинків потребують капітального ремонту та великих витрат, на які не спроможні мешканці будинку. Особливо це відноситься до старих будинків;

– Заборгованість жителів ОСББ та неспроможність своєчасних виплат. Заборгованість мешканців перед ОСББ зупиняє поступову роботу об'єднання, раціональне управління будинком, виконання технічних робіт згідно з кошторисом;

– Відсутність ринку управителів і ринку якісних комунальних послуг суттєво стримує розвиток ОСББ в Україні.

Враховуючи всі ці не вирішені питання, можна відзначити, що на сьогоднішній день необхідні більш чіткі механізми вирішення питань сфери комунальних послуг та ОСББ. При цьому удосконалення етапів становлення та розвитку сучасних ОСББ допоможе реформувати житлово-комунальну систему в Україні, збільшити кількість новостворених ОСББ, змінити відношення мешканців до самоорганізації, як дієвого механізму, що вимагає практичної реалізації комплексу наступних заходів:

- для подальшого зростання створення ОСББ потрібно затвердження програм для реорганізації створення ОСББ на законодавчому рівні (накази, закони чи програми);
- створення методичної бази, методичних центрів для управителів ОСББ на рівні законодавчої програми;
- застосування конкурсного відбору та аналізу усіх для вибору належної компанії для виконання технічних робіт пов'язаних з існуванням будинку;
- для зниження заборгованості серед мешканців, потрібно проводити постійний моніторинг заборгованостей та проводити спілкування з жителями будинку. Це допоможе визначити основні проблеми несвоєчасного погашення заборгованості.
- реалізація мотиваційної програми з боку місцевого врядування для самоорганізації населення (гарні умови для створення ОСББ, тренінги для ініціативної групи та для потенційних управителів.

Таким чином, реалізація запропонованих заходів щодо становлення і розвитку ОСББ в Україні, повинна поліпшити існування об'єднання співвласників багатоквартирного будинку в сучасних умовах господарювання та вирішити основні проблеми їх існування.

Література:

1. Гура Н.О. Розвиток системи обліку в житлово-комунальному господарстві [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.00.09 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності) / Н.О.Гура . – Київ : КНУ, 2009. – 27 с.
2. Єфіменко І. Кондомініум як суб'єкт самостійного управління житлом : / Єфіменко І.//Вісник Національної юридичної академії ім.Ярослава Мудрого – 2010. – №3. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/623/1/Visnik3_E_2010.pdf
3. Пашко Н. Концептуалізація ОСББ у контексті теорій соціального капіталу та громадянського суспільства/ Н. Пашко // Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. – 2014. – №8. – С. 115–125.
4. Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» № 417-VIII від 14.05.2015 (зі змінами та доповненнями) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2866-14>.
5. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» № 1875-IV від 01.01.2016 (зі змінами та доповненнями) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1875-15>.

**ВОЛОЩУК Л.О.
ШЕРСТНЬОВА А.В.**

ІННОВАЦІЙНА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ СКЛАДОВИХ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

**Волощук Л.О. – д.е.н., зав. каф. обліку, аналізу і аудиту,
Шерстньова А.В. – студентка
Одеський національний політехнічний університет**

В даний час питання забезпечення умов економічного зростання підприємства виходять на перший план. На розвиток підприємства спричиняють вплив такі чинники, як нестабільна політична і соціально-економічна ситуація в країні, міжнаціональні, регіональні, територіальні конфлікти, недосконалість законодавства, криміналізація суспільства, шахрайство, корупція та багато інших. Все це різко актуалізує проблему забезпечення економічної безпеки підприємства.

Проблемою забезпечення економічної безпеки підприємств почали цікавитися доволі давно. На цей час вже склався певний категорійний апарат та існує декілька підходів до її визначення та забезпечення. Економічна безпека являє собою універсальну категорію, що відбиває захищеність суб'єктів соціально-економічних відношень на всіх рівнях, починаючи з держави і закінчуючи кожним її громадянином.

Дослідження сутності та природи економічної безпеки розпочалося в останні тридцять років минулого століття, коли підприємства зіткнулися з необхідністю урахування ризиків. Слід відзначити, що стосовно визначення самого змісту поняття «економічна безпека підприємства» на сучасному етапі існує велика кількість думок [1].

Серед провідних авторів, що займаються проблемами, суті поняття економічної безпеки підприємства, слід виділити таких вчених, як Козаченко Г.В., Пономарьов В.П., Яценко Н.М., Філіппова С.В., Волощук Л.О., Михайлюк С.О., Соколенко Т.М., Олейніков Є.О., Грунін О.А., Ортинський В.Л., Новікова О.Ф., Бланк І.А., Васильців Т.Г., Рудницька О.В., Камлик М.І., Гладченко Т.Н., Мелихов А.А., Недашківський М.М., Фоміна М.В., Ілляшенко С.М., Петрович Й.М.

Взагалі економічна безпека підприємства є складною та неоднозначною категорією. До сих пір відсутня чітка й виважена наукова позиція щодо її сутності та змісту, а з деяких питань цієї проблеми точки зору науковців принципово не збігаються. Це серйозно гальмує розвиток методичних засад факторного визначення та кількісного вимірювання економічної безпеки, що, у

свою чергу, перешкоджає проведенню наукових досліджень щодо розробки і впровадження механізму управління економічною безпекою підприємств [2].

Щоб зрозуміти зміст категорії «економічна безпека», слід дати характеристику поняттю «безпека» та визначити його сутність. У перекладі з грецького «безпека» означає «володіти ситуацією», тобто, безпека – це такий стан суб'єкта, при якому ймовірність зміни властивих цьому суб'єкту якостей та параметрів його зовнішнього середовища незначна, менше певного інтервалу [3].

Різні автори використовують різноманітні визначення економічної безпеки підприємства, але більшість з них однакові в тому, що керівництво підприємства повинне забезпечити ефективне використання ресурсів, задіяних для подолання загроз у досягненні цілей бізнесу, а також, що широкий спектр проблем, з якими пов'язана економічна безпека підприємства, потребує комплексного, системного їхнього розподілу на рівні складових [4].

Сучасні та найбільш актуальні думки різних фахівців щодо визначення поняття «економічна безпека підприємства» (табл.1).

Таблиця 1 – Визначення поняття «економічна безпека підприємства» у наукових джерелах [5-8]

Автор, джерело	Визначення
Козаченко Г.В., Пономарьов В.П., [5]	Економічна безпека підприємства – гармонізація в часі та просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища, що діють поза межами підприємства.
Яценко Н.М., Михайлюк С.О., [6]	Економічна безпека підприємства – економічний стан підприємства, сталий по відношенню до внутрішніх і зовнішніх змін фінансово-господарської діяльності, не пов'язаної з форс-мажорними обставинами.
Соколенко Т.М., [7]	Економічна безпека підприємства – стан, при якому стратегічний потенціал фірми знаходиться поблизу границь адаптивності, а загроза втрати економічної безпеки наростає в міру наближення ступеня адаптивності стратегічного потенціалу до граничної зони.
Олейніков Є.О., [8]	Економічна безпека підприємства – стан найбільш ефективного використання ресурсів для подолання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства сьогодні та в майбутньому.

З метою досягнення найбільш високого рівня економічної безпеки підприємство повинно проводити роботу із забезпечення максимальної безпеки основних функціональних складових своєї діяльності. Функціональна складова економічної безпеки підприємства – це сукупність основних напрямів його

економічної безпеки, що значно відрізняється один від одного за своїм змістом. На сьогодні існують різні підходи до визначення підсистем або функціональних складових системи економічної безпеки підприємства.

В межах найбільш розповсюдженого на даний час функціонального підходу до структуризації економічної безпеки підприємства визначають такі її типові складові:

- фінансову – фінансові результати діяльності підприємства, які відображають його спроможність пристосовуватися до мінливих умов та факторів зовнішнього та внутрішнього середовища;

- інтелектуально-кадрову, що містить два пов'язаних між собою напрямки забезпечення ефективної діяльності підприємства: кадрову, що стосується управління персоналом; інтелектуальну, що стосується аспектів, які визначають якість персоналу підприємства;

- техніко-технологічну, що стосується аспектів, які визначають відповідність рівня технологій підприємства стандартам, а також наявність в підприємства потенціалу для подальшого розвитку;

- інформаційну, яка охоплює аспекти, що формують інформаційне забезпечення прийняття рішення на підприємстві, якості наявної інформації;

- екологічну, що охоплює всі аспекти діяльності підприємства і виробничого процесу, які спричиняють негативний вплив на навколишнє середовище та екологію, ступеню забезпечення екологічного контролю та ефективності витрат підприємства на природоохоронні заходи;

- політико-правову, яка формує правове забезпечення діяльності підприємства, можливості адаптації підприємства до змін в законодавстві, державному управлінні, тощо;

- силову, яка охоплює аспекти діяльності підприємства, що визначають фізичну безпеку його працівників, ступінь збереження майна від негативних впливів та захищеність інформаційних ресурсів підприємства [9].

Однак, таке питання як врахування та оцінка інноваційної складової економічної безпеки підприємства в сучасній економічній літературі висвітлене не достатньо [10].

За сучасних умов розвитку головним вирішальним фактором забезпечення економічної безпеки виступають інновації. Тому що саме використання інновацій є ключовим чинником інноваційного розвитку та досягнення довготривалої конкурентоспроможності підприємства [11].

Перехід до нової економічної системи, що відповідає сучасним науково-технічним умовам і перспективам міжнародної економіки, можливий лише за умови оволодіння інноваційним шляхом розвитку. Орієнтація на інноваційний розвиток в умовах трансформації та глобалізації економіки вимагає від вітчизняних підприємств, а в особливості – від підприємств-учасників

зовнішньоекономічної діяльності, докорінної перебудови системи управління їх економічним розвитком та економічною безпекою на основі інноваційних підходів.

Перспективи і ефективність управління економічною безпекою підприємств в значній мірі залежать від їх інноваційної складової, а саме від рівня інноваційного розвитку підприємств в цілому та їх структурних підрозділів зокрема [11]. Аналіз сучасних економічних досліджень, що висвітлюють економічні проблеми інноваційного розвитку дозволив дійти висновку, що впровадження інновацій тільки тоді сприятиме досягненню необхідного рівня економічної безпеки, коли цей процес буде безперервним, всеохоплюючим, доступним кожному суб'єкту підприємницької діяльності, незалежно від статусу і форми власності. І коли інновації у рамках кожного підприємства носитимуть не одноразовий, а постійний відтворювальний характер.

Питаннями вивчення змісту та сутності інноваційної безпеки підприємства займаються Максимова Т.С., Маслак О.О., Яремко Л.А., Гавриш О.А., Гордуновський О.М., Кулаженко В.В., Краснощоків Ю.В., Кириченко О.С., Варшавський А.Е., Шлемко В.Т., Ревак І.О., Коренюк П.І., Власюк О.С., Шибін А.В., Сухоруков А.І., Олейніков О.О. Разом з тим незважаючи на велику кількість досліджень та публікацій, питання інноваційної безпеки як складової економічної безпеки сучасного інноваційного розвитку підприємств не мають достатнього глибокого дослідження та висвітлення, та є перспективним і актуальним напрямком для подальшої науково-дослідної діяльності [11].

В основі поняття інноваційної безпеки є термін «інновація». Поняття «інновацій» в сучасній науковій літературі має значну кількість багатомірних визначень та інтерпретацій, що узагальнюючи можна визначити як: перетворення потенційного науково-технічного прогресу в реальний, який втілюється у нових продуктах чи технологіях [12]. Інноваційний продукт має вищий технологічний рівень, нові споживчі якості товару або послуги порівняно з продуктами попереднього покоління.

Для активізації процесів формування економічної безпеки підприємства використовуються засоби інноваційного розвитку: забезпечення росту та якісного оновлення продукції на рівні як окремого підприємства, так і національної економіки в цілому; реалізація новітніх досягнень науково-технічного прогресу і підвищення на цій основі ефективності виробництва на мікро- і макрорівнях.

В процесі формування економічної безпеки підприємств засобами інноваційного розвитку визначено три основні функції інновацій:

- забезпечення росту та якісного оновлення продукції;
- здійснення прогресивних структурних економічних зрушень;
- реалізація новітніх досягнень науково-технічного прогресу і підвищення на цій основі ефективності виробництва [13].

У таблиці 2 представлено сучасні думки різних фахівців щодо визначення поняття «інноваційна безпека підприємства».

Таблиця 2 – Визначення поняття «інноваційна безпека підприємства» у наукових джерелах [14-16]

Автор, джерело	Визначення
Максимова Т.С., [14]	Інноваційна безпека підприємства (безпека інноваційного розвитку) – послідовна, запланована, цілеспрямована, комплексна діяльність підприємства щодо зміни кожного з елементів бізнесу певного підприємства, спричинену попитом, обумовлену науково-технічним прогресом і спрямовану на діючу організаційну структуру, технологічні процеси, стиль і методи управління, виготовлену продукцію, джерела сировини й матеріалів, ринки збуту, документообіг та ін.
Маслак О.О., [15]	Інноваційна безпека підприємства – стан підприємства (регіону), що забезпечує формування умов для збільшення можливостей створення і комерціалізації інновацій, використання науково-технологічного потенціалу та є результатом цілеспрямованої діяльності щодо впровадження інноваційної моделі розвитку в усіх аспектах господарювання.
Яремко Л.А., [16]	Інноваційна безпека підприємства (на регіональному рівні) – такий стан економічної, освітньо-наукової, інформаційно-комунікаційної та зовнішньоекономічної сфер, що забезпечує інноваційний саморозвиток регіону. Під останнім розуміється постійне освоєння продуктивніших видів техніки й технологій, оновлення номенклатури товарів і послуг, розширене (якісне) відтворення робочої сили.

На сьогодні, стан інноваційної безпеки є балансом результативності, що планується досягнути при запровадженні інноваційної діяльності, та загроз та небезпеки пов'язаних з науково технічними розробками, станом технологій та технологічним рівнем на якому знаходиться підприємство та його готовністю до втілення таких розробок та технологій.

Використання інноваційної складової при забезпеченні економічної безпеки підприємства позитивно впливає не тільки на ступінь конкурентоспроможності його товару чи послуги, а й зменшує витрати часу та коштів на виробництво цієї продукції, управління персоналом та дослідження ринку, призводить до такого стану економічної безпеки підприємства, за якого воно максимально захищене від всіх внутрішніх та зовнішніх загроз.

Отже, в ході досліджень визначено, що інноваційна безпека підприємства є однією з ключових складових економічної безпеки в сучасних умовах, що втілює в собі процес забезпечення умов за яких нівелюється та нейтралізується

негативний вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на стійкість й ефективність інноваційного розвитку, що є основою незалежності, стійкості, ефективності та конкурентоспроможності підприємства в цілому.

Література:

1. Волощук Л.О. Теоретико-методологічні засади безпекоорієнтованого управління інноваційним розвитком промислового підприємства. дис. доктора екон. наук : 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Волощук Лідія Олександрівна. – Одеса, 2016. – 605 с. Режим доступу: http://economics.opu.ua/naukova-baza/voloschuk_dis.pdf
2. Черкасова С. О. Особливості формування та реалізації механізму управління процесом обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства / С. О. Черкасова // Наука й економіка. - 2014. - Вип. 4. - С. 72-79. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2014_4_12
3. Корчевська Л.О. Методологічні питання економічної безпеки підприємства / Л.О. Корчевська, Г.В. Жосан // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – Вип. 29. – [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Natural/Vetp/2010_29/10klosoe.pdf.
4. Коваленко К.В. Основи створення комплексної системи економічної безпеки підприємства: теоретичний аспект / К.В. Коваленко // Електронні наукові фахові видання. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vdnuet/econ/2008_3/20%20.pdf.
5. Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємств: сутність і передумови формування / Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов // Теорія та практика управління у трансформаційний період: Зб. наук. праць. – Донецьк : ІЕП НАН України, 2001. – Т. 3. – С. 3-7.
6. Яценко Н.М. Регіональна економічна безпека у контексті національної економічної безпеки / Н.М. Яценко, С.О. Михайлюк // Наукові праці Донецького державного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 37. – Донецьк: ДонНТУ, 2001. – С. 78-82.
7. Соколенко Т.М. Економічна безпека підприємства в умовах транзитивної економіки / Т.М. Соколенко // Матеріали VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Наука і життя: сучасні тенденції, інтеграція у світову наукову думку» (19-21 травня 2011 р.). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/kand-ped-n-sokolenco-tm-ekonomichna-bezpeka-ridpriemstva-v-umovah-tranzitivnoyi-ekonomiki>.
8. Основы экономической безопасности (государство, регион, предприятие, личность) / Под ред. Е.А. Олейникова. – М.: ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез», 1997. – 288
9. Грунин О.А. Экономическая безопасность организации / О.А. Грунин, С.О. Грунин. – СПб.: Питер, 2002. – 160 с.

10. Волощук Л.О. Інноваційний розвиток промислового підприємства: сутність та проблеми аналітичного забезпечення в умовах індикативного управління / Л.О. Волощук // Бізнес Інформ. – 2014. – №11. – С. 75-79. Режим доступу до журн.: http://business-inform.net/export_pdf/business-inform-2014-11_0-pages-75_79.pdf
11. Волощук Л.О. Інноваційна та інтелектуальна безпека промислового підприємства як об'єкти управління в умовах його розвитку [Електронний ресурс] / Л. О. Волощук, А. В. Крисенко // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2016. – № 6 (28). – С. 53-62. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2016/No6/53.pdf>
12. Організаційно-економічне забезпечення комерціалізації результатів науково-технічних досліджень вищих навчальних закладів та їх наукових підрозділів, що сприяє інноваційному розвитку України : [моногр.] / [С.В. Філіппова, К.В. Ковтуненко, Л.О. Волощук, С.А. Нізяєва та ін]. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (донецьке відділення), 2012. – 326 с. Режим доступу: <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/6098>
13. Кожушко Д.М. Інноваційна складова економічної безпеки машинобудівних підприємств України / [Електронний ресурс].
14. Максимова Т. С. Формування інноваційної політики підприємства / Т. С. Максимова, О. В. Філімонова, К. В. Лиштван // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – № 2 (20) – С. 181-183.
15. Маслак О. О. Безпека інноваційного розвитку промисловості як складова національної безпеки країни / О.О. Маслак // Бізнес Інформ №7. – 2014. – С. 93-97.
16. Яремко Л. А. Формування безпечного функціонування економіки на інноваційних засадах : регіональний аспект / Л. А. Яремко // Вісник національного університету «Львівська політехніка» № 579. Проблеми економіки і управління. – 2007. – С. 326-329.

КОВТУНЕНКО К.В.
БУКОРОС Т.В.
МУТ А.О.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

***Ковтуненко К.В. – д.е.н., доц., зав.каф. менеджменту
зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності***

Букорос Т.В. – студент

Мут А.О. – студент

Одеський національний політехнічний університет

Нині одну з провідних ролей у відтворенні ефективного недержавного сектору займає малий бізнес. Саме малі та середні підприємства, різноманітні структури комерційного характеру, що входять до сфери малого бізнесу є невід'ємною частиною розвитку ринкової економіки, важливим фактором формування середнього класу суспільства. Підприємницька діяльність є основою соціально-економічного розвитку та забезпечення високого рівня життя громадян.

Суть малого підприємництва полягає у тому, що воно є структурним та ключовим елементом ринкової економіки. Роль малого бізнесу дуже значна, оскільки даний вид бізнесу охоплює всі сфери людської діяльності, саме він дає зрозуміти кожній людині якими здібностями вона може володіти в даній області. Малими вважають підприємства, які відповідають законодавчо встановленим критеріям, є незалежними, ними керують власники, компаньйони або акціонери, їх діяльність має переважно місцевий характер і не може кардинально впливати на ціни та величину прибутків у своїй галузі.

Мале підприємництво – це систематична діяльність, що проводиться самостійно з власної ініціативи фізичними особами та піддається ризику.

Створивши у всіх галузях господарства широку мережу малих підприємств, можна вплинути на розвиток конкуренції та демонополізацію, також на рівень зайнятості, будучи важливим джерелом утворення нових робочих місць.

Складовою частиною загальнодержавної концепції соціально-економічних перетворень в Україні повинно стати формування державної політики підтримки малого підприємництва, а також створення методів її виконання [1].

Від 22 березня 2012 був прийнятий закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні». Цей Закон визначає принципи розвитку малого і середнього підприємництва, правові та економічні положення у сфері державної підтримки.

Згідно цього закону метою державної політики у сфері розвитку малого підприємництва в Україні є: створення сприятливих умов для розвитку малого і середнього підприємництва; забезпечення розвитку суб'єктів малого і середнього підприємництва з метою формування конкурентного середовища та підвищення рівня їх конкурентоспроможності; стимулювання інвестиційної та інноваційної активності суб'єктів малого і середнього підприємництва; сприяння провадженню суб'єктами малого і середнього підприємництва діяльності щодо просування вироблених ними товарів (робіт, послуг), результатів інтелектуальної діяльності на внутрішній і зовнішній ринки; забезпечення зайнятості населення шляхом підтримки підприємницької ініціативи громадян [2].

Аналізуючи теперішній стан малого підприємництва в Україні можна сказати про те, що без державної підтримки розвиток малого підприємництва призведе до загострення економічної ситуації малого підприємництва.

Сьогодні серед основних проблем розвитку малого підприємництва в Україні виділяють наступні:

- організаційні та правові труднощі із започаткуванням бізнесу, насамперед на етапі переходу від реєстрації до початку функціонування. Інформацію про реєстрацію можна отримати в органах реєстрації, спеціалізованих фірмах та у консультантів. Однак процедура реєстрації в Україні займає чимало часу, потребує багато коштів та зусиль;

- відсутність знань для ведення і створення власної справи, неякісна система статистичних звітів та бухгалтерського обліку, обмежена система консультацій та інформаційної бази, недосконале навчання та підготовка персоналу та фахівців підприємницької діяльності тощо. Для вирішення цієї проблеми державна служба зайнятості надає вагомий спектр інформаційних та консультаційних послуг з економічних та юридичних питань, проводячи навчальні семінари;

- доволі масивна фінансова звітність та система бухгалтерського обліку, через які підприємство має зайві витрати;

- недосконала законодавча база, оскільки сьогодення діяльність малих підприємств не має фундаменту єдиної основи, існує багато правових документів, які регулюють мале підприємництво, але вони не виконуються належним чином. Для вирішення цієї проблеми потрібно позбутися правового нігілізму;

- труднощі з фінансуванням та інвестиційних ресурсів. На заваді розвитку малого бізнесу стає невивідність, відсутність коштів в більшій частині населення, неможливість отримання позикових грошей. Для розвитку малого бізнесу підприємець повинен мати доступ до фінансових ресурсів під невеликі відсотки. Система оподаткування прибутку, що діє в Україні гальмує розвиток підприємництва та деформує його напрямки. Вільний капітал явно обминає сферу

товарів та послуг, виробництво яких потребує відносно великих початкових капіталовкладень з ненадійною перспективою окупності;

– реалізація продукції, доступ до сировини і матеріалів. Труднощі з реалізацією продукції мають зовнішню і внутрішню сторони. Проблема реалізації продукції полягає не у тому, що вона не потрібна, а у тому, що попит на продукцію на внутрішньому ринку є, але споживачі не мають достатньо коштів для розрахунків. Саме ця ситуація має назву «криза взаємних платежів», яка триває вже не один рік в Україні.

Несприятлива динаміка макроекономічних показників негативно впливає на розвиток малого підприємництва, серед яких зниження ВВП, яке спричинило зниження купівельної спроможності, оборотних коштів у суб'єктів підприємницької діяльності, зменшення фінансових ресурсів всередині держави тощо.

Державною службою України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва була створена Концепція Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014 – 2024 роки, яку 28 серпня 2013 року було схвалено Верховною Радою України. Передумовами Концепції є сприяння розвитку малого підприємництва, вирішення проблем, які заважають розвиватися підприємству, а також реалізація заходів підтримки з боку держави [3].

З метою розвитку малого бізнесу створені основні напрямки державної політики. До яких відносяться:

– удосконалення та спрощення порядку ведення обліку в цілях оподаткування;

– запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва, що відповідають критеріям, встановленим у податковому законодавстві;

– забезпечення фінансової державної підтримки малих підприємств шляхом впровадження державних програм кредитування, надання гарантій для отримання кредитів, часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами тощо;

– сприяння розвитку інфраструктури підтримки малого підприємництва;

– гарантування прав суб'єктів малого підприємництва під час здійснення державного контролю у сфері господарської діяльності;

– організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого і середнього підприємництва;

Також в державній політиці мають бути відтворені механізми податкової, грошово-кредитної, цінової і бюджетної політики, матеріально-технічного оснащення, які визначали б створення рівноцінних передумов у розвитку підприємницької діяльності. Потрібно передбачити формування дієвих інститутів ринкової інфраструктури, ринку цінних паперів і товарного ринку,

інвестиційного і підприємництва, консультаційної, інформаційної та аудиторської діяльності, а також формування комплексної державно-суспільного порядку підтримки малого підприємництва, залучаючи підвищення кваліфікації підприємницьких кадрів, повертання іноземних інвестицій та підтримка зовнішньоекономічної діяльності.

Таким чином, для вирішення існуючих проблем розвитку малого підприємництва в Україні необхідно реорганізувати державну політику по відношенню до цього сектору економіки. Малий бізнес в економіці країни відіграє досить важливу роль. Він є складовою частиною соціальної та економічної системи країни, гарантуючи стійкість ринкових відносин, залучаючи чималу кількість громадян країни в дану систему відносин, відкриваючи ними власні справи, створюючи високу результативність виробництва через кооперацію, глибоку і спеціалізацію виробництва, що позитивно зазначається на зростанні національної економіки.

Література:

1. Ланецький Я.О. Проблеми та перспективи розвитку малого підприємництва в Україні// Ланецький Я.О. - 2014. - № 62-63. - Стр. 4.
2. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні від 22.03.2012 р. № 4618-VI: Закон України [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
3. Концепція Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки від 28.08.2013 №641-р

НАУМЕНКО К.І.
ВОЛОЩУК Л.О.

ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ В УПРАВЛІННІ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ

Науменко К.І. – студентка
Волощук Л.О. – д.е.н., зав.каф. обліку, аналізу і аудиту,
Одеський національний політехнічний університет

Необхідність і актуальність розробки фінансової стратегії визначаються зростаючим впливом зовнішнього середовища на характер і результативність ведення бізнесу, яке поєднується з окремими негативними внутрішніми факторами розвитку українських компаній.

Одним з найважливіших умов забезпечення стійкого зростання підприємства і формування позитивних результатів його фінансової діяльності є існування ефективної системи фінансової безпеки, яка забезпечить захист підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз. У процесі аналізу наукової літератури визначено, що в економічній теорії фінансову безпеку підприємства розглядають, як правило, в двох аспектах, або як одну зі складових економічної безпеки, або як самостійний об'єкт управління [1].

Характеристика поняття «фінансова безпека підприємства» в трактуванні різних авторів за певними підходами – комплексному (частина економічної безпеки; сукупність комплексу заходів щодо захисту бізнесу; захист від зовнішніх і внутрішніх фінансових загроз; сталий розвиток підприємства; фінансовий стан, яке характеризують певні показники) і ресурсному (найбільш повне й ефективне використання різних видів корпоративних ресурсів для функціонування підприємства; стабільне функціонування підприємства в коротко- і довгостроковому періодах), показує неоднозначність визначення [2].

Більшість авторів дають визначення фінансової стратегії підприємства як системи напрямків розвитку підприємства, необхідних для досягнення поставлених цілей в довгостроковій перспективі, в межах певної місії. Реалізація фінансової стратегії можлива шляхом мобілізації, ефективного розподілу і використання фінансових ресурсів [3]. До цього визначення сутності фінансової стратегії можна було б додати забезпечення фінансових інтересів підприємства та його фінансової безпеки. Таким чином, стратегія забезпечення фінансової безпеки підприємства є різновидом фінансової стратегії, яка може бути окремою системою, а може входити до складу загальної фінансової стратегії підприємства [2].

В економічній літературі пропонується різна структура фінансової стратегії підприємства [4,5,6]. Способи та напрямки досягнення заявлених цілей визначаються в рамках формування окремих компонентів (модулів) фінансової стратегії та її складових. В табл. 1 представлена характеристика запропонованих компонентів фінансової стратегії.

Таблиця 1 – Характеристика компонентів фінансової стратегії підприємства

Компонент фінансової стратегії підприємства	Сутність	Основні стратегічні завдання
Стратегія формування фінансових ресурсів	Створення необхідного обсягу і структури фінансових ресурсів, адекватних цілям розвитку, що дозволяють досягти стратегічних установок фірми з найбільшою результативністю.	Досягнення стабільного зростання обсягу власних джерел фінансування; залучення необхідного зовнішнього фінансування з мінімальними витратами; оптимізація структури джерел фінансових ресурсів і забезпечення фінансової гнучкості.
Інвестиційна стратегія	Оптимальний розподіл обсягу інвестиційних ресурсів, якими володіє компанія, за окремими напрямками та формами інвестування.	Забезпечення необхідної пропорційності розподілу інвестиційних ресурсів за видами і основними напрямками інвестиційної діяльності підприємства; забезпечення необхідної пропорційності розподілу фінансових ресурсів по стратегічним господарським одиницям підприємства; забезпечення високої ефективності віддачі інвестиційних ресурсів підприємства в процесі їх використання.
Стратегія забезпечення фінансової безпеки	Забезпечення стійкої фінансової рівноваги протягом всього періоду функціонування підприємства.	Ідентифікація і оцінка найбільш істотних фінансових ризиків і розробка комплексу заходів щодо їх нейтралізації; забезпечення стабільної платоспроможності та фінансової стійкості, реалізація комплексних рішень в області антикризового управління (як в частині попереджувальних заходів, так і в частині дій при прояві ознак кризи).
Стратегія підвищення якості управління фінансовою діяльністю	Створення гнучкої системи управління фінансовою діяльністю, адекватної поставленим довгостроковим цілям і задачам.	Створення ефективної фінансової структури; забезпечення високого рівня кваліфікації та організаційної культури фінансових менеджерів; впровадження та ефективне використання інноваційних фінансових технологій, включаючи методи та інструменти, що дозволяють моделювати альтернативні сценарії розвитку і прогнозувати їх фінансові результати.

Продовження табл. 1.

	Прийняття рішень, що дозволяють оптимізувати	Оптимізація податкового навантаження, що забезпечує зростання нерозподіленого прибутку компанії в умовах прийнятного
	податкове навантаження підприємства, не допускаючи зростання податкових ризиків.	рівня податкових ризиків; формування податкової політики з максимальним урахуванням можливих пільг, недопущення штрафів і переплат.

Такий підхід дозволяє визначити фінансову стратегію підприємства як інтегровану структурну композицію п'яти взаємопов'язаних і взаємозалежних модулів (фінансових стратегій 2-го рівня) [6]:

- стратегії формування фінансових ресурсів;
- інвестиційної стратегії;
- стратегії забезпечення фінансової безпеки;
- стратегії підвищення якості управління фінансовою діяльністю;
- податкової стратегії.

Необхідно зауважити, що перелік елементів 3-го рівня (фінансових стратегій) кожного з модулів не є вичерпним. Вибір складу елементів кожного модуля ФСП визначається масштабом, рівнем диверсифікації діяльності та іншими факторами, тому може бути розширений (або скорочено) в залежності від індивідуальних особливостей окремого підприємства і суб'єктивних позицій фінансових менеджерів. Разом з тим необхідно враховувати, що кожен структурний елемент є взаємопов'язаним і взаємозалежним по відношенню до інших, що передбачає застосування єдиних підходів і принципів їх формування та управління.

Запропонований підхід до визначення фінансової стратегії підприємства як інтегрованої структурної композиції п'яти основних модулів дозволяє сконцентрувати увагу на управлінні тими напрямками фінансової сфери, які є найбільш значущими для підприємства в довгостроковій перспективі.

Так, підводячи підсумок дослідженню сутності, функцій і елементної структури фінансової стратегії підприємства, можна стверджувати, що розробка та імплементація ефективної фінансової стратегії є основою для виходу вітчизняних підприємств з фінансово-економічної кризи.

Література:

1. Волощук Л.О. Теоретико-методологічні засади безпекоорієнтованого управління інноваційним розвитком промислового підприємства. дис. доктора екон. наук : 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Волощук Лідія Олександрівна. – Одеса, 2016. – 605с. Режим доступу: http://economics.opu.ua/naukova-baza/voloschuk_dis.pdf

2. Волощук Л.О. Фінансова стратегія в управлінні розвитком та економічною безпекою підприємств / Волощук Л.О., Науменко К.І. // Економічний журнал Одеського політехнічного університету № 1 (1), 2017. – С.23-30. - Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/ejoru/2017/No1/23.pdf>
3. Павлив А.И. Теоретические аспекты финансовой стратегии предприятия [Электронный ресурс] / А.И. Павлив // Евразийский научный журнал. – 2015. – № 8. – Режим доступу: <http://journalpro.ru/articles/teoreticheskie-aspekty-finansovoy-strategii-predpriyatiya>
4. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс / И.А. Бланк. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2005. – 656 с.
5. Брег С. Настольная книга финансового директора / С. Брег. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 315 с.
6. Лисовская И.А. Финансовая стратегия компании: путь к финансовому успеху и стабильности [Электронный ресурс] / И. А. Лисовская // Инициативы XXI века. – 2009. – № 3. – С. 26–30. – Режим доступу: <http://www.ini21.ru/arhiv/3-09/324.php>

ШАЦКОВА Л.П.
БОНДАРЕНКО А.О.
ТРОШЕВА В.А.

ФІНАНСОВЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В УКРАЇНІ

Шацкова Л.П. – к.е.н., асистент каф. обліку, аналізу і аудиту

Бондаренко А.О. – студентка

Трошева В.А. – студентка

Одеський національний політехнічний університет

В Україні при ринковій економіці все більшого значення набуває сфера фінансового підприємництва, яке являється необхідним середовищем функціонування та існування ринкової економіки і існування соціальної сфери.

Доречним буде Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», у якому йдеться про регулювання відносин, які виникають між учасниками ринкових відносин в сфері фінансових послуг [1].

Під поняттям «підприємництво» розуміють діяльність людей у різних галузях виробництва, створена на власний ризик і розсуд для отримання максимального прибутку. Існує декілька видів підприємництва, а саме: виробниче (створення послуг та продукції), комерційне (обмін та розподіл послуг та товарів), посередницьке (послуги посередників між споживачем та підприємцем), страхове (форма кредитування) та фінансове, яке ми будемо розглядати детальніше [2].

Розглядаючи сутність поняття «підприємництво», важливо знати, що фінансове підприємництво – це такий вид підприємницької діяльності, при якій об'єктом купівлі та продажу виступають гроші, цінні папери або іноземна валюта. Фінансовий підприємець продає товар або дає в борг, потім виручкою він покриває всі витрати і отримує прибуток. Фінансове підприємництво є найбільш складним з усіх видів підприємництва. Даний вид підприємництва приносить не менші доходи, ніж інші типи підприємництва, але саме фінансове вимагає більшого досвіду та знань кадрів для цієї сфери. В Україні при фінансовому підприємстві існує продаж та купівля акцій, облігацій. Фінансовими агентами виступають комерційні банки, біржі, різні фірми та підприємці. Згідно з Господарським кодексом України, фінансове посередництво здійснюють банки та інші фінансово-кредитні організації [3].

Фінансове посередництво – це діяльність, пов'язана з отриманням та перерозподілом грошових коштів шляхом їх передачі, передбаченої законодавством України. Даний тип посередництва здійснюють банки різноманітними банківськими операціями, основними з яких є депозитні,

кредитні, розрахункові, лізингові та факторингові. Суб'єкти підприємництва відкривають рахунки для зберігання коштів та здійснення операцій у будь-якому банку України або за власним бажанням, або ж за згодою даного банку. Також право на існування мають і міжнародні грошові операції. Такі операції виникають при зовнішньоекономічній діяльності держав. Суб'єктами являються експортери, імпортери, банки, які є частиною процесу оформлення платежів та передачею документів.

Таким чином, фінансове посередництво, на думку сучасних економістів, є основою виникнення і розвитку фінансового підприємництва, так як «подвійний обмін борговими зобов'язаннями відрізняє фінансових посередників від інших фінансових суб'єктів, таких як брокери і дилери, які також сприяють просуванню коштів кредитора до позичальників, але не випускають на ринок власних боргових зобов'язань» [4].

Як зазначалось, агентами фінансового підприємництва є комерційні банки, але не кожен розуміє суть та значення даних банків. Комерційний банк – це банк, який кредитує комерційні підприємства. Систему банків в Україні формують НБУ та інші банки. Учасниками виступають або ж фізичні, або ж юридичні особи. Банк може видавати кредити, які поділяються за певною класифікацією. Кредит – це певна сума грошей, яка надається позичальнику з поверненням цієї суми, а також і відсотками за використання цих коштів. Можна класифікувати кредити за періодом використання, періодом погашення та інші [5].

Страховання – це одна із форм фінансового підприємництва. Страховання – це діяльність, яка пов'язана з наданням страхових послуг по питанням, які стосуються даної сфери діяльності. Страховання здійснюють за допомогою договору. Існує два види страхування: добровільне або ж примусове. Найпоширенішими видами є страхування життя, власного здоров'я, майна і відповідальності. Страховання здоров'я та власного життя зобов'язує повернення тієї суми коштів, яка була зазначена в договорі страхування. Страховання майна відображає компенсацію в виді грошової суми, яка надається при пошкодженні або втраті майна. Страховання відповідальності використовується, наприклад, при наданні банком кредиту. Формою договору страховальної операції є свідоцтво або сертифікат, поліс.

Для того, щоб діяв ринок цінних паперів потрібно утворювати фондові біржі. Фондова біржа – це своєрідний ринок цінних паперів, який функціонує з метою підвищення мобільності капіталу. На таких фондових біржах проводять котирування цінних паперів. Котирування полягає в тому, що спеціалісти постійно оцінюють курс продавців та покупців паперів. Емісія полягає в випуску цінних паперів, які повинні бути зареєстровані в спеціальній комісії. Такою комісією є Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Протягом

останніх декількох років фондовий ринок України постійно зростає, проте все ще залишається невеликим за своїми розмірами та неефективним з точки зору виконання притаманних йому функцій. В Україні функціонує 8 бірж та 2 ТІС (торгово-інформаційні системи). Основна торгівля сконцентрована на Першій Фондовій Торговельній Системі (ПФТС) – близько 90% всіх торгів на організованому ринку [6].

Даний вид підприємництва пов'язаний з ризиком. Фінансовим ризиком називається якась небезпека втрати якихось ресурсів або неможливість отримати дохід. Отже, кожен підприємець бажає знизити ймовірність даного ризику.

Деякі науковці взагалі допускають, що всі фінансові установи, котрі діють на фінансовому ринку, є фінансовими посередниками. Отже, з всього вище сказаного можна зробити висновок, що фінансовий вид підприємництва – це різновид комерційного. Враховуючи всі викладені аспекти, вважаємо, що найдоцільнішим є визначення поняття «фінансовий посередник» як фінансової установи, що здійснює свою діяльність на фінансовому ринку з метою отримання прибутку або задоволення потреб суб'єктів цього ринку в фінансових послугах.

Щодо ситуації в Україні, то найрозвинутішою складовою ринку залишаються комерційні банки в той час, як інші інститути та ринки дуже сильно відстають у своєму розвитку. Така ситуація типова для країн із перехідною економікою і є результатом незавершеності законодавчого регулювання діяльності фінансових інститутів.

Банківський сектор є найбільшою складовою фінансового ринку України. Протягом останніх років сектор банківських послуг розширився. Взагалі, банківський сектор України розвивається співрозмірно до банківських секторів країн центральної і східної Європи.

Протягом останніх кілька років страхові компанії розвиваються стрімкими темпами, проте про якість цього розвитку важко робити висновки, бо значна частина страхових угод укладаються підприємствами для уникнення оподаткування прибутку. Свідченням цього може бути, наприклад, дуже низьке співвідношення страхових виплат до зібраних страхових премій.

Отже, узагальнено визначення сутності і класифікації фінансових посередників на території України, стан фінансового підприємництва в країні на сьогодні. На нашу думку, для покращення стану фінансового підприємництва в Україні необхідно: вдосконалити нормативно-правові законодавчі акти; потрібно сформувати сприятливі умови для розвитку фінансової посередницької діяльності в Україні.

Література:

1. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг в Україні від 01.01.2017 р. № 2664-14; Закон України [Електронний ресурс] : –

Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>

2. Степанов Д.В. Державне регулювання економіки і правові аспекти формування ринкових відносин суспільства / Д.В. Степанов // Персонал. – 2000. – № 2 (56). – додаток № 4(9). – С. 195-197.
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс] : – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/ed20030116#Find>
4. Сухоруков Д.В. Регіональний аспект розвитку організаційно-правових форм фінансового підприємництва на основі політики часткової участі: автореф. дис. к.э.н. – 2003. – 24 с.
5. Вовчак О., Крентовська Л. Фінансове посередництво: економічна сутність і класифікація / О. Вовчак, Л. Крентовська // Вісник НБУ. –2012. – Вип. 8. – С. 5-6.
6. Школьник І. О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку: монографія / І. О. Школьник. – Суми : Мрія, УАБС НБУ, 2010. – 92с.